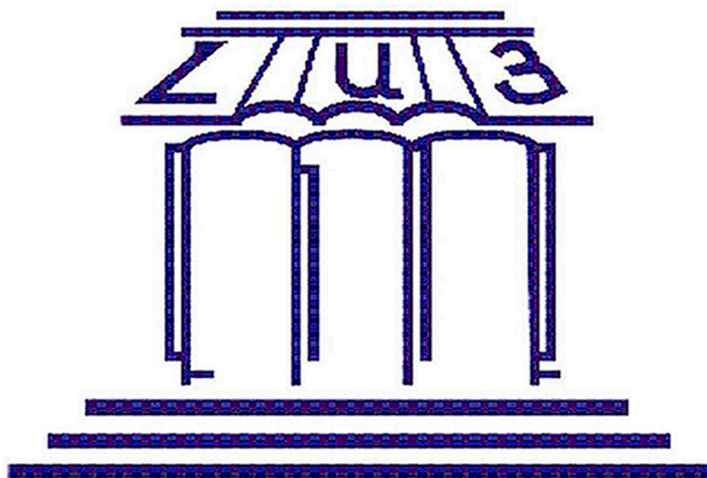

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported** (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

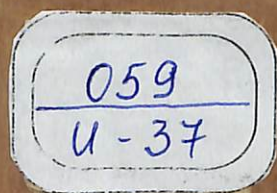
You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

Меняется с каждым годом
Ордену

1931

1931p.

32-11
CA 57

Պրոֆեսորների բոլոր յերկրների, սիւսցե՛

ՀԱՎԵԼՎԱԾ „ՄԱՃԿԱԼ“ ԳՅՈՒՂԱՑԻԱԿԱՆ ԹԵՐԹԻ

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

Ս Ե Ղ Ա Ն Ի

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՈՐԱՅՈՒՅՑ

1931 թ.

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

„ՄԱՃԿԱԼ“

Գլխավոր խմբագիր

Բ. Լ. Բ. Ի

059

U-37

ՅԵՐԵՎԱՆ

	ՀՈՒՆՎԱՐ				ՓԵՏՐՎԱՐ				ՄԱՐՏ				ԱՊՐԻԼ					
	4	11	18	25	1	8	15	22	1	8	15	22	29	5	12	19	26	
կիր	5	12	19	26	2	9	16	23	2	9	16	23	30	6	13	20	27	
երեք	6	13	20	27	3	10	17	24	3	10	17	24	31	7	14	21	28	
չորեք	7	14	21	28	4	11	18	25	4	11	18	25		1	8	15	22	
հինգ	8	15	22	29	5	12	19	26	5	12	19	26		2	9	16	23	
ուրբ	9	16	23	30	6	13	20	27	6	13	20	27		3	10	17	24	
շաբ	10	17	24	31	7	14	21	28	7	14	21	28		4	11	18	25	
	ՄԱՅԻՍ				ՀՈՒՆԻՍ				ՀՈՒԼԻՍ				ՅՈՒՆԻՍ					
	3	10	17	24	31	7	14	21	28	5	12	19	26	2	9	16	23	30
կիր	4	11	18	25		1	8	15	22	29	6	13	20	3	10	17	24	31
երեք	5	12	19	26		2	9	16	23	30				4	11	18	25	
չորեք	6	13	20	27		3	10	17	24					5	12	19	26	
հինգ	7	14	21	28		4	11	18	25					6	13	20	27	
ուրբ	8	15	22	29		5	12	19	26					7	14	21	28	
շաբ	9	16	23	30		6	13	20	27					1	8	15	22	29
Յունիս	10	17	24	31										2	9	16	23	30
	ՅՈՒՆԻՍ				ՀՈՒՆԻՍ				ՀՈՒԼԻՍ				ՅՈՒՆԻՍ					
	3	10	17	24	31	7	14	21	28	5	12	19	26	2	9	16	23	30
կիր	4	11	18	25		1	8	15	22	29	6	13	20	3	10	17	24	31
երեք	5	12	19	26		2	9	16	23	30				4	11	18	25	
չորեք	6	13	20	27		3	10	17	24					5	12	19	26	
հինգ	7	14	21	28		4	11	18	25					6	13	20	27	
ուրբ	8	15	22	29		5	12	19	26					7	14	21	28	
շաբ	9	16	23	30		6	13	20	27					1	8	15	22	29
Յունիս	10	17	24	31										2	9	16	23	30
	ՅՈՒՆԻՍ				ՀՈՒՆԻՍ				ՀՈՒԼԻՍ				ՅՈՒՆԻՍ					
	6	13	20	27	3	10	17	24	31	7	14	21	28	5	12	19	26	31
կիր	7	14	21	28		1	8	15	22	29	6	13	20	3	10	17	24	31
երեք	8	15	22	29		2	9	16	23	30				4	11	18	25	
չորեք	9	16	23	30		3	10	17	24					5	12	19	26	
հինգ	10	17	24			4	11	18	25					6	13	20	27	
ուրբ	11	18	25			5	12	19	26					7	14	21	28	
շաբ	12	19	26			6	13	20	27					1	8	15	22	29
Յունիս	13	20	27											2	9	16	23	30
	ՅՈՒՆԻՍ				ՀՈՒՆԻՍ				ՀՈՒԼԻՍ				ՅՈՒՆԻՍ					
	13	20	27		10	17	24	31	7	14	21	28	5	12	19	26	31	
կիր	14	21	28			1	8	15	22	29	6	13	20	3	10	17	24	31
երեք	15	22	29			2	9	16	23	30				4	11	18	25	
չորեք	16	23	30			3	10	17	24					5	12	19	26	
հինգ	17	24				4	11	18	25					6	13	20	27	
ուրբ	18	25				5	12	19	26					7	14	21	28	
շաբ	19	26				6	13	20	27					1	8	15	22	29
Յունիս	20	27												2	9	16	23	30
	ՅՈՒՆԻՍ				ՀՈՒՆԻՍ				ՀՈՒԼԻՍ				ՅՈՒՆԻՍ					
	20	27			17	24	31	7	14	21	28	5	12	19	26	31		
կիր	21	28				1	8	15	22	29	6	13	20	3	10	17	24	31
երեք	22	29				2	9	16	23	30				4	11	18	25	
չորեք	23	30				3	10	17	24					5	12	19	26	
հինգ	24					4	11	18	25					6	13	20	27	
ուրբ	25					5	12	19	26					7	14	21	28	
շաբ	26					6	13	20	27					1	8	15	22	29
Յունիս	27													2	9	16	23	30
	ՅՈՒՆԻՍ				ՀՈՒՆԻՍ				ՀՈՒԼԻՍ				ՅՈՒՆԻՍ					
	27				24	31	7	14	21	28	5	12	19	26	31			
կիր	28					1	8	15	22	29	6	13	20	3	10	17	24	31
երեք	29					2	9	16	23	30				4	11	18	25	
չորեք	30					3	10	17	24					5	12	19	26	
հինգ	31					4	11	18	25					6	13	20	27	
ուրբ						5	12	19	26					7	14	21	28	
շաբ						6	13	20	27					1	8	15	22	29
Յունիս														2	9	16	23	30

059
4-32

06 JUN 2009
Հայկական բոլոր յերկրների, սիւնգե

ՀԱՎԵԼՎԱԾ „ՄԱՃԿԱԼ“ ԳՅՈՒՂԱՑԻԱԿԱՆ ԹԵՐԹԻ

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

ՍԵՂԱՆԻ

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՈՐԱՑՈՒՅՑ

1931 թ.

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ
„ՄԱՃԿԱԼ“
Գյուլագիտական պատկերազարդ
ԹԵՐԹԻ

ԲՆՈՒ Ի. ՄՏՈՒՐՆ

Համկոմկոտի (բ) կենտկոմի գլխ. վար ֆաբրիկար

59291-66

ՅԵՐԿՈՒ ԽՈՍՔ

«Մաճկալ»-ի գյուղատնտեսական որացույցն ամենից առաջ նպատակ ունի գյուղատնտեսական խորհուրդներով ասել գյուղացուն, թե վո՛ր ամսին ինչ աշխատանք պիտի անի նա: Դրա համար որացույցը բաժանված է 12 մասի և ամեն ամսի որացուցային յերեսներից հետո գրված են գյուղատնտեսական հոգվածներ, գլխավորապես այն աշխատանքների մասին, վորոնցով զբաղվելու յե գյուղացին այդ ամսին:

Գյուղատնտեսական որացույցի զուտ որացուցային մասը կազմված է ավելի հմտորեն և արված են միայն մի շարք հեղափոխական անցքերի համառոտ պարզաբանումներ: Այս բաժնում զետեղված է նաև գյուղացու որագիրը, վորի ոգտագործման կարգը հետեվյալն է. որացույց ձեռք բերող գյուղացին ամեն օրվա ամսաթվի դիմացը թողած սպիտակ տեղը պիտի գրի, թե այդ օրն ի՛նչ կարելիոր աշխատանք է կատարել ինքը կամ ի՛նչ խոշոր գեպը և կատարվել գյուղում. որինակ՝ վա՛ր ե արել, ցա՛նք ե արել, կովը ծնել ե, ծա՛ռ ե տնկել, գյուղում խորհրդի ընտրությո՛ւն ե կատարվել, կոլխո՛ղ ե կազմակերպվել, լիկկա՛յա՛ն ե բացվել, և նման այլ կարելիոր գեպեր ու անցքեր, վոր կատարվել են այդ օրը:

Այս որագիրը ժամանակի համար չի, վոր կազմվում ե, հետագայում որագրից կոգտվի կազմողը՝ այս կամ այն գեպը հիշելու և իր աշխատանքներն ըստ այնրմ գասավորելու համար: Յեթե կազմողը կոլխոզի անդամ ե, այդ որագրի համաձայն նա միշտ կարող ե հիշել ու պարզել, թե վոր օրն ինչ աշխատանք ե կատարել կոլխոզում:

Տեղի սղության պատճառով որագրին քիչ տեղ ե հատկացված, ուստի պետք ե գրել թանաքով և պարզ ու մաքուր, վորպեսզի ավելի հեշտ լինի ոգտագործել:

Տարվա վերջը լավ լրացրած որագրերն ուղարկեք «Մաճկալ»-ի խմբագրություն:

Ամսաթիվ	Շաբաթվա օրերը	Ո Ր Ա Գ Ի Ր
1	Հինգշաբթի	
2	Ուրբաթ	
3	Շաբաթ	
4	Կիրակի	
5	Յերկուշաբթի	
6	Յերեքշաբթի	
7	Չորեքշաբթի	
8	Հինգշաբթի	
9	Ուրբաթ	
10	Շաբաթ	
11	Կիրակի	
12	Յերկուշաբթի	
13	Յերեքշաբթի	
14	Չորեքշաբթի	
15	Հինգշաբթի	

ԿԱՐԵՎՈՐ ԴԵՊՐԵՐ

6 ՀՈՒՆՎԱՐԻ 1919 թվին Գերմանիայի Բերլին քաղաքում սկսվեց սպարտակյանների (գերմանական բայլերիկների) ապստամբությունը, Կարլ Լիբկնիխտի և Ռոզա Լյուկսենբուրգի առաջնորդությամբ: 14 ՀՈՒՆՎԱՐԻ 1918 թվին տեղի ունեցավ առաջին մահափորձը Լենինի դեմ, Պետրոգրադում: 15 ՀՈՒՆՎԱՐԻ 1919 թվին սղանվեցին գերմանական հեղափոխության առաջնորդներ Կարլ Լիբկնիխտը և Ռոզա Լյուկսենբուրգը:

21 ՀՈՒՆՎԱՐԻ 1924 թվին 18 ժ. 50 րոպեյին մեռավ Վլադիմիր Իլյիչ Ուլյանով-Լենինը: 22 ՀՈՒՆՎԱՐԻ 1905 թվին Պետերբուրգում զնդակահարվեցին հաղարավոր անդեն բանվոր-

Ամսաթիվ	Շաբաթվա օրերը	Ո Ր Ա Գ Ի Ր
16	Ուրբաթ	
17	Շաբաթ	
18	Կիրակի	
19	Յերկուշաբթի	
20	Յերեքշաբթի	
21	Չորեքշաբթի	
22	Հինգշաբթի	
23	Ուրբաթ	
24	Շաբաթ	
25	Կիրակի	
26	Յերկուշաբթի	
27	Յերեքշաբթի	
28	Չորեքշաբթի	
29	Հինգշաբթի	
30	Ուրբաթ	
31	Շաբաթ	

ԿԱՐԵՎՈՐ ԴԵՊՐԵՐ

բանվորների, վորոնք զենոմ էլին խնդրելու թագավորին, վոր թեթևացնե իրենց դրությունը: 23 ՀՈՒՆՎԱՐԻ 1924 թվին կայացավ Վ. Ի. Լենինի թագումը Մոսկվայում, հառաչող ապստամբության դամբարանում (մալգուլեյ), վորտեղ այժմ էլ դրված է նրա դժոժած գերեզմանը: 30 ՀՈՒՆՎԱՐԻ 1922 թվին բացվեց Հայաստանի բանվորների, գյուղացիների և Կարմիր բանակայինների առաջին համագումարը:

ՍՂԱՐՏԱԿՅԱՆ ԱՊՏՏԱՄԲՈՒԹՅՈՒՆԸ

(6—13/1) 1919 թ. Բեռլին

1923 թվի պատերազմը հայտարարելու ժամանակ Գերմանական Ռայխստագը անդամ, ձախ սոցիալ-դեմոկրատ Կարլ Լիբկնեխտի եկավարութեամբ Գերմ. ձախ սոցիալ-դեմոկրատների մի խմբակ սկսում է պայքարել իմպերիալիստական պատերազմի դեմ: Լիբկնեխտի կառավարութունը, իհարկե, չտալ միջոցների չէ դիմում՝ դադարեցնելու հեղափոխականների այդ աշխատանքը, Լիբկնեխտն ուրիշ շատերի հետ բանտ է նետվում: Սակայն 1917 թվին Լիբկնեխտի, Ռոզա Լյուքսեմբուրգի և ուրիշների կեղծարարութեամբ ձախ սոցիալ-դեմոկրատներից ու յերիտ. սոց. դեմոկրատական կադմակերպության հեղափոխական անդամներից կադմակերպվում է սպարտակյանների մի մարտական կադմակերպություն, վոր անցնում է պրոլետարական զինված ապստամբության նախապատրաստմանը:

1918 թ. նոյեմբերին տապալվում է Վիլհելմ 2-րդը, և հեղափոխության ալիքը լայն ծաղալ է ընդունում: Պրուստարիաւոր զինված ապստամբության և դիմում 1919 թվի հունվարի 6-ին: Սակայն ուժեղ կուսակցություն չլինելու, կադմակերպության ուժերի սակավության, տնտեսական ծանր կացության և մի շարք այլ պատճառներով հեղափոխությունը պարտվում է: Հունվարի 13-ին իմպերիալիզմի վարձկան սոցիալ դեմոկրատների կեղծարարութեամբ (Նոսկե, Շեյդեման և ընկ.) կատաղի տերոր է կադմակերպվում, վորի ընթացքում սպանվում են և Կարլ Լիբկնեխտն ու Ռ. Լյուքսեմբուրգը:

Ապստամբության պարտությունից հետո սպարտակյանները համախմբվում ու հիմք են դնում Գերմանիայի կոմկուսակցության, վոր ներկայումս կոմինտերնի արտառահմանյան ամենամեծ և ուժեղ սեկցիան է:

ԿԱՐԼ ԼԻԲԿՆԵՒՏ

Կարլ Լիբկնեխտ-այս անունը հայտնի չէ բոլոր յերկրների բանվորներին: Ամեն տեղ, տառնձնապես Անտանտայի յերկրներում այդ անունը նշանաբան է պրոլետարիատի շահերին նվիրված սոցիալիստական հեղափոխության հավատարիմ առաջնորդի: Այդ անունը նշանաբան է անհաշտ կռիվ՝ ընդդեմ կապիտալիզմի վոչ թե խոսքով, այլ գործով:

Լիբկնեխտի ու սպարտակյանների հետ ընթանում է այն ամենը, ինչ վոր անկեղծ ու

խիստակ հեղափոխական է մնացել Գերմանիայի սոցիալիստների շրջանում, այն ամենը, ինչ վոր կա լավագույն ու համոզված պրոլետարիատի մեջ, շահագործվողների ամբողջ մասսաները, վորոնցում յեռում է ընդվզում և աճում է պատրաստակամությամբ հեղափոխության համար:

ԼԵՆԻՆ

Ընկ. Լենինն այս տողերը գրել է Լիբկնեխտի ողբերգության առաջ:

ՌՈԶԱ ԼՅՈՒԼՔՍԵՄԲՈՒՐԳ

Ռոզա Լյուքսեմբուրգը միջազգային բանվորական շարժման խոշոր դեմքերից մեկն էր: Նա ամեն տեղ էր յերբ դուռնում էր, վոր իր ներկայությունը ոգտակար կլինի բանվոր դասակարգի հեղափոխական շարժմանը:

Ռոզա Լյուքսեմբուրգը սկզբում աշխատում էր իր հայրենիքում՝ Լեհաստանում, ապա անցավ Գերմանիա, 1905 թվին յեկավ Ռուսաստան և մասնակցեց ռուսական սուաջին հեղափոխությանը: 1914-18 թվերին նրան մի

ջանի անդամ դերմանիայում բանադրվել են՝ պատերազմի դեմ աղիտացիա անելու համար: 1918 թվին դերմանական հեղափոխության ժամանակ նա խորհրդային իշխանության ամենաջերմ պաշտպաններից մեկն էր:

1919 թվի հունվարի 15-ին դերմանական կառավարությունն ամենատարգի կերպով սպանել տվեց Ռոզա Լյուքսեմբուրգին Կարլ Լիբկնեխտի հետ միասին:

1905 թ. ԳՈՒՆՎԱՐԻ 9-ը (22)

(ԱՐՅՈՒՆԱՆԻ ԿՐԵԱԿԻ)

1904-1906 թ. տեղ ուռւ-յապանական պատերազմը ցույց տվեց ամբողջ ժողովրդին ցարիզմի խայտառակ կողմերը: Տասնյակ հազարավոր բանվորներ ու գյուղացիներ վոչընչանում էին Մանջուրիայի դաշտերում, գյուղացիական անտեսութունները հյուժվում էին և ընդհակառակը կապիտալիստներն ու կալվածատերերը հզվանում: Ժողովրդական այդ թշվառության վրա: Ժողովրդը տակավին հավատում էր ցարին: Նա կարծում էր, վոր ցարն անտեղյակ է իր թագաւոճուներին, վոր նրան խարում են չքաղատող իշխաններն ու աղմկականները և թագունւմ ժողովրդական թշվառություն: Ժողովրդական մասսաները կարծում էին, վոր յեթե թագավորն իմանա ճշմարտությունը, կանցնի ժողովրդի կողմը և կողնի նրան: Այսպես էին համոզված նաև Պետերբուրգի բանվորները, վորոնց այդ հավատը ներշնչում էր հայտնի Գապոն ջահաւն, վոր իսկապես մի պրովակատոր էր: Հունվարի 22-ին (հին տոմարով հունվարի 9-ին) 1905 թ. մոտ 200 հազար բանվորներ երենց կռնանցով ու յերեխաներով, Գապոն ջահաւնայի առաջնորդութեամբ հսկայական թաւոր կազմելով դիմեցին զեպի Զմնտային պալատը, վորպեսզի ոնձամբ պատմեն թա-

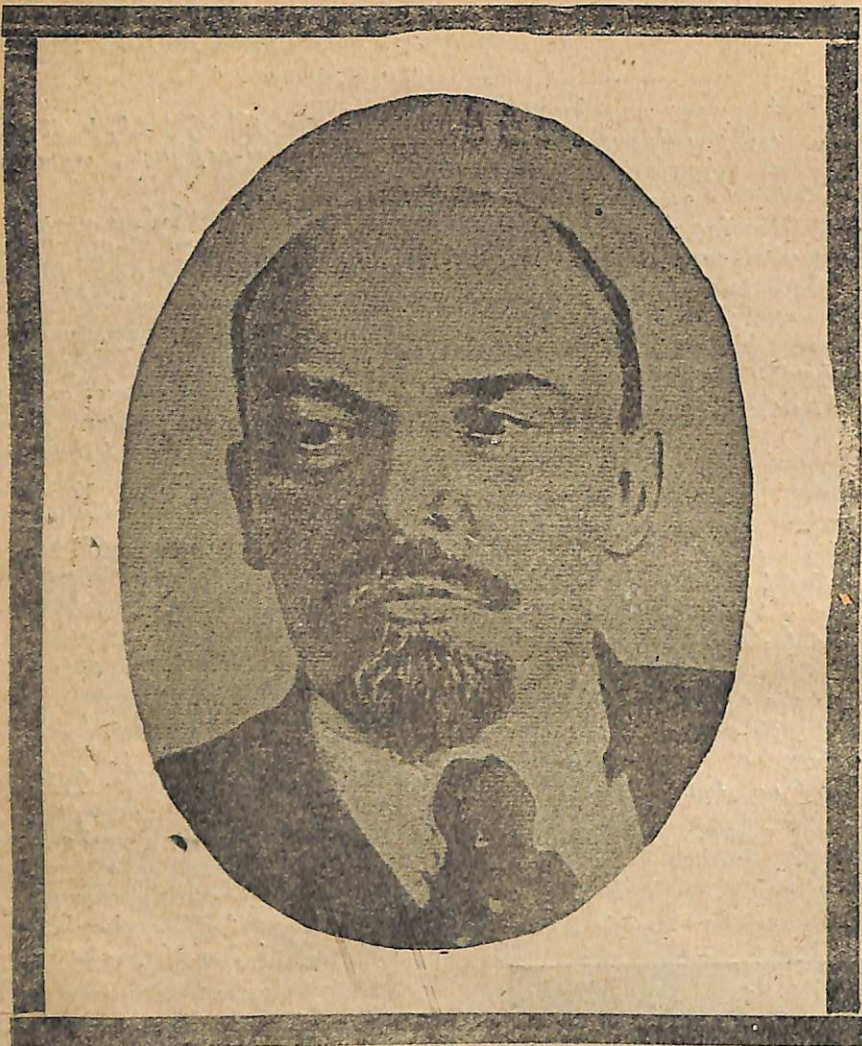
ղավորին չինովնիկների ճնշումների մասին և պաշտպանութուն, արտոնութուն խնդրեն:

Սակայն կազակների ու զինվորների շարքերը, ցարի հրամանով, կրակ բացին ամբոխի վրա: Ձյունը ծածկվեց բյուրավոր զոհերի կարմիր արյունով. աղանվեցին 1210 խոգի և վիրավորվեցին մոտ 5.000 խոգի: Այդ տեսակ ընդունելությունից և վայրենի դեղակահարումից հետո, աշխատավոր մասսաները նոր գլխի ընկան, վոր ցարը համբաւի ու համամիտ է կապիտալիստների, կալվածատերերի ու չինովնիկների հետ, վորոնք այնքան նեղում, ճնշում էին ժողովրդին: Բռնկեց մի սոսկալի դայրույթ: Գաղաքներում ծայր առան բանվորական գործադուլներ, վոլոցային կռիվներ վոստիկանություն և դորքերի դեմ: Գյուղերում գյուղացիներն ապստամբում էին և հրարորոք կրակի էին մատնում աղմկականների կալվածքները: ամբողջ Ռուսաստանում պայթեցին մոտ 200 գյուղացիական տարատարություններ և կրակվեցին մոտ 2000 կալվածատիրական ագարակներ: Սակայն 1905 թ. հեղափոխությունը չտվեց աշխատավորական մասսաներին շոշափելի հաղթանակ, վորովհետեւ գյուղացիները ժամանակին և ամբողջովին չհարեցին ամենուրեք բանվորների հեղափոխական շարժմանը:

ԿԱՐԼ ԼԻԲԿՆԵՒՏ ԸՆԿ. ՅԱՆՎԱՐԻ

ՌՈԶԱ ԼՅՈՒԼՔՍԵՄԲՈՒՐԳ ԸՆԿ. ԳՈՒՆՎԱՐԻ

Լ Ե Ն Ի Ն Ի Մ Ա Հ Ը

1924 թվի հունվարի 22-ին մեռավ համաշխարհային պրոլետարիատի առաջնորդ Վլադիմիր Իլիչ Լենինը։

Նրա մահը ախրությամբ լցրեց բոլոր յերկրների պրոլետարիատի սիրտը։

Ուրախացան միայն բուրժուաները, կապիտալիստները և ամեն տեսակի չահագործողները, վարձեք կարծում էին, թե Լենինի մահով խորհրդային իշխանությունը կթուլանա և պրոլետարիատի գլխատուրան կոչնչանա։

Բայց մեք թշնամիները սխալ էին իրենց հայեցողների մեջ. պրոլետարիատը Լենինի

մահից հետո ավելի նոր թափով լծվեց սոցիալիստական շինարարությանը։ Համաբայան հաղթարձակը լավագույն բանվորներ մտան Լենինի ստեղծած կուռակցության շարքերը, ավելի ուժեղացնելով նրա պրոլետարական կորիզը, իսկ համաշխարհային բանվորությունն ավելի մեծ համախմբվեց Լենինի գեղավարությամբ ստեղծված Գաղմիստերի շուրջը։

Հիմա արդեն Լենինից՝ համաշխարհային պրոլետարիատի ուսմունքն է։ Լենինից՝ այն հատուկ գեղեցիկ և, վերջով պրոլետարիատը կաշնչացնի կապիտալիստական չափադար-

ձող աշխարհը՝ հետևելով խորհ. միության բանվորների որինակին։

Լենինից՝ զենքով զինված՝ մենք լայնածավալ ԽՍՀՄ-ում կառուցում ենք սոցիալիզմ, ինքուստարացնում ենք յերկիրը և փոխնչացնում գյուղում կապիտալիստների վերջին հիմքը՝ կուլակներին, իրեն դասակարգ, նույն գեղեցիկ ջախջախելով բոլոր տեսակի

աջ, «ձախ» թեքումները՝ բաղձնիքյան կուսակցության շարքերից։

Ահա թե ի՞նչպե՞ս ենք մենք հավերժացնում պրոլետարիատի մեծ ուսուցչի հիշատակը։

Մեր ամեն մի բանվոր և աշխատավոր գյուղացի պետք է ծանոթ լինի ընկ. Լենինի հիմնական աշխատություններին։

Յեթե կուլակներին հաջողվե՛ր հաղթել մեզ, մենք չառ լավ գիտենք, վոր նրանք կտրվածատերերի ու կապիտալիստների հետ միանալով՝ կկոտորեն չարյուր հաղարավոր բանվորներ, կըվերականգնեն չարսոր բանվորների համար, կվերականգնեն Ց Ժամյա բանվորական որը, կապիտալիստներին կվերադարձնեն զործարաններն ու գավոդները։

ԼԵՆԻՆ

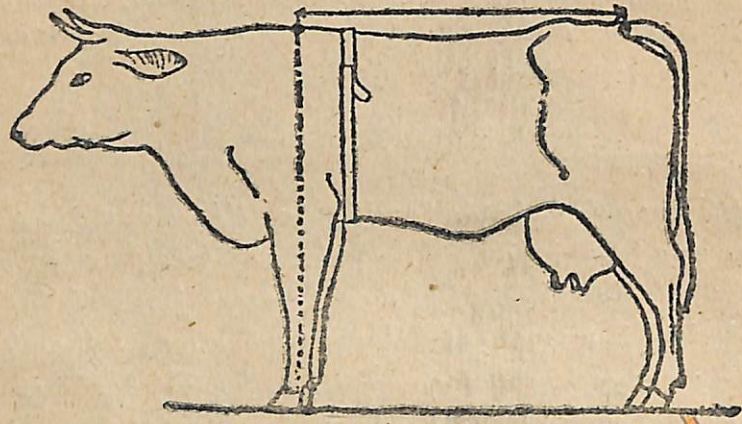
ՅԵԹԵ ՈՒԶՈՒՄ ԵՍ ԿՈՎԴ ՇԱՏ ԿԱԹ ՏԱ, ԻՐ ՔԱՇԻ ԶԱՄԵՄԱՏ ԿԵՐԱԿՐԻՐ

Ինչպե՞ս խմանա՞ր կովի քաշը։ Յեթե գյուղին մոտիկ մեծ կշեռք կա, ավելի լավ է կովերը տանել և կշեռքի վրա կշռել։ Իսկ յեթե կշեռք չկա, հնարավորություն չկա, կովի կենդանի քաշը կարելի չէ խմանալ չափելով։

Չափելու համար պետք է վերցնել մի յերկար թել։ Պետք է չափել, ինչպե՞ս նկարում ցույց է տրված, մարմնի յերկարությունը՝ ոկառն ուսի ծայրից մինչև պոչի արմատը։ Հետո, պետք է չափել կրծքի չափը թիակի հետևից։ Այդ յերկու չափերը պետք է վեր-

չափելով չափել և յերկարությունը բազմապատկել կրծքի փաթի վրա։ Ստացված թիվը ցույց է տալիս, թե քանի գրվանդա յե կովը քաշում։ Որինակ՝ յենթագրենք յերկու չափերի թիվը բազմապատկելուց ստացվեց 500, այդ կնշանակի, վոր կովի կենդանի քաշը 500 գրվանդա յե, այսինքն՝ 12 փ. 20 ֆ.։ Իսկ, յեթե բազմապատկելուց 600 ստացվեց, ուրեմն կովի կենդանի քաշը 10 փութ է և այլն։

Յեթե դու չես կարող այդ անել, դիմիր վորոնք համարյա ճիշտ կասեն, թե այդ կամ գյուղում մի գրագետի, նա հեշտությամբ այն կովը քանի փութ միս կտա: Հափելով կորոշի կովիդ կենդանի քաշը: Այդ մսի քաշը պետք է յերկու և կես ան-

Այսպես պիտի չափել կովը, կենդանի քաշը վորոշելու

Կովի քաշը կարելի չէ նաև աչքի չափով դամ բաղձապատկել և կտապովի մոտավորապես վորոշել: Կան շատ փորձված գյուղացիներ, պես կովի կենդանի քաշը:

Մ Ո Ւ Ա Ւ Ո Տ Ե Ր Ը

Այն բոլոր բույսերը, վորոնք բացի ցանածից, բուսնում են կուլտուրական բույս ցանած արած մեջ, կոչվում են մոլախոտ: Ուրինակ՝ ցորենի արածի մեջ, բացի ցորենից, բուսած բոլոր բույսերը մոլախոտեր են, ինչն էլ դրանք վայրի և անպետք բույսեր, թե նախորդ ատրին ցանած՝ դարու, վրելի կամ այլ կուլտուրական բույսի հողի մեջ ընկած սերմերից ծլած բույսեր:

Այդ մոլախոտերը հողերի բերքատվությունը առատիկ պակասեցնում են, խլելով մեր ցանած կուլտուրական բույսերից՝ սնունդը, ջուրը, աղը լույսը և ազդությունը: Դրա հետևանքով կուլտուրական բույսերի տեղացողությունը թուլանում է, հետևապես՝ նրանց աված բերքը պակասում:

Փորձերը ցույց են տվել, վոր մոլախոտերն ավելի շատ սննդանյութեր են վերցնում հողից, քան կուլտուրական բույսերը: Ուրինակ՝ պոչուկը (խրճուկը) մոտավորապես յերեք

անգամ ավելի ուժեղ կերպով և սննդանյութեր վերցնում հողից, քան ցորենը, ուստի պոչուկից հարուստ հողերում ցորենն ավելի վատ է աճում և սննդի ավելի մեծ պակաս է զգում: Մոտավորապես նույնը կարելի չէ տեսլ նաև մյուս մոլախոտերի և այլ կուլտուրական բույսերի վերաբերմամբ:

Մոլախոտերը, բացի սննդանյութերից, հողից վերցնում են նաև կուլտուրական բույսերի համար անհրաժեշտ ջուրը: Հետևապես՝ մոլախոտերից հարուստ հողերում ավելի քիչ ջուր է լինում, քան մաքուր հողերում: Փորձերը և դիտողությունները ցույց են տվել, վոր մոլախոտերից հարուստ հողերում 2-3 տոկոսով ավելի քիչ ջուր կա, քան մաքուր հողերում:

Մոլախոտերը, բացի սննդանյութերից և ջրից, կուլտուրական բույսերից խլում են նաև՝ ազդությունը, ոգը և լույսը, մասնավորապես դարձ գարգացող և հողի վրա ստվեր զցույց

մոլախոտերը, վորոնց ստվերի տակ կուլտուրական բույսերը լույսի և տաքության պակասության հետևանքով կանոնավոր չեն զարգանում:

Մի շարք մոլախոտեր, կուլտուրական բույսերին, բացի պատճառած այս վնասներից, վնասում են նաև նրանով, վոր վաթաթվում են կուլտուրական բույսերին, նրանց քաշում են դեպի հողն ու պակեցնում, ինչպես, որինակ՝ մեր հողերում խիստ տարածված պատատուկը և վայրի վիկը, վորոնք յերեքմե ցորենի արածին ամբողջովին պակեցնում են և հողին հավասարեցնում:

Այս բոլորի հետևանքով մոլախոտերը հողի բերքը պակասեցնում են 25-60 տոկոսով, իսկ մոլախոտերից շատ հարուստ հողերում նույնիսկ մինչև 70-80 տոկոսով, այսինքն՝ յեթե մի հող պետք է տա 10 ցենտներ (60 փութ) ցորեն, ապիս և ընդամենը 3 ցենտներ (18-20 փութ):

Յերեքմե մոլախոտերն այնքան շատ են զարգանում և այնպես են ճնշում կուլտուրական բույսերին, վոր այդպիսի արտից առաջ վող բերքը նույնիսկ հեձելու ծախսը չի հանում, և շատ անգամ ավելի ձեռնառ չէ նրան արտերը հեձել հասնելուց առաջ և խոտ տնել:

Կան նաև թունավոր սերմեր ավաղ մոլախոտեր, վորոնց սերմերը խառնվելով ցորենի հատիկներին հետ՝ որանց թունավոր հատիկներ են տալիս, ինչպես, որինակ՝ վորոնը (դիժը, դեը): Հայտնի չէ, վոր վորոն մոտ ցորենի հաց ուտողները, թունավորվելու հետևանքով, ծանր հիվանդանում են:

Այս բոլորից պարզ է, վոր մոլախոտերի դեմ ուժեղ պայքար պիտի մղել և չափաթուղ տալ, վցը արախ մեջ մոլախոտեր գորդանան:

ՄԵՂՎԱՆՈՑԻ ՏԵՂԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՎ ՓԵԹՈՎՆԵՐԻ ԴԱՍԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Մեղվանոցի տեղի ընտրությունը շատ կարևոր հանգամանք է: Մեղվանոցի տեղը պիտի լինի առանձնացած և այնպես պաշտպանված, վոր անց ու դարձ անողները և անասունները չկարողանան մտնել մեղվանոց: Մեղվանոցի արգելափակումը պետք է լինի խառնարի: Մասերը շատ ցանկալի յին մեղվանոցում: Նրանք մեծ հարմարություն են տալիս ձագերի իջնելու համար և ամառվա շոգերին փեթակները պաշտպանում են արևի կիզիչ ճառագայթներից:

Մեղվանոցը քամիներից պիտի պաշտպանված լինի բարձր պարիսպով, խիտ տնկած ծառերով կամ վորեկ ցանկապատով: Փեթակները դասավորելիս նկատի պիտի ունե-

նալ նաև դիտավոր քամիների ուղղությունը և դասավորել այնպես, վոր արևաօդային ջրերը չլինեն: Գերադասելի չէ արևաօդային դասավորել դեպի արևելք, կամ հյուսիս-արևելք: Գեպի հարավ դարձնելը վատ է այն պատճառով, վոր սրվտ առջ ժամանակ արևն ընկնելով արևաօդային վրա՝ սաստիկ տաքացնում է նրանց և թուլացնում մեղվանոցի աշխատանքը:

Փեթակների շարքերի հեռավորությունը պիտի լինի առնվազն յերեք արշին, իսկ չորսը մեթակների հեռավորությունը միմյանցից՝ առնվազն մեկ ու կես արշին: Յեթե տեղը հնարավորություն է տալիս նյա տարածությունները մեծացնել, ավելի լավ:

Փ Ե Տ Ր Վ Ա Ր

Ամսաթիվ	Շաբաթվա օրերը	Ո Ր Ա Գ Ի Ր
1	Կիրակի	
2	Յերկուշաբթի	
3	Յերեքշաբթի	
4	Չորեքշաբթի	
5	Հինգշաբթի	
6	Ուրբաթ	
7	Շաբաթ	
8	Կիրակի	
9	Յերկուշաբթի	
10	Յերեքշաբթի	
11	Չորեքշաբթի	
12	Հինգշաբթի	
13	Ուրբաթ	
14	Շաբաթ	

ԿԱՐԵՎՈՐ ԴԵՊՓԵՐ

1 ՓԵՏՐՎԱՐԻ 1924 թվին Անգլիան պաշտոնապես ճանաչեց Խորհրդային Միությունը:
 2 ՓԵՏՐՎԱՐԻ 1918 թվին Հրատարակվեց յեկեղեցին դեմոսթյանից բաժանելու դեկրետը:

Փ Ե Տ Ր Վ Ա Ր

Կարգի Ամսաթիվ	Շաբաթվա օրերը	Ո Ր Ա Գ Ի Ր
15	Կիրակի	
16	Յերկուշաբթի	
17	Յերեքշաբթի	
18	Չորեքշաբթի	
19	Հինգշաբթի	
20	Ուրբաթ	
21	Շաբաթ	
22	Կիրակի	
23	Յերկուշաբթի	
24	Յերեքշաբթի	
25	Չորեքշաբթի	
26	Հինգշաբթի	
27	Ուրբաթ	
28	Շաբաթ	

ԿԱՐԵՎՈՐ ԴԵՊՓԵՐ

17 ՓԵՏՐՎԱՐԻ 1880 թվին Ստեփան Խաչատրյանը պայթեցրեց Չմուսյին Պալատի մի մասը,
 ցանկանալով սպանել Ալեքսանդր II կայսրին: 18 ՓԵՏՐՎԱՐԻ 1921 թվին դաշնակցության
 ավանյալության իրերը: Հայաստանում: 20 ՓԵՏՐՎԱՐԻ 1910 թվին Ադրեսայում Ֆրան-
 սական զինվորներն ու նավատիկներն ապստամբեցին և հրաժարվեցին կովկասյան խորհրդային
 Ռուսաստանի գեմ: 23 ՓԵՏՐՎԱՐԻ 1918 թվին հրատարակվեց պարսկական զինվորական ծառա-
 յություն և կարմիր բանակ կազմակերպելու դեկրետը: ԱՅԴ ՈՐՆ ԱՅԺՄ ՏՈՂԱՌԻՄ Ե ՎԱՐ-
 ՊԵՄ ԿԱՐՄԻՐ բանակի օր: 25 ՓԵՏՐՎԱՐԻ 1921 թվին վրաստանի խորհրդայնացումը:

Կ Ա Ր Մ Ի Ր Բ Ա Ն Ա Կ Ը

Շաբաթան քանակը բուրժուականի ձեռքին մի գնեք եր աշխատավորութեանը ճանչելու և շահագործելու համար:

Հեղափոխութեան տարիներին քանակը դասակարգէ սկզբում ճանաչելու և ճանաչելու համար և զինված կռիւ էր մղում կարմիր զվարդիական ուժերով:

Կարմիր բանակ կազմակերպւելու գեղեցիկ լույս տեսաւ 1918 թվի հունվարի 15-ին, վորի համալրումը կատարւեց փետրվարի 23-ին: Այդ օրն էլ համարւում է Կ. բանակի հիմնադրման օրը և տոնը:

Կարմիր բանակ կազմակերպւելով՝ պրոլետարիատը վոչ միայն ստեղծում է իր դասակարգային զինված ուժը, այլև արգելում է հակառակորդ դատակարգի սպառազինումը: Ահա թէ ինչու Կարմիր Բանակում տեղ ունենալ չեն կարող շահագործողները, ձայնագրեցներ:

Հակառակ բուրժուական բանակներին՝ Կ. բանակն ուժեղ է հենց նրանով, վոր այնպեղ կարգապահութեանը գիտակցական է, յուրաքանչյուր Կ. բանակային դիտել, վոր ինքը իր դատակարգի շահերի պաշտպանն է:

Հակառակ բուրժուական բանակներին՝ Կ. բանակում հրամանատարական կազմը առաջ է քաշւում գիտակցից, ընդունակ և հեղափոխութեանը նվիրւած բանվորներէից ու գյուղատնտէսներէից:

Կ. բանակը հանդիսանում է խորհրդային միութեան տրոլետարիատի զինված բուժնցըր, վոր վերահաս համաշխարհային սոցիալիստական հեղափոխութեան ոժանդակ ուժն է լինելու:

Կ. բանակը 3 տարվա անընդհատ կռիւների ընթացքում խոշոր հաղթանակներ տարաւ բոլոր ֆրոնտներում՝ Կովկասի, Յուդենիչի, Դենիկնի, Վրանդելի, Լեհերի, Չեխոսլավակների, Յեվրոպական իստերլինտների,

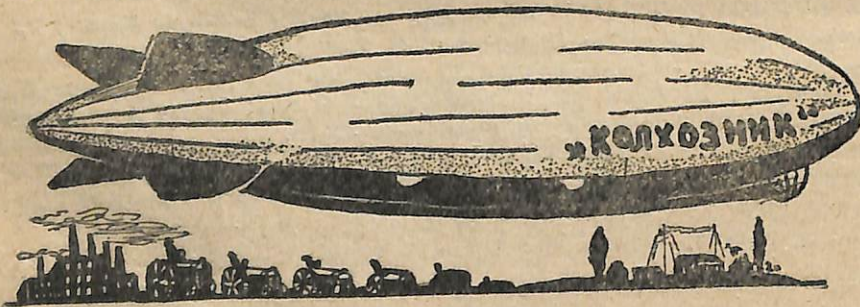
ինչպես և մեղ մոտ՝ մուսալաթականների, գաշակների, մենչեիկների դեմ:

ԽՍՀՄ Ռազմահեղափոխական խորհրդի նախագահ, քանվարագյուղացիական կարմիր բանակի առաջնորդ՝

ԸՆԿ՝ ՎԱՐՈՇԻՈՎ

1929 թվին Կ. բանակը Կոմկուսի պողպատյա զեկավարութեամբ ջախջախիչ հակահարված տալով սպիտակ զվարդիական և չինական ամբաստանողներին Հեռավոր արեւելքում՝ ապահովեց ԽՍՀՄ-ի խաղաղ շինարարութեանը:

ՎՐԱՍՏԱՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱՅՆԱՅՈՒՄԸ

10 ասորի առաջ Վրաստանի բանվորներն ու աշխատավոր գյուղացիները կոմկուսակցութեան գեկավարութեամբ դուրս քշեցին մենչեիկյան կուսակցութեանը և Վրաստանը հայ տարաբնոյն Խորհրդային:

Այս առաւ տարվա ընթացքում խորհրդային իշխանութեանը վոչ միայն վերաշինել և մենչեիկներէ ուրով ավերած յերկիրը, այլև կառուցել և բազմաթիւ նորանոր գործարաններ, ջրանցքներ, ելեքտրակայաններ, ճանապարհներ: Արդյունաբերու-

թեան զարգացման հետ մեծ չափով աճել է և գյուղատնտեսութեանը, վոր կոչեկալացման միջոցով սոցիալիստական վերակառուցման է յենթարկւում:

Միայն խորհրդային իշխանութեանը էր, վոր կոմունիստական կուսակցութեան գեկավարութեամբ կարողացաւ հաղթահարել բոլոր դժվարութեանները և Վրաստանի բանվորութեանն ու աշխատավոր գյուղացիութեանն իրենց յերկրի տերը դարձնել:

ԻՆՉԻՑ Ե ԲԱՂՎԱՑԱԾ ԳՈՄԱՂԸ ՅԵՎ ԻՆՉՈՒ ՅԵ ՅՈՂԸ ՊԱՐԱՐՏԱՑՆՈՒՄ

Գոմաղը բաղկացած է գլխավորապես առանձինների թրիքից և մեղից: Թրիքը կենդանիների կերի այն մասն է, վոր նրանց ստամոքսից և աղիքներից անցնելով՝ չի մարդել: Յեւ վորովհետեւ մենք կենդանիներին կերակրում ենք բուսական կերերով՝ խոտ, դարման, հատիկ, ջուսպ և այլն, ուստի գոմաղի մեջ դրնւում են աղոտ, ֆոսֆոր և կալի. ֆոսֆորը գտնւում է միայն թրիքի մեջ, կալին՝ մեղի, աղոտի մեծ մասը՝ մեղի, իսկ մի մասն էլ՝ թրիքի մեջ:

Բույսերը կանոնավոր դարդանալու և մեծ քերք տալու համար պահանջում են վոչ միայն վորը քանակութեամբ անդատու նյութեր, այլև՝ ջուր, ող, տաքութեան և փխրուն, վոչ պինդ հող, վոր ստանում ենք հողի մըշակութեամբ:

Ինչպես դիտենք, մշակութեան միջոցով հո-

ղը, դառնում է փխրուն և նրա հատիկներն ընդունում են կնձկային կազմութեան:

Կնձկային կազմութեան այն է, վոր հողի հատիկները վոչ թե առանձին-առանձին դարդւում են իրար վրա, այլ միանալով իրար հետ, կազմում են փաքիկ կնձիկներ, փոքր հատիկներ միանալով՝ կազմում են ավելի մեծ հատիկներ: Այսպիսի կազմութեան առնցող հողը պարունակում է թե բաւարար քանակութեամբ ջուր և թե ող: Հողի մշակութեան ամենագլխավոր նպատակը հողին հենց կնձկային կազմութեան տալն է, վորովհետեւ այդպիսի հողերն ավելի փխրուն են, և բույսերի արմատները նրանց մեջ հեշտութեամբ են խորանում ու ամրանում, դրսնելով այնպեղ իրենց համար անհրաժեշտ ող և ջուր:

ԻՆՉՊԵՍ ՆԱՎԱԲԵԼ ԳՈՄԱՂԸ

Մեր գոմերն առհասարակ այնպես են չինված, վոր անասունների թրիքն ու մեղը իրար հետ խառնւում են հենց գոմում՝ կենդանիների վոտների տակ: Թրիքն իր թացութեան պատճառով մեղն իր մեջ պահել չի կարող, ուստի պետք է անասունների տակն այնպիսի նյութեր վաւել, վոր ամրող մեղն իրենց մեջ ձծեն և աղբի մեջ պահեն: Դրա համար անասունների տակը սովորաբար փոռում են չոր

ծողոտ, ծառի տերեւ, կամ չոր հող: Այս նյութերը կոչւում են ցամքար և ունեն յերկու մեծ նշանակութեան:

Ցամքարի առաջին նշանակութեան այն է, վոր մեղն ու թրիքից դուրս յեկող հեղուկն ամրողջովին ծծում է և չի թողնում, վոր նրանց մեջ յեղած թանկարժեք նյութերը կորչեն ու գոմաղբի պարարտացնող ալժը պակասի:

Ուրեմն՝ դամարը կանոնավոր կերպով համարձակ համար պետք է անպատճառ կենդանիների ասկը ցամաք փոխել:

Ամենալավ ցամաքը ծղոտն է, վորովհետև մեծ քանակությամբ հեղուկ կարող է ծծել և իր մեջ պահել: Մյուս կողմից՝ ծղոտը պարունակում է նաև վորոշ քանակությամբ պարարտացուցիչ նյութեր և աղբի մեջ փրտելով՝ ավելացնում է նրա պարարտացուցիչ

Կ Ր Ե Լ Ը

կթելն այն աշխատանքներից է, վորոնք մեծ ազդեցություն ունեն կաթի քանակի և վորակի վրա:

Փորձը ցույց է տվել, վոր չուտ-չուտ կթելուց կաթն ավելանում է, որինսկ՝ որակա՞ն յերջ անգամ կթելիս շատ կաթ է ստացվում, քան յերկու անգամ, 4 անգամ կթելիս ավելի շատ կաթ է ստացվում, քան յերեք անգամ կթելուց և այլն: Սակայն այստեղ ել վորոշ սահման կա: Շատ անգամ դժվար է գլուխ բերել 3 կամ 4 անգամ կթելը: Բացի այդ, չուտ-չուտ կթելը մեծ մասամբ ծախսը չի հասնում, վորովհետև ավելացած կաթը շատ չի լինում. այս պատճառով միտք չունի կովն որակա՞ն յերկու անգամից ավելի կթել, մանավանդ մեր տեղական կովերը, վոր այնքան ել կաթնատու չեն:

Նշանակություն ունի և այն, թե մեկ կթից մինչև մյուս կթի՞ր վորքան ժամանակ է անցել, կամ վորքան ընդմիջում է յեղել յերկու կթերի մեջ: Վորքան ընդմիջումը կարճ է, այնքան ել կաթը յուղալի յե լինում, թեպետ կաթի քանակը պակաս է ստացվում, համարքան ընդմիջումը յերկար է տևում, համեմատաբար կաթն այնքան շատ է ստացվում, բայց ջրիկ է լինում: Իսկ յեթե յերկու կթերի մեջ հավասար ժամանակ է անցնում, այն դեպքում ստացվում է մոտավորապես հավասար քանակությամբ կաթ և յուղ: Յերբեմն, իհարկե, լինում են և բացառություններ:

Ա. Կրեյուս ձևը.—1. կաթը պիտի կթել մինչև վերջին կաթիլը, այնպես վոր կուրծք բոլորովին դատարկվի: Չպետք է մոռանալ,

ուշտը: Ուրեմն՝ աշխարհից անասունների կերի հետ միասին պետք է նաև ցամաքի շաղարհ հավաքել և ամբողջ ծղոտը դործածել վորպես ցամաք: Վորպես ցամաք կարելի չե դործածել նաև փչացած դարմանը և զարմանի այն անպետք մասերը, վորոնք մնում են մսուրների մեջ, և կենդանիներն այլևս չեն ուտում:

վոր վերջին կաթը շատ յուղալի չե, վորի պատճառով ամեն մի կաթիլը թանկ արժե և չպետք է թողնել, վոր կրծում մնա: Բացի այդ, մաքուր կթելուց կաթ շատ է ստացվում:

2. Պիտի կթել միայն և արագ—դանդաղ կամ փոփոխակի արագությամբ կթելը կաթը պակասեցնում է:

3. Կաթի առաջին հոսանքը, վոր համարյա յուղ չունի, լավ է կթել դետին, քանի վոր նրա կաթիլները կեղտոտ են և յեթե մնան կաթի մեջ, կարող են փչացնել ամբողջ կաթը: Մյուսը անցնելով պտկի միջով՝ մաքրում են նրա ծայրն ու անցքը կեղտոտությունից և բակտերիաներից (տես հետևյալ գլուխը): Յեթե ընդունված է, վոր կթելուց առաջ հորթը ծծի, այն դեպքում, իհարկե, միտք չունի առաջին կաթիլները դետին կթել: Բայց լավ կլինի առաջին ծծելուց հետո պտուկները մաքրել, հետո կթել:

4. Կթելու ժամանակ կովը պետք է հանդիստ լինի ու կեր չուտի:

5. Պետք է աշխատել, վոր կով կթողը չարունակ միևնույն մարդը լինի և չուտ-չուտ չփոխվի: Կովն ում սովորում է՝ նրան ել կաթ է տալիս: Խամ, անծանոթ մարդկանց նա կասկածով է վերաբերվում և աշխատում է կաթ չտալ:

6. Կովի հետ պետք է վարվել չափադանց քնքուշ և մեղմ: Վոչ բարկացիր, վոչ ել ծեծիր, այլ քնքշությամբ մոտեցիր, քորի՛ր, փայտալի՛ր, նրան ու նույն քնքշությամբ կթիր և հեռացիր նրանից: Կովն այդպիսի վերաբերմունքը գնահատում է, կթողին ըն-

դունում է իբրև իրեն բարեկամ և առատորեն կաթ է տալիս: Կոշտ ու կոպիտ վերաբերմունքը հակառակ հետևվանք է ունենում—կովը կաթը պահում է, ել չի տալիս:

7. Կթելուց առաջ պետք է անսպալման ձեռքերը սապոնով լվանալ ու ցամաքեցնել: Կեղտոտ ձեռքերով կարելի է կովի պտուկները վարակել և կաթը կեղտոտել:

8. Կթելուց առաջ հարկավոր է կրծի վրա կպած կեղտերը պոկել և չորով սրբել, հարկավոր է քորելով ման դալ, տեսնել, թե կրծի վրա կամ չեքերի արանքը տիղ կա՞, թե չե: Բոլոր տիղերը հարկավոր են պոկել ու պոկած տեղերը քորել, վոր կովը հանդատանա:

9. Կթելուց առաջ հարկավոր է պտուկները դու ջրով լվանալ ու ցամաքեցնել: Թաց պտուկները յերբեք չպետք է կթել, այլ պիտի ցամաքեցնել, հետո կթել: Թաց կթելուց պտուկի կաշին թուլանում, ճաքում և հիվանդանում է:

10. Կթելու ժամանակ շատերը պտուկները կաթով թրջում են, հետո կթում: Դրանից վատ բան չկա. թե՛ կաթն է կեղտոտում, թե պտուկները թացությունից ճաքում-փչանում են, և թե կաթի մասերը մնալով պտուկների վրա՝ թթվում, հոտում են և հետևյալ անգամ կթած կաթը վարակում: Ուրեմն՝ պտուկները յերբեք չպետք է կաթով թրջել: Շատերը պտուկները թրջով են թրբել: Այդ բանը խստիվ պետք է արգելել, վորովհետև պտուկների հիվանդանալուց բացի, թքի միջոցով կարելի չե վարակել կաթը՝ մարդու համար հիվանդաբեր միկրոբներով, վորոնք կարող են կաթի, յուղի և պանրի միջոցով անցնել մարդուն ու հիվանդացնել նրան:

Մեղանում շատ տեղերում պտուկները լրվանում են, բայց կեղտոտ ջուրը թողնում են կովի կթի մեջ և կաթը կթում վրան: Պարզ

է, վոր կեղտոտ ջուրը կաթը փչացնում է: Ուրեմն՝ այդ յերբեք չպետք է անել, այլ կեղտոտ ջուրը պետք է թափել, ամանը մաքուր ջրով վողոդել, հետո կթել:

11. Լավ կթողը պետք է իմանա, մանրամասնորեն ծանոթ լինի, թե ի՞նչպես է հորթը ծծում, ի՞նչպես է բերանով պտուկը բռնում և ի՞նչպես է յերբեմն դնում խփում կրծին:

12. Պտուկներն ավելի նպատակահարմար է բռնով բռնել և վոչ թե մատների ծայրով: Ամբողջ ձեռքով բռնելիս, հնարաւոր է լինում ձեռքում պահել ամբողջ պտուկը և, բացի այդ, սեղմել նաև կրծի ներքևի մասը, վոր պտկի շարունակությունն է կաղմում: Մոտավորապես այդ ձևով է բռնում և հորթը:

Կթելու ժամանակ, յերբ կաթն սկսում է պակասել, հարկավոր է յերբեմն ներքևից վերև յերկու ձեռքով պտուկները բռնած՝ մեղմ կերպով զարկել կրծին, ինչպես հորթն է անում (դուրթմա տալ) և շարունակել նորից կթել:

13. Փորձը ցույց է տվել, վոր միևնույն չե, թե վոր պտուկները պետք է իրար հետ միաժամանակ կթել:

Կթողին նայող յերկու պտուկները (մեկն առաջինը և մեկը՝ հետևյալին) միասին կթելիս, կովն այնքան կաթ չի տալիս, վորքան խաչաձև (խաչփառ) կթելու ժամանակ:

Խաչաձև կամ խաչփառ ձևին այն է, յերբ կթողին նայող առաջի պտկի հետ միասին կթվում է հակառակ կողմի հետևի պտուկը:

Շատ լավ արդյունք է ստացվում նաև յերբ կթում են առաջի յերկու և հետևի յերկու պտուկները միասին: Շատերն այս ձևով դերադատում են խաչփառ ձևից:

Ամսաթիվ	Շաբաթվա օրերը	Ո Ր Ա Պ Ի Ր
1	Կիրակի	
2	Յերկուշաբթի	
3	Յերեքշաբթի	
4	Չորեքշաբթի	
5	Հինգշաբթի	
6	Ուրբաթ	
7	Շաբաթ	
8	Կիրակի	
9	Յերկուշաբթի	
10	Յերեքշաբթի	
11	Չորեքշաբթի	
12	Հինգշաբթի	
13	Ուրբաթ	
14	Շաբաթ	
15	Կիրակի	

ԿԱՐԵՎՈՐ ԴԵՊՓԵՐ

6 ՄԱՐՏԻ 1919 թվին Մոսկվայում հիմնադրվեց Կոմունիստական ինտերնացիոնալը (կա-
միստերներ): 8 ՄԱՐՏԻ րանկոստանդիայի և Գեղջկուսիների միջազգային օրը: 12 ՄԱՐՏԻ 1917
թվին Վիսկոնսինսի տապալման օրը: 12 ՄԱՐՏԻ 1922 թվին հիմնադրվեց Անդրկովկասյան
Ֆեդերացիան: 14 մարտի 1883 թվին Կարլ Մարքսի մահը: 16 ՄԱՐՏԻ 1803 թվին Մադրիդ

Ամսաթիվ	Շաբաթվա օրերը	Ո Ր Ա Պ Ի Ր
16	Յերկուշաբթի	
17	Յերեքշաբթի	
18	Չորեքշաբթի	
19	Հինգշաբթի	
20	Ուրբաթ	
21	Շաբաթ	
22	Կիրակի	
23	Յերկուշաբթի	
24	Յերեքշաբթի	
25	Չորեքշաբթի	
26	Հինգշաբթի	
27	Ուրբաթ	
28	Շաբաթ	
29	Կիրակի	
30	Յերկուշաբթի	
31	Յերեքշաբթի	

ԿԱՐԵՎՈՐ ԴԵՊՓԵՐ

Գրողու ծնունդը: 18 ՄԱՐՏԻ 1871 թվին հիմնվեց Փարիզի Կոմունան—աշխարհիս առաջին բան-
վորական իշխանությունը: 22 ՄԱՐՏԻ 1925 թվին ընկ. ընկ. Մյաննիկյանի, Աթաբեկյանի և
Մադրիդի կուլդերի կողմից մահը:

Կ Ո Մ Ի Ն Տ Ե Ր Ն

Կոմունիստական Յերրորդ Ինտերնացիոնալը (կրճատված ասվում է Կոմինտերն) հիմնվել է 1919 թ. մարտի 4-ին՝ Մոսկվայում: Համաշխարհային պատերազմը ներսից պայթեցրեց 2-րդ Ինտերնացիոնալը, վորի պաշտոնական առաջնորդներն իմպերիալիստական Ֆրոնտի այս ու այն կողմերում դավաճանեցին «Պրոլետարներ բոլոր յերկրների, միացե՛ք» լոգոնգին:

Առաջին անգամ 3-դ Ինտերնացիոնալ հիմնվելու կոչ արեց ընկեր Լենինը, իր «Պատերազմ և Ռուսաստանի սոցիալ-դեմոկրատիան» հոդվածում, վոր գրեց 1914 թ. սեպտեմբերին: «2-դ Ինտերնացիոնալը մեռավ՝ հաղթահարված սպորտունիդից, գրում է ընկ. Լենինը—կորչի սպորտունիդը և կեցցե՛ք՝ սպորտունիդից մաքրագործած 3-դ Ինտերնացիոնալը»:

Կոմինտերնի առաջին կոնգրեսը կայանում է 1919 թ. մարտի 4-ին՝ Մոսկվայում, վորին մասնակցում են 51 պատգամավոր, 30 յերկրներից:

Յերկրորդ կոնգրեսը գումարվում է 1920 թ. հունիսի 10-ին՝ Մոսկվայում, վորին

մասնակցում են 217 պատգամավոր, 41 յերկրներից:

Յերրորդ կոնգրեսը հրավիրվում է 1924 թ. հունիսի 22-ին, վորին մասնակցում են 605 պատգ., 52 յերկրներից:

Չորրորդ կոնգրեսը բացվում է 1922 թ. նոյեմբերի 5-ին, վորին մասնակցում է յին 408 պատգամավոր, 58 յերկրներից: Այս վերջին կոնգրեսն է լինում, վորին Լենինը մասնակցում է ղեկուցումով «Ռուսաստանի հեղափոխության հինգ տարին և համաշխարհային հեղափոխության հեռանկարները» նյութի մասին:

Հինգերորդ կոնգրեսը գումարվում է 1924 թ. հունիսի 17-ին, վորին մասնակցում են 510 պատգ., 49 յերկրներից:

Վեցերորդ կոնգրեսը կայանում է 1928 թ. հունիսի 17-ին, վորին մասնակցում են 532 պատգ., 57 յերկրներից:

Այս կոնգրեսում վերջնականապես ընդունվում է «Կոմինտերնի ծրագիրը» վորի քննարկումով զբաղվել է յին 4-5-դ կոնգրես:

Մ Ա Ր Տ Ի 8-Ը

Կանանց միջազգային կոմունիստական որը վորոշվել է Կապենհագենի կանանց (սոցիալիստուհիների) միջազգային կոնգրեսում, առաջին անգամ՝ 1910 թվին:

Դասակարգային կռիվի համար բանվորուհիների կազմակերպման առաջին հիմնադիրը յեղել է Կլարա Յետկինը:

Առաջին անգամ կանանց որն անց է կացվել 1911 թ., Ալստրիայում և Գերմանիայում, վորտեղ կին պրոլետարիատի մեջ աշխատանքի տարվում ընկ. Յետկինի ղեկավարությամբ:

1813 թ. վորոշվում է կանանց միջազգային որը տոնել մարտի 8-ին: Այդ թվականին կանանց միջազգային որն առաջին անգամ անց է կացվում Ֆրանսիայում և Ռուսաստանում: Պատերազմը մի շարք յերկրներում յանդարեց կանանց որը տոնելուն:

Հոկտեմբերյան հեղափոխությունից հետո Մարտի 8-ը անվանվում է կանանց միջազգային կոմունիստական որ:

Կոմինտերն Մարտի 8-ը անց է կացնում հետևյալ լոգոնգների տակ՝ «Բանվորուհու կռիվը՝ ընդդեմ կապիտալի հարձակման, ընդդեմ իմպերիալիստական պատերազմի, հանուն կանանց մասնակցության՝ պրոլետարական ղեկատարության համար մղվող պայքարին»:

Պորհրդային Միության մեջ Մարտի 8-ը բանվորուհիների, գեղջկուհիների և կոլտնտեսիկների սոցիալիստական շինարարության մեջ ունեցած մասնակցության ստուգման որն է, նոր կենցաղի տոնը միջազգային հեղափոխության համար՝ ուժերի զորահավաքի որը:

ՓԵՏՐՎԱՐՅԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ

1917 թվին արդեն մոտ յերեք տարի յեր, յինչ շարունակվում էր համաշխարհային յեղաշարապին պատերազմը, վոր սարքել է յին հապիտալիստները՝ իրար ձեռքից շուկաներ յելելու համար: Պատերազմում վոչնչանում է յին միլիոնավոր բանվորներ ու գյուղացիներ: Նրանց առանց այն էլ վատ դրությունն ավելի անտանելի դարձավ: Ցարական Ռուսաստանում բողոմաժիկոն աշխատավորությունը տեղում էր բռնկության տակ: Յեվ ահա, 1917 թ. փետրվարի 28-ին, նոր տոմարով մարտի 12-ին, նրանք դուրս յեկան «խաղաղության, հաց ու ազատություն» լոգոնգներով և յորտակեցին ջարի անարդյունքը:

Սակայն բուրժուազիան հեղափոխության հենց առաջին որը դավաճանեց բանվորու-

թյանը, անցավ իշխանության գլուխ և վոչ միայն յաղաղություն չհաստատեց, այլ և վորոշեց շարունակել պատերազմը մինչև «հաղթական վախճանը»: Բռնկությունները բանվորների վրա ավելի շատացան, գյուղացիությունը վոչինչ չստացավ, հողի հարցը հետաձգվեց սահմանադիր ժողովին: Այսպիսով Փետրվարյան հեղափոխությունից ոգավեց միայն բուրժուազիան:

Պրոլետարիատը կոմունիստական կուսակցության ղեկավարությամբ շարունակեց իր հեղափոխական աշխատանքը՝ մեծ հոկտեմբերի նախապատրաստությունը և 1917 թ. հոկտեմբերի 25-ին վերջնականորեն ջախջախեց բուրժուազիային ստեղծեց պրոլետարական ղեկատարություն:

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍՅԱՆ ՖԵԴԵՐԱՑԻԱ

Անդրկովկասի 3 հանրապետությունները խորհրդայնացման հենց առաջին որերից՝ 1922 թվին, պատերազմի վտանգի դեմ միացյալ ուժերով կռվելու և ժողովրդական տնտեսությունն ավելի ծրագրված ու հաջող դարգացնելու համար միացան և կազմեցին Անդրկովկասյան Ֆեդերացիան, վոր յիր հերթին մտավ Սոց. Պորհ. Հանրապ. Միության մեջ:

Անդրֆեդերացիան հավասար իրավունքների հիմունքով, կազմակերպելով 3 հանրապետության տնտեսությունը միացյալ ուժերով զարգացնելու նպատակով՝ միացվեցին ընկերություններին և այլն:

Սակայն Փարիզի կոմունան ապրեց մինչև մի քանի պետական որդանների ֆունկցիաները:

Անդրֆեդերացիայի կազմակերպումն ապահովեց վրացի, հայ, թուրք, ժողովուրդների յաղաղ կենակցությունը և ռուսական հզոր պրոլետարիատի աջակցությամբ մի ազդակ դարձավ ծրագրված կերպով ծավալելու սոցչինարարությունը: Այդ և պատճառը, վոր մուսաֆատիստները, դաշակները ու մենչվիկները յրենց պայքարում մեծ տեղ են տալիս Անդրֆեդերացիայի կազմակերպման զաղափարի դեմ սարքված պրովակացիային:

Անհրաժեշտ է, վոր «ամենաձեռնաուր և ամենահետամնաց, մանր ու ցրված գյուղացիական տնտեսությունը աստիճանաբար համախմբվի, կազմակերպվի—դառնա համայնական յոշոր գյուղատնտեսություն»:

ՓԱՐԻՉԻ ԿՈՄՈՒՆԱՆ

1871 թվի մարտի 18-ին Փարիզի պրուլետարիատն ապստամբեց բուրժուական կառավարության դեմ, դուրս քշեց նրան և հայտարարեց Կոմունան—պրուլետարիատի դիկտատուրա:

Փարիզի կոմունան իր դոյուլթյան կարճ ժամանակամիջոցում մի շարք նոր օրենքներ հրատարակեց, վերացրեց զինվորական պարտադիր ծառայությունը, գրավեց լքված արհեստանոցներն ու հանձնեց բանվորական ընկերություններին և այլն:

Մակայն Փարիզի կոմունան ապրեց միևնույն մայիսի 28-ը: Արտաքսված բուրժուական շուտով մեծ ուժեր հավաքեց և հարձակվեց Կոմունայի վրա: Փարիզի պրուլետարիատը հերոսաբար կռվում էր, բայց չկարողացաւ դիմադրել թշնամու խոշոր ուժերին և մայիսի 28-ին Կոմունան պարտվեց:

Գաղազած բուրժուական իշխանության դուրս անցնելով՝ սպանեց մոտ 30,000 հոգի, ձերբակալեց 38,000 հոգի և արքային 28,000 ապստամբ:

ՖԵՐԵ ԼԱՎԱԳՈՒՅՆՆԵՐԻ ՀԻՇԱՑԱԿՆ

1925 թվի մարտի 22-ին Թիֆլիսից Սուխում գնալիս ողանալը խորտակվեց և զոհվեցին Անդրկովկասյան պրուլետարիատի լավագույն զեկավարներից յերեքը—Մյասնիկյան, Աթարբեկյան և Մազիլեսկի:

Նրանք յերեքն էլ յերկար տարիներ պայքարել էին պրուլետարիատի դիկտատուրան հաստատելու համար և միևնույն իրենց կյանքի վերջին օրն էլ աշխատում էին խորհրդային իշխանությունը, անդրկովկասյան ֆեդերա-

Փարիզի կոմունան մեծ դաս յեղավ ամբողջ աշխարհի բանվորության համար. նրանք չեն մոռանում, վոր պրուլետարիատի դիկտատուրայի համար անհրաժեշտ է ամբողջ աշխարհի պրուլետարիատի համերաշխությունը, փոխադարձ ոգնությունը միացալ ուժերով, պայքարն սպիտակ տերրորի դեմ: Փարիզի կոմունայի օրը հենց այդ պատճառով տոնվում և իբրև միջազգային համերաշխության—ՄՈՊՐ-ի օր:

Հեղափոխական մարտիկների սգնություն ընկերությունը (Մուպր) կազմակերպվել և 1923 թվին: Այժմ ՄՈՊՐ-ն իր անկցիաներն ունի բոլոր յերկրներում, ունի մոտ 20 միլիոն անդամ և նյութական թե բազմական մեծ սգնություն և հասցնում բանտարկյալներին և կապիտալի զոհերի ընտանիքներին:

Հայաստանում ՄՈՊՐ-ի անդամները թիվը հասնում է 75 հազար հոգու:

Մտի՛ր ՄՈՊՐ-ի շարքերը:

ցիան ամբապնդել, վերաշինել ու վերահանուցել նախկին աղղայնական կառավարությունների օրով քայքայված անսեռությունը:

Պատահական մահը խլեց նրանց մեք շաբերից, սակայն նրանք իրենց կատարած դործով շարունակում են ապրել հարյուր հազարավորների հիշողության մեջ:

ՎՈՅԻԱՐՆԵՐԻ ԿԵՐԱԿՐԵԼԸ

Հզի վոչխարներին հենց ձմեռանից պիտի սկսել լավ խոտով և քիչ քանակությամբ հացահատիկով (վարսակ կամ դարի), քուսպով կամ թեփով լավ կերակրել՝ աստիճանաբար ավելացնելով ուժեղ կերերի չափը, վոր ձմրան ընթացքում չլղարեն և դարնանը ծնելիս, իրենց դառները համար բավական կաթ ունենան:

Հզի վոչխարներին մեծ քանակությամբ կապիտ, մեծածավալ կեր չպետք է տալ: Չպետք է տալ նաև շատ արմատապտուղ, վորովհետև դրանից կարող են դառնատել: Չի

ների ուժեղ կերի չափը պիտի պակասեցնել և միայն մեկ-մեկ ու կես կիլո լավ խոտ և մի քիչ էլ թեփ տալ:

Լավ կլինի՝ հզի վոչխարներին ասանձնացնել մյուս վոչխարներից և սպհել թաք չենքում, վորտեղ միջանցուկ քամիներ չկան, վորպեսզի նորածին դառները ցրտից և մըրսելուց ապահով լինեն:

Հզի վոչխարին պետք է լավ կերակրել, վորպեսզի նա կարողանա իր ստացած սընունդի մի մասը հատկացնել իր արգանդի պտղին:

Անգորական վոչխար

կառելի նաև շափից ավելի կերակրել և չապացնել նրանց, վորովհետև այդ դեպքում փոքր, թույլ գառներ են ծնում, իսկ յերբեմն էլ ոտերջ են մնում, վորից վոչխարատերը դնաս և կրում:

Առանձնապես պետք է զգուշանալ և հզի վոչխարներին բորբոսնած, սառած, հոտած և փչացած կեր չտալ, վորովհետև այդպիսի կերերից հզի վոչխարները կարող են փորլուծ ստանալ և դառնատել: Պետք է խուսափել այն բույրից, ինչ վոր կարող է վիժելու պատճառ դառնալ, որինակ՝ հարվածներից, նեղ դռների միջով քշելուց և այլն: Յերբ մոտենում է ծնելու ժամանակը, հզի վոչխար-

Սկզբում դառներին կերակրում են միայն մոր կաթով, վոր նրանց համար շատ անհրաժեշտ է, վորովհետև մոր կաթն ուղիատկուցային նյութերից ու հանքային աղերից շատ հարուստ է և այդ շրջանում ուրիշ վոչ մի բանով չի կարելի փոխարինել: Առաջին օրերը թողնում են, վոր որական 5-6 անգամ դուռ մորը ծծի. հետո՝ յերբ դուռը մի քիչ մեծանում, ամբոսում է, սկսում են 4 անգամ ծծեցնել, իսկ հետագայում, յերբ դառն սկսում է արածել և ուրիշ կեր ուտել, թողնում են, վոր որը 2 անգամ՝ վոչխարը կթուլու ժամանակ մորը ծծի:

Ծծելուց մի շաբաթ հետո սկսում են վոչ-

խորին տրվող ուժեղ կերի չափը ավելացնել: Յեթե մոր կաթը չի բավականացնում իր դառան, այս դեպքում կամ ուրիշ շատ կաթ ունեցող մաքուր յեն ծծեցնում, կամ թե կովի կամ այծի կաթով են կերակրում: Վերջին դեպքում՝ դառանը միշտ տաք և մաքուր կաթ պետք է տալ՝ մաքուր ամանի մեջ. թրթված կաթ, չպետք է տալ, վորովհետև դրանից կարող են գառները փորրուծ և մարսողության խանգարում ստանալ:

Գառանը պետք է հենց սկզբից հետ լավ կերակրել, թե չէ՝ փոքր կմնա, լավ չի դրանա, իսկ հետագայում նույնիսկ լավ կերակրելիս այլևս չի մեծանա, կմնա փոքր և կդառնա վոչ արտադրողական կենդանի:

Վատ կերակրված գառը հետագայում դառնում է կերը վատ ոգտադործող, հետևաբար՝ և վնասարեն վոչխար: Ընդհակառակը՝ մատղաշ հասակում լավ կերակրված վոչխարը հետագայում բարձր արտադրողականություն է ունենում և հիվանդություններին լավ է դիմանում:

Չորրորդ չաբթից հետո գառանը կամաց-կամաց սովորեցնում են լավ, փափուկ խոտի և արոտի: Կաթից կանաչ խոտին և չոր կերերին պետք է անցնել աստիճանաբար՝ 1-2 չաբաթվա ընթացքում, այսպիսի գառան մարսողությունը կարող է խանգարվել: Իսկ արոտ պետք է բաց թողնել այն ժամանակ, յերբ արդեն խոտի վրայի ցողը գոլորշիացել է: Հենց այս հասակից ել սկսում են գառանը կերակրել փշրած հացահատիկով, քուսպով և այլն՝ տաք լափի ձեկով: Այդ ժամանակից ել գառներին թողնում են արոտ, սկզբում 1-2 ժամ, իսկ հետո արածելու տեղավորվում են

որեցոր ավելացնում են: Նախքան արոտ բաց թողնելը գառներին չոր կերով մի թեթի կերակրում են:

Գառներին պետք է արածեցնել բարձր, վոչ խոնավ արոտներում, խուսափելով խոնավ և ճահճային տեղերից, վորովհետև այդպիսի արոտներում գառները կարող են հիվանդանալ շատ վտանգավոր՝ քլամանակ հիվանդությամբ, վորից շատերը կոտորվում են: Չի կարելի ցուրտ և անձրևային յեղանակներին գառներն արոտ ուղարկել, վորովհետև կարող են մրսել. պետք է կերակրել տանը՝ կանաչ կամ չոր խոտով:

Ցերեկվա չոգ ժամանակ գառներին պետք է չվաք տեղ տանել: Գառներին չի կարելի արածեցնել նաև խիստ ցուրտ քամիների ժամանակ: Գառների համար պետք է ընտրել լավ, հարթ արոտատեղեր—հովիտների կեցած տեղից վոչ հեռու:

Ցերը գառները մի քիչ արդեն մեծացել են, լավ կլինի շաբաթը մի անգամ աղ տալ նրանց, վոր լավ է ազդում նրանց մարսողության վրա: Ցանկալի կլինի տալ նաև մի քիչ վոսկորի ալյուր, վորպեսզի նրանց վոսկորները լավ դարգանան: 3-4 ամսական հասակից գառներին կամաց-կամաց ծծից կտրում են, իսկ հինգերորդ ամսին մայրերից բաժանում են:

Միաժամանակ եզ գառներն արուններից բաժանում և առանձին-առանձին են արածեցնում, վոր անժամանակ զուգավորում տեղի չունենա, վորովհետև այդ վատ է ազդում մատղաշ, դեռ չզարգացած կենդանիների վրա և այսպիսի դեպքերում ստացված սերունդը թույլ և փոքր է լինում:

Թ Ո Ւ Խ Ս Դ Ն Ե Լ Ը

Գառան ե. հավերի՝ Թուխս դնելու ժամանակը: Ամենից առաջ հարկավոր է փոխանակ տեղականի, ցեղակն հավի ձու ձուռք բերել ու դնել թխսի տակը:

ՁՈՒՆ ԱՆԽՔԱՆ ԹԽՍԻ ՏԱԿ ԴՆԵԼԸ

Թխսի տակ դրվելիք ձուն վորքան թարմ ու նոր ընի, այնքան լավ է:

Ձվերի նորն ու հինը իմանալու համար դործ են ածում «ովոսկոպ» կոչված գործիքը: Յեթե այս գործիքից չկա, հեշտությամբ կարելի յե չինել:

Սև կարտոնից մի դանդակ պետք է չինել, մի կողմից ձվի մեծությունը մի անցք բաց առնել ու մեջը մի վառած լամպ դնելով՝ ձրվերը կողքի անցքի վրա բռնել ու ջոկել: Թարմ ու չփչացած ձուն ովոսկոպով նայելիս լինում է դեղնակարմրագույն, իսկ հին ու փչացած ձուն՝ մութ կարմրամոխրագույն:

Թ Ո Ւ Խ Ս Ը

Թուխս պետք է դնել հին, փորձված հավերին: Թխսի տակ կարելի յե դնել 15-20

հատ ձու, նայած թխսիանի մեծության: լավ թխսիան են համարվում «կոթիներին» տեսակի, վորտները փետրապատ հավերը թխսի տեղը պետք է լինի չոր և ցուրտ ու կիսամութ չլինի: Թխսին պետք է կերակրել որմեջ. թխսին ամեն կեր կարելի յե տալ, բացի ցորենից ու հաճարից: Պետք է զգուշանալ, վոր թխսի վրա «վազվազուկ», «մոռն», «հավոջիլ» ու նման միջատներ չլինեն. թխսի մոտ լայն ամանով ավազ կամ մազած փեշին պետք է դնել՝ հետը թուփռնի փոշի թառնած:

ՅԵՐԲ ՅԵՎ ԻՆՉՊԵՍ ԴՆԵԼ ԹՈՒԽՍԸ

Թխսի տակ դնելու համար պետք է ջոկել միջակ մեծություն ու միաձև ձվեր. շատ խոշորներն ու շատ մանրերն անպետ են: Յեթե ձու կա, բայց թխսիան (ստաբացած կոթան) չկա, այս դեպքում ձվերը միայն հողկահավի տակ կարելի յե դնել. հնդկահավին մի յերկու որ ծածկած պահպուռց հետո տաքանում ու նստում է ձվերի վրա:

Ի Ն Դ Ե Վ Ի Կ Ը

Վիկը թիթևանադղիկների ընտանիքին պատկանող միամյա խոտաբույս է և պատկանում է այն խմբին, վորին պատկանում են՝ լոբին, վոսպը, սիսեռը, մաչը և այլն:

Վիկը ցանում են թե՛ խոտ և թե սերմ առանաբու համար և գործ են ածում թե՛ իրքե կանաչ կեր և թե իրրե չոր խոտ:

Վիկի ցողունները կանգուն են միայն զարգացման սկզբնական շրջանում, մի քիչ հետո նրանք փռվում, վոլորվում ու պառկում են, յեթե իրենց համար հենարան չեն գտնում:

Հայտնի յեն վիկի դարնանացան և աշնանացան տեսակները. կան նաև չուտ և ուշ հասնող, ինչպես և բազմամյա, միամյա և այլ տեսակները:

Վիկը, հացաբույսերի համեմատությամբ, լավ զարգացող և խոր դնացող արմատներ ունի, վորոնք ավելի լավ են ոգտադործում հոգի մեջ յեղած հանքային նյութերը:

Վիկի, ինչպես և մյուս թիթևանադղիկների արմատների վրա գտնվում են մեծ քանակությամբ պալարիկներ, վորոնք հողն աղտով պարարտացնելու դործում մեծ դեր են կատարում: Այս պալարիկների մեջ գտնվող բազմաթիվ բակտերիաները կլանում են ոգի մեջ յեղած ազատ աղտը, վոր, վերջին հաշվով, բորակի յե վերածվում: Իսկ բորակը, ինչպս գիտենք, մեր բույսերի համար ամենակարևոր և անհրաժեշտ օժնդանյութերից մեկն է:

Վիկի պտուղը հունդն է և պատիճը, վորի մեջ 2-5 հատ սերմ է լինում: Հունդը լինում է տարբեր մեծությամբ և գույնի: Ցանելու համար հայտնի յեն հնդի բաց-դեղինավուն, դորչնի և սև գույնի տեսակները:

Բույսերը լինում են 1/2 արջիից մինչև 1 արջին բարձրությամբ, իսկ լավ հողերում ել ավելի յեն բարձրանում:

ՎԻԿԻ ՄՇԱԿՈՒԹՅԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ի՞նչ է առիւթ վիկը և ի՞նչ նշանակութիւն ունի նրա մշակութիւնը: Վերը մենք արդեն ասացինք, վոր վիկը առիւթ է շատ լավ վորակի, համեղ ու սննդարար խոտ և աչքի յէ ընկնում մեծ բերքով մեկ դեպքատինից սովորաբար ստացվում է 200-350 փ. չոր խոտ:

Այսպիսով՝ վիկ ցանոյ դյուղացին իր տնտեսութիւնը կապահովի մեծ քանակութեամբ և լավ վորակի կերով:

Այս հանգամանքը հնարավորութիւն կտա դյուղացուն ավելի լավ պայմաններում պահել իր ունեցած տավարը, ավելացնել նրա թիվը և առատարակ զարկ տալ անասնապահութեան:

Բացի այդ, շատ տավար պահող տնտեսութիւնները շատ էլ դժմաւոր կունենան, իսկ այս հանգամանքն իր հերթին հնարավորութիւն կտա դյուղացուն գոմաղրով պարտաւորել իր հողերը, վորոնք անընդհատ մշակվելու հետևանքով կորցրել են իրենց ֆիզիկական կազմը և ուժաւորւն են լինել: Ինչպես դիտենք, պարարտացրած հողերի բերքը, չպարարտացրած հողերի համեմատութեամբ, 25-50 տոկոսով բարձր է լինում:

Հետո՝ վիկը, իբրև թիթեռնածաղիկների քնտանիքին պատկանող բույս, իր արմատների վրա դանդաղ պարարիկների և խորը զննցող արմատների մնացորդներով հողը հարստացնում է բորակով: Նույն հողում վիկից հետո ցանոյ մյուս մշակութիւնները լավ բերք են տալիս, մանավանդ յեթե կլիմայական պայմանները չորային չեն:

Վիկի մշակութիւնը շատ ավելի մեծ նշանակութիւն ունի մեր լեռնային շրջանները համար: Վորովհետև վիկի ցողունները կանգուն չեն, ուստի վիկ ցանում են սովորաբար վորևէ հացարույսի հետ. աշնանացանի դեպքում՝ աշորայի հետ, գարնանացանի դեպքում՝ վարսակի կամ գարու հետ:

Առանց հացարույսի ցանած վիկը պտուկում ու խճճվում է և լավ չի դարձանում, թե կանաչ մասսա և թե սերմեր քիչ է տալիս ու դժվարութեամբ է հնձվում:

Մի դեպքատին հող ցանելու համար վաճառ սերմ է հարկավոր: Այդ կախած է մի շարք պայմաններից, այն է՝ հողային, կլիմայական և այլն: Բացի այդ, նշանակութիւն ունի նաև այն հանգամանքը, թե ի՞նչ նպատակով է վիկը մշակվում՝ խոտ, թե սերմեր ստանալու համար: Եթե վիկը ցանվում է սերմ ստանալու համար, ապա պիտի ավելի նոսր ցանել: Այս դեպքում, իհարկէ, սերմ քիչ պիտի ցանել:

Միջոց, հողերում խոտի համար մի դեպքատին 10-12 վորթ սերմ են ցանում, վորից մաս 1/3 (3-4 փ.) դարի՝ կամ վարսակ է լինում, իսկ 2/3-ը (7-8 փ.) վիկ. ավելի դարաւ հողերում՝ վիկից կարելի յէ քիչ վերցնել:

Վիկը ցանում են թե շարքացան և թե չաղացան, շարքացանի դեպքում 3-4 փ. պահաս են ցանում:

Պարհուրդների իշխանութիւնը ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ խոշոր տնտեսութիւն ստեղծելու կապիտալիստական ձևին հակադրում է ՀԱՄԱՅՆԱԿԱՆ խոշոր տնտեսութիւն ստեղծելու պրոլետարական ձևը՝ կոոպերացման, կոլեկտիվացման միջոցով, վոր մանր ու մանրաւույն տնտեսութիւններին հնարավորութիւն է տալիս բարձրացնելու տեխնիկայի և կուլտուրայի ամենաբարձր աստիճանին:

ՀԱՄ.Կ.Կ(Բ) 16-ԲԴ ԿՈՆՅ. ԲԱՆԱՁԵՎԻՑ

«ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ Ե, ՎՈՐ ԳՅՈՒՂԱՑԻՆ ՅՈՒՐԱԲԱՆՉՅՈՒՐ ԿՈՄՈՒՆՈՒՄ, ՅՈՒՐԱԲԱՆՉՅՈՒՐ ԱՐՏԵԼՈՒՄ ՏԵՍԵԻ ՄԻ ԱՅՆՊԵՍԻ ԲԱՆ, ՎՈՐԻՆ ՈԳՆՈՒՄ Ե ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՎ ՎՈՐԻ ՄԵՉ ԳՏՆԻ ՀՈՂԱԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ՆՈՐ ԶԵՎԵՐ, ՎՈՐՈՆԲ ՎՈՉ ԹԵ ԳՐԲԵՐՈՎ, ԱՅԼ ԳՈՐԾԵԱԿԱՆ ԿՅԱՆԲՈՒՄ ՑՈՒՅՑ ԵՆ ՏՍԼԻՍ ԻՐԵՆՑ ԱՌԱՎԵԼ ԼԻՆԵԼԸ ՀՆԻՑ»:

ԼԵՆԻՆ

Ամսաթիվ	Շաբաթվա օրերը	Ո Ր Ա Պ Ի Լ
1	Զորեֆշարքի	
2	Հիմզարքի	
3	Ուրբաթ	
4	Շաբաթ	
5	Կիրակի	
6	Յերկուշարքի	
7	Յերեֆշարքի	
8	Զորեֆշարքի	
9	Հիմզարքի	
10	Ուրբաթ	
11	Շաբաթ	
12	Կիրակի	
13	Յերկուշարքի	
14	Յերեֆշարքի	
15	Զորեֆշարքի	

ԿԱՐԵՎՈՐ ԴԵՊՐԵՐ

1 ԱՊՐԻԼ 1921 թվին ղաղնակցութեան ավանդուրդի լիկիւղացիան, 16 ԱՊՐԻԼ 1917 թվին արտատնտեսից Պետրոսյան յեկով Վ. Ի. Լեւինը, վերին դիմագրեցին հազարավոր

Ամսաթիվ	Շաբաթվա օրերը	Ո Ր Ա Պ Ի Լ
16	Հիմզարքի	
17	Ուրբաթ	
18	Շաբաթ	
19	Կիրակի	
20	Յերկուշարքի	
21	Յերեֆշարքի	
22	Զորեֆշարքի	
23	Հիմզարքի	
24	Ուրբաթ	
25	Շաբաթ	
26	Կիրակի	
27	Յերկուշարքի	
28	Յերեֆշարքի	
29	Զորեֆշարքի	
30	Հիմզարքի	

ԿԱՐԵՎՈՐ ԴԵՊՐԵՐ

բանվորներ: 22 ԱՊՐԻԼ 1870 թվին Սիմրիլուի քաղաքում ծնվեց Վ. Ի. Լեւինը: 27 ԱՊՐԻԼ 1924 թվին բացվեց Եվրեւրի ջրանցքը: 29 ԱՊՐԻԼ 1920 թվին Ագրբեջանում հաստատվում է Ուրհրդային Իշխանութեան:

ՎԼԱԴԻՄԻՐ ԻԼԻՉ ԼԵՆԻՆ

Վ. Ի. Լենինը ծնվել է 1970 թվին, ապրիլի 22-ին. Ռուսաստանի Սիմբիրսկի ջաղաքում:

1887 թվին կախում են Լենինի մեծ յեղբորը՝ Ալեքսանդր Իլիչին, թագավորի կյանքի դեմ մահափորձ անելու համար:

1891 թվին Լենինը գնում է Սամարա, վորտեղ կազմակերպում է առաջին մարքսիստական խմբակը: 1893 թվին անցնում է Պետերբուրգ, կապ է ստեղծում տեղական մարքսիստական խմբակի հետ, վոր հետագայում, Լենինի ղեկավարությամբ, դառնում է մայրաքաղաքի մարքսիստական շարժման կենտրոնը:

Ընդ. Լենինն անողորմաբար կռվում է նաբողիշտության դեմ և գլխավորում է որեցորոճող բանվորական շարժումը:

ԱՂՐԲԵՋԱՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱՅՆԱՑՈՒՄԸ

Անդրկովկասի խորհրդային Հանրապետության ժողովների շարքում Աղբեջանն առաջինն էր, վորի բանվորներն ու գյուղացիները արագապեցին իմպերիալիստների վարձական մուսավաթականներին և հաստատեցին Խորհրդային իշխանություն:

Յերկու տարի տեղ մուսավաթական իշխանությունը հրի ու օրի յեր մատնել վողջ յերկիրը և արնաքամ եր անում աղբեջանի աշխատավորությունը: Արդյունաբերությունը, մանավանդ նավթարդյունաբերությունը կատարելապես ընկել էր, բանվորների դրությունը որեցոր սոսկալի յեր դառնում, իսկ բեկերի ու աղալարների սանձարձակությանը սահման չկար գյուղում:

1903 թվին Ռուսաստանի սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցության յերկրորդ համագումարում պառակտում է առաջ դալիս, և մեծամասնությունն անցնում է Լենինի կողմը: Այսպիսով հիմք է դրվում բայլչեիկյան կուսակցության, վոր Լենինի անմիջական ղեկավարությամբ կռիվ է մղում բանվորների շահերին դավաճանող մեղեիկների դեմ:

Տարիների ընթացքում բայլչեիկյան կուսակցությունը պատրաստում է բանվոր դասակարգին ու աշխատավոր գյուղացիությանը՝ ցարական-բուրժուական-կալվածատիրական կառավարությունը տապալելու համար, վոր և տեղի յե ունենում 1917 թվի հոկտեմբերին:

Հոկտեմբերի ուղին Լենինիլի վորձված ուղին է, վորով ընթանում է մեր մեծ ԽՍՀՄ-ը և արտասահմանի պրոլետարիատի իր վերջնական ազատագրման համար:

Յեվ ահա, չգիմանալով այս սոսկալի պայմաններին, Աղբեջանի աշխատավորությունը, Բազվի պրոլետարիատի առաջնորդությամբ և կոմկուսակցության ղեկավարությամբ ապստամբում է, դուրս զւում մուսավաթական կառավարությունը և 1820 թվի ապրիլի 29-ին Աղբեջանը հայտարարվում է խորհրդային Հանրապետություն:

Աղբեջանի խորհրդայնացումից հետո միայն աշխատավորությունը ազատ չունչ է քաշում և ամբողջ յեռանդով ու թափով լծվում է ստեղծագործական հսկա աշխատանքների: Այդ հեղափոխության, Բազվի պրոլետարի ժանդակությամբ չուսող խորհ. իշխանություն հաստատվեց Հայաստանում և ապա՝ Վրաստանում:

ԵՏԵԼԸ ԿԱՄ ՄԱՏԸ ԿՏԵԼԸ

Յեթե խաղողի վաղը, ինչպես ասում են, երան գլխու թողնենք, կոկոսի յերկարել, բազմաթիվ ճյուղեր տալով վաթաթվել ծառերին կամ փովել գետնին: Այդպիսի վաղի խաղողը լինում է մանր և վատորակ: Նույնը և վաղին վորոշ ձև տալը անհրաժեշտ է նրա կանոնավոր զարգացման և պտղաբերության համար:

Կանոնավոր ետելու համար նախ՝ պետք է հմտություն ունենալ և ապա՝ իմանալ հետելալը:

1. Կտրելով մատի մի մասը՝ մենք ստիպում ենք, վոր արմատների և տերեւների միջոցով գոյացած հյութերը մնան մատի չկտրած մասում և այդպիսով ուժեղացնում ենք աչքերից դուրս յեկող չվերի չորանալը:

2. Յեթե մատի միջի հյութերը չարժվում են առանց արգելքի՝ չվերն ուժեղ կերպով են զորզնում, բայց պտուղը պակասում է: Ընդհակառակը՝ յեթե հյութերի չարժումը մատի մեջ ապստ չի, չվերը համեմատաբար թույլ են զարգանում, բայց առատ բերք են տալիս:

3. Մատը վորքան ուղղահայաց (դիք, ցից) է լինում, այնքան ավելի ուժեղ է դուրանում, չառ է յերկարում, բայց պտուղ չիչ է տալիս: Ընդհակառակը՝ մատը վորքան թեք է լինում կամ վորքան մոտենում է պատված դրություն, չվերն այնքան թույլ են դորանում, բայց ավելի յեն պտուղ տալիս:

Մատերի կուսցնելը կամ ողակաձև կապելը կատարվում է պտուղը չատացնելու նպատակով: Կարելի յե պտուղը չատացնել նաև չառ մատեր և չառ աչքեր թողնելով: Մատի վրա աչք վորքան չառ թողնենք, բերքն այնքան չառ կլինի, բայց այնքան թույլ կլինի չվերի աճեցողությունը և, ընդհակառակը: Բայց չալտի մոռանալ, վոր չափից դուրս պտղաբերությունը թուլացնում է վաղը,

իսկ վաղի թուլանալն աղղում է հետագա բերքատվության վրա:

Նույն լինում է յերկու տեսակ՝ կարճ և յերկար: Յեթե մատի վրա 3-4 աչք են թողնում, կարճ ետ է, իսկ յեթե ավելի յեն թողնում, կոչվում է յերկար ետ: Յերկար կամ կարճ ետելը կախված է խաղողի տեսակից: Այն տեսակները, վորոնք ուժեղ զարգացող չվեր են տալիս, ինչպես, որինաի, հաչաբաչը, յերկար պետք է ետել, իսկ վորոնց մատերը լավ չեն զորանում, կարճ պետք է ետել:

Շուտ կամ ուշ ետելը նույնպես իր նշանակություն ունի: Նույն վորքան վաղ կատարվի դարձանն աչքերն այնքան չուտ կրացվեն: Մեր դիտողությունները ցույց են տվել, վոր մարտի վերջերն ետած վաղերի աչքերն 8-10 որ առաջ են բացվում, քան այն վաղերը, վորոնք ետվել են ապրիլի կեսերին:

Այս հանգամանքը չառ կարևոր նշանակություն ունի, քանի վոր մեզնում մինչև ապրիլի վերջերը հաճախ ցրտահարություններ են լինում և վաղ բացված աչքերը միշտ ցրտահարվում ու փչանում են: Գարնան ցրտահարությունից չառ անդամ այգիները բոլորովին զրկվում են բերքից, դրա համար էլ ետ չուտ անելու կարիք չկա: Հնարավորության չափ ուշ ետելը մեր պայմաններում անհրաժեշտ է, քանի վոր այդպիսով այգին պաշտպանված կլինի վորոշ չափով դարձան ցրտահարությունից:

Սակայն չառ էլ չպետք է ուշացնել, վորովհետև այս դեպքում այգին վորքան ուշանում է: Ուշ կարելի յե ետել այն այգիները, վորոնք վորեւ պատճառով նույն դարձանը չեն վորովելու: Մեղանում ետելու ամենից հարմար ժամանակը պետք է համարել մարտի կեսերից մինչև ապրիլի կեսը:

ԽՈՐՀ ԻՐԴՆԵՐ՝ ԾԵՐԱՄԱՊԱՅԻՆ

1) Շերամ պահելու ժամանակ չերամատները չալտի ավել, վոր փոշի չբարձրանա, վորովհետև փոշին տերեւի վրա նստելով՝ կանցնի չերամների ստամոքսն ու նրանից կվնասի: Փոշոտ տերեւը դժվարամարս

է: Բացի այդ, փոշու մեջ յեղած միկրոօրգանիզմն էլ վորդի ստամոքսն անցնելով՝ վնասում են նրան: Շերամատանը թափված կեղտի մեծ կտորները պիտի ձեռքով հավաքել, իսկ գետնի վրա թափվածները՝ թաց շերով

սրբել: Խնձուղու և փոշոտ ճանապարհների յեղերին բուսած թթենու տերեւներ չի կարելի տալ շերամին, վորովհետեւ այդ տերեւները փոշոտ են լինում:

2) Ծերամատանը չի կարելի ճրագ վառել — նախ չի հոտը և ընդհանրապես ամեն տեսակի հոտերը վորդերին վնասում են: Յեթե երեկտրականութիւն չկա, ապա լուսավորութեան համար պիտի լապտերով (Փանարով) մոմեր դործածել:

3) Արևի ճառագայթները յեթե ուղղակի ընկնեն վորդերի վրա, կսպանեն նրանց, ուստի շերամատան լուսամուտները պիտի հաստ վարագույններով ծածկել:

4) Մուկը և մրջյունը վնասում են վորդերին: Դարակները, մանավանդ յերբ առաստաղից են կախված, վորդերին պաշտպանում են մկներից: Մկներից պաշտպանվելու համար կարելի յե նաև դարակների վորդերին, կամ յեթե նրանք առաստաղից են կախված, թոկով փուշ կապել: Իսկ մրջյուններից պաշտպանվելու համար սպունգը կամ բամբակը շաքարաջրով պիտի թրջել և դնել կամ դարակների վորդերի, կամ մրջյունների բների մոտ: Մրջյունները կհավաքվեն թրջած սպունգի կամ բամբակի վրա, վորից հետո պիտի վերցնել և ամուր սեղմելով փոշնացնել:

5) Տերեւի նկատմամբ պիտի լինել խիստ զգուշ: Տերեւը պիտի լինի չափազանց մաքուր, չթրջված և չտաքացած: Փոքր շերամների համար միշտ պիտի ընտրել թարմ, փափուկ վայրի թթենու տերեւ, իսկ վորդերին մեծ հասակում կարելի յե տալ նաև պատվաստած թթենու տերեւներ:

6) Տերեւը պիտի հավաքել յերեկոյան դեմ. վաղ առավոտյան չի կարելի տերեւ հա-

վաքել, վորովհետեւ այդ ժամանակ տերեւը չաղոտ է լինում: Տերեւը թթենուտից շերամատուն փոխադրելիս պիտի մաքուր չորի մեջ թեթե փաթաթել, վոր մանապարհին փոշի չնստի վրան և չտաքանա:

7) Յերբ տերեւը թրջված է, պիտի լցնել մաքուր սավանի մեջ և նրա չորս ծայրերից բռնելով շարժել, վոր չորանա: Սավանը ջուրը ծծում է և տերեւը հեշտութեամբ չորանում է: Թրջված տերեւներն իրենց ճյուղերով ցամաքացնելու համար կարելի յե կախել նաև թոկերի վրա: Սվելի լավ է շերամի վորդերին քաղցած պահել, քան թաց տերեւ տալ:

8) Յերբ վորդը փոքր է, մանավանդ իր առջին և յրեկորդը չըջանումն է, լավ կլինի սենյակում խոնավութիւն առաջացնելու համար կրակարանի վրա մի ամանով ջուր դնել, վորից բարձրացող գոլորշին չի թողնի, վոր տերեւն արագ ցամաքի, այլ, ընդհակառակը, կակուղ կպահի: Փոքրիկ վորդերը հեշտութեամբ են կրծում այդպիսի տերեւ: Վորդերի մեծացած չըջանում, մանավանդ չորրորդ և հինգերորդ չըջանում, վորքան կարելի յե, պիտի աշխատել վոր չեւրամատունը չոր լինի, իսկ յերբ նկատվում է, վոր շերամի տակը յորրոս է դոյացել, խշտիները պիտի փոխել և սենյակի մի անկյունում չհագած կիր պահել, վոր խոնավութիւնը քաշի:

9) Ծերամի բնական սնունդը թթենու տերեւն է, վորով միայն պիտի վորդին կերակրել: Մինձը և այլ խոտերը շերամի համար սննդարար նյութեր չեն պարունակում. դրա համար էլ, նույն իսկ վորդերի փոքր հասակում, պիտի խուսափել խոտով կերակրելուց:

ԻՆՉՊԻՍԻ ՀՈՂ Ե ՀԱՎԱՎՈՐ ԲԱՄԲԱԿԻ ՀԱՄԱՐ

Բամբակենին պահանջում է պարարտ, փափուկ հող: Մեր հողերն ընդհանուր առմամբ այդ հատկութիւններից զուրկ են: Բացի այդ, մեր հողերը միատեսակ չեն: Մեզանում պատահում են սևահողեր, խճահողեր, կավային կաղմվածք ունեցող հողեր, բոգահողեր, աղուտներ և այլն: Այս բոլոր հողերում էլ բամբակ ցանում են, բացի աղուտներից: Հողի հատկութեան ու տեսակի համաձայն էլ բերք է ստացվում: Որինակ՝ կավային ու քարքարոտ հողերում բամբակը լավ բերք չի տալիս, վորովհետեւ արմատները դժվարութեամբ են մանւմ հողի մեջ և չեն կարողանում զարգանալ ու տա-

րածվել, հետեապես և լավ չեն սնվում: Մինչդեռ սև, փափուկ հողերում բամբակն ու արմատները խոր են գնում, լավ են սնվում, փարթամանում են, առողջ ճյուղեր են տալիս, վորի շնորհիվ առատ բերք է ըստացվում:

ՀՈՂԻ ՄՇԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Վորքան էլ բամբակենու համար հատկացրած հողը լավ լինի, այնուամենայնիվ լավ պիտի մշակվի: Ամեն մի հող բերք է տալիս իր վրա դրած խնամքի և մշակութեան համապատասխան: Յեթե հողը քիչ է մշակվել կամ լավ չի մշակվել, բերքն էլ քիչ կամ

Վ Ա Ր Ը

վատ կլինի: Ընդհակառակը, յեթե լավ է մշակվել, լավ էլ բերք կստացվի:

Յուրաքանչյուր բամբակացան լավ պիտի ճանաչի իր հողը և ծանոթ լինի մշակութեան

Բամբակի համար հողի պատրաստելն լավում է վարից, վոր մեծ նշանակութիւն ունի, մանավանդ այն տեսակետից, թե յերբ

Բամբակի ցանքը

յեղանակներին, իսկ այդ հնարավոր է միայն և վարած: Բամբակի համար հողը վարում են աշխարհում կամ դարնանը և վարում են վոր յայն ժամանակ, յերբ բամբակացանն իր հողը

Բամբակը քրում են

նրկա դյուղատնտեսութեան թելադրած գիտելիքներով ու ցուցմունքներով մշակի: Գլխաւ քան 22 սանտիմետր խորութեամբ: Յուրաքանչյուր բամբակացան պիտի լավ ի-

մանա, փոր բամբակի համար անհրաժեշտ է հողն աշխանից վարել, և առանց փոքրիկ թողնել մինչև դարունը:

Աշնան վարի առավելությունը նախ այն է, փոր վարած հողն ամբողջ ձմեռվա ընթացքում ծծում է անձրևների ու ձյունի ջրերը, վարունց չնորհիվ հողը խոնավանում է, այդ խոնավությունը պահում է իր մեջ և չուտ չի չորանում, յերկրորդ՝ ձմռան ցրտերի չնորհիվ հողի կոշտերը փափկում, փշրվում են. յերրորդ՝ փոր աշնանավար ցելի մեջ յեղած զանազան բույսերի ցողուններն ու արմատները մինչև դարուն փտում են, փորից և

հողը պարարտանում է: Վերջապես՝ աշնան վարից և ձմռան ցրտերից փշանում են հողի մեջ գտնված և ձմեռող վնասատու թրթուրների հարսնյակները, ձվիկներն ու ձմեռող «չոփ» տիղերը:

Աշնան վարած արտը մինչև բամբակի ցանքը ծածկվում է մոխրափայլով և այնքան էլ փափուկ չի լինում, փոր կարելի լինի ցանել, դրա համար էլ աշնանը վարած հողը ցանելուց մի քանի օր առաջ չորս խոփանի դոթանով կամ, չորս խոփանի չեղած պեպքում, արորով (չթով) պետք է կրկնավար անել:

ԺԱՄԱԽՈՅԻ ՍԵՐՄԻ ԸՆՏՈՒԹՅՈՒՆԸ, ՑԱՆԵԼՈՒ ԺԱՄԱՆԱԿԸ ՅԵՎ ՅԵՂԱՆԱԿԸ

Ինչպես ամեն մի բույսի սերմ, այնպես էլ ծխախոտինը մի քանի տարի շարունակ ցանելուց հետո փոխում է իր հատկությունը և դնելով վատանում է: Այդ պատճառով՝ կամ պիտի ամեն տարի ծխախոտի սերմի զգուշացվոր ընտրություն անել ցանքի ընտիր թրփերից, կամ թե ծխախոտագործական կուլիկտիվներից նոր սերմ բերել տալ:

Կամ և ընտիր սերմ ստացվում է թփի վերայի առաջին բացված ծաղիկներից: Ուշ բացված ծաղիկները պիտի կտրել ու հեռացնել: Սերմը պիտի թողնել թփի վրա մինչև պատիճները (կնգուղները) լավ հասունանան և չորանան: Այդ ժամանակ կարելի չէ սերմափնջերը կտրել և արևի տակ՝ չորի վրա փրփել չորացնել, սերմը հանել, քամու տալով մաքրել քակի մեջ լցնել ու չոր և միկներից ազատ տեղ պահել: Ցանելու սերմը 3-4 տակահանից ավելի հին չպիտի լինի:

Սերմը ցանում են չիթիլանոցում՝ զարնանը, ձյունը հալը ընկնելուց հետո (ապրիլին), յերբ հողը հերկված է և յեղանակի՝ տաք:

Շիթիլանոցն անհրաժեշտ է պատրաստել արեվկող, քամիներից պաշտպանված (բաց կամ պատերի հարավակողմ ընկած) տեղերում: Բացի սովորական չիթիլանոցներից (ածուներից), ծխախոտի ցանում են ջերմոցներում:

Սրա համար փորում են 10-12 արշին խոր և մեկ ու կես արշին լայն փոսեր: Հողի յերեսի չերտը մի բահի բերանի չափով մի կողմի վրա յին թափում, մնացած մասը՝ հյուսիսային կողմի վրա, ապա այդ փոսի մեջ, կես արշին բարձրությամբ, ծղոտի կամ փրփոտի խոտի հետ խառը, ձիու տաք ու թարմ

աղբ են թափում և թողնում, փոր ավելի տաքանալ ու դոյրվելն սկսելի բարձրանալ: Այդ ժամանակ տեսող են լցնում վրան ու 2-3 օր այդպես թողնում: Յերբ տեսնում են, փոր հողն սկսել է տաքանալ, չիխրացնում են, նորից սեահող են չաղ տալիս, հավառաբեցնում, ջրում են և ապա սերմը չաղ տալիս՝ մեկին տասնհինգ ավաղ խառնված: Հետո խառնվով կես մասնաչափ հաստությամբ պարարտ սերահող են մաղում վրան, թափվով խափելով պնդացնում, ցնցուղով (լեյկալով) նորից ջրում, փոր սերմը լավ կաշի հողին և նպատակի չուտ ծիլուն:

Մի գեայատին տեղի համար ցանում են մոտ կես ֆունտ սերմ, ջերմոցում ցանելիս ամեն մի քառակուսի սաժենի վրա ցանում են վոչ ավելի, քան 2 մսխալ սերմ:

Ջերմոցները ցրտից և տոթից պաշտպանելու համար վերելից ծածկում են ապակյա չրջանակներով, խտրով, ծղոտով կամ յեղեղնով (զամբելով):

Սերմի ծիլին արագացնելու համար չառ տեղ սերմը ծիլցնում են, հետո չաղ տալիս չիթիլանոցը: Դրա համար սերմը թրջում են և ֆլանելից կամ ուրիշ կտորից պատրաստած տոպրակի մեջ կապելով՝ դուր ջրի մեջ են թափում-հանում և տաք տեղում պահում:

Որական 2-3 անգամ սերմը չուտ են տալիս, վրան ջուր չաղ տալիս, փոր չչորանա: Չորահինգ օրից սերմն ուռչում, սկսում է ճերմակ ծիլ արձակել: Ահա այդ ժամանակ, առանց հետաձգելու, պետք է տանել չաղ տալ չիթիլանոցը, հողով ծածկել, ջրել և պնդացնել, ինչպես ամբողջ և վերելքը:

ՀՆԳԱՄՅԱԿԻ ՅԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻՆ ՎՃՌԱԿԱՆ ՏԱՐԻ ՅԵ

ՅԵՐԿՐՈՐԴ ԲԱՅԼՇԵՎԻԿՅԱՆ ԳԱՐՆԱՑԱՆԸ

ՀԻՄՆԱԿԱՆՈՒՄ ԱՊՍՀՈՎԵԼՈՒ ՅԵ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ ՅԵՎ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԽԱՐՍԻ ՍՏԵՂԾՈՒՄԸ

ՎՈՏՔԻ ՀԱՆԵՆՔ

ԱՇԽԱՏԱՎՈՐԱԿԱՆ ԲԱԶՄԱՅԱՐ ՄԱՍՍԱՆԵՐԻՆ, ԼԱՅՆ ԺԱՎԱԼԵՆՔ ՍՈՑՄՐՑՈՒՄԻ ՈՒ ՀԵՐՎԵՐՇՆՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՅԵՎ ԳԵՐԱԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՅԵՐԿՐՈՐԴ ԲԱՅԼՇԵՎԻԿՅԱՆ ԳԱՐՆԱՑԱՆԻ ՊԼԱՆՆԵՐԸ

ԱՆՀԱՇՏ ՊԱՅՔԱՐ ՄՂԵԼՈՎ

ԳԱՍԱԿԱՐԳԱՑԻՆ ԹՇՆԱՄՈՒ՝ ԴԱՇՆԱՍԻ, ԿՈՒԼԱԿԻ, ՆՐԱ ԱԳԵՆՏՈՒՐԱՑԻ ԴԵՄ ՅԵՎ ՆՐԱՆՑ ՈԳՆՈՂ ԱՋ «ՉԱԽ» ՈՊՈՐՏՈՒՆԻՍՏՆԵՐԻ, ԲՅԱԼԼԱԳՅՈԶՆԵՐԻ ՈՒ ՆՐԱՆՑ ՀԱՆԴԵՊ ՑՈՒՑԱԲԵՐՎՈՂ ՀԱՇՏՎՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ

ԼԵՆԻՆԻ ՑՈՒՅՑ ՏՎԱԾ ՈՒՂԻՈՎ ԱՌԱՋ ԴԵՊԻ

ՍՈՑԻԱԼԻԶՄ

Ամսաթիվ	Շաբաթվա որերը	Ո Ր Ա Գ Ի Ր
1	Ուրբաթ	
2	Շաբաթ	
3	Կիրակի	
4	Յերկուշաբթի	
5	Յերեքշաբթի	
6	Չորեքշաբթի	
7	Հինգշաբթի	
8	Ուրբաթ	
9	Շաբաթ	
10	Կիրակի	
11	Յերկուշաբթի	
12	Յերեքշաբթի	
13	Չորեքշաբթի	
14	Հինգշաբթի	
15	Ուրբաթ	

ԿԱՐԵՎՈՐ ԴԵՊՔԵՐ

1 ՄԱՅԻՍԻ աշխատանքի միջազգային տոն: 4 ՄԱՅԻՍԻ 1926 թվին Անգլիայում օկուպացիայի ընդհանուր դրոշմադրու: 5 ՄԱՅԻՍԻ լույս տեսավ բայլենդիկյան «Պրավդա» թերթի № 1-ը: Մամուլի տոն: 10 ՄԱՅԻՍԻ 1923 թվին Շվեյցարիայում սպիտակ գվարդիական կոնդրատեվի ձեռքով սպանվեց ԽՍՀՄ-ի դեսպան Վ. Վ. Վորոպոկին: 10 ՄԱՅԻՍԻ 1920 թվին մայիսյան

Ամսաթիվ	Շաբաթվա որերը	Ո Ր Ա Գ Ի Ր
16	Շաբաթ	
17	Կիրակի	
18	Յերկուշաբթի	
19	Յերեքշաբթի	
20	Չորեքշաբթի	
21	Հինգշաբթի	
22	Ուրբաթ	
23	Շաբաթ	
24	Կիրակի	
25	Յերկուշաբթի	
26	Յերեքշաբթի	
27	Չորեքշաբթի	
28	Հինգշաբթի	
29	Ուրբաթ	
30	Շաբաթ	
31	Կիրակի	

ԿԱՐԵՎՈՐ ԴԵՊՔԵՐ

ապստամբությունը Հայաստանում: 23 ՄԱՅԻՍԻ 1926 թվին զբոսը Համահայաստանյան համալսարանը: 26 ՄԱՅԻՍԻ 1927 թվին իզվեցին Անգլիայի և Խորհրդային Միության հարաբերությունները: 28 ՄԱՅԻՍԻ 1871 թվին հակահեղափոխական զորքերը տապալեցին Փարիզի կոմունան:

Մ Ա Յ Ի Ս Ի Մ Ե Կ Ը

Մայիսի 1-ն ամբողջ աշխարհի պրոլետարիատի համերաշխության տոնն է: Դեռ 1886 թվականին Ամերիկայի Չիկագո քաղաքի բանվորները մայիսի 1-ին դուրս յեկան փողոց և պահանջեցին տալ իրենց քաղաքական իրավունքներ, հաստատել 8 ժամյա բանվորական օր: 1889 թվականին յերկրորդ ինտերնացիոնալի առաջին կոնգրեսը վորոշեց մայիսի 1-ը դարձնել մշտական տոնակատարության օր, յերբ բանվորներն առանց ազդի խորություն պետք է դուրս գային և համերաշխ կերպով կռիւն թուրքուպիայի դեմ:

Սակայն չուտով սոցիալ-դեմոկրատական յերկրորդ ինտերնացիոնալը դավաճանեց բանվորությանը: Համաշխարհային պատերազմի ժամանակ սոցիալ-դեմոկրատները բացարձակապես անցան կապիտալիստների կողմը՝ պատերազմն ավելի բարբոսելու համար և արգելեցին նույնիսկ մայիսի 1-ի տոնը:

Միայն բալլէիկներն էյին, վոր Լենինի ղեկավարութեամբ զորահաժաքի յեկեկեցին պրոլետարիատին՝ իր տոնը—մայիսի 1-ը կապիտալիստների դեմ քաղաքական ու տնտեսական պայքարի հոգոր տոն դարձնելու համար:

Հոկտեմբերից հետո մայիսի 1-ը ավելի հանդիսավորութեամբ և տոնավում ԽՍՀՄ-ում, իրբն աշխատանքի հաղթանակի տոն:

Կապիտալիստական յերկրներում սոցիալ-դավաճանները կապիտալիստների հետ գրեհակահարում են մայիսիական ցույցի յեկեկեմաններին, իսկ բանվորներն էլ ի պատասխան դրա՝ ավելի յեն համախմբում կոմիտեներն չուրջը՝ կապիտալիստական աշխարհին վերջին հարվածը տալու և ԽՍՀՄ-ի հետ մայիսի մեկը տոնելու համար, իրբն համաշխարհային պրոլետարիատի աշխատանքի հաղթական տոն:

ՄԱՍՈՒՆԻ ՈՐԸ

Խորհրդային մամուլի տոնը սերտ կերպով կապված է «Պրավդա» թերթի պատմության հետ: «Պրավդա» թերթի № 1-ը լույս տեսավ 1912 թվի մայիսի 5-ին: Ահա այդ օրն էլ —մայիսի հինգը համարվում է Խորհրդային մամուլի տոն:

«Պրավդայից» առաջ հրատարակվում էր «Զվեզդա» մարքսիստական չարաթաթերթը, վոր խոշոր դեր խաղաց ուսակցիայի դաժան սրերին՝ իր չուրջը համախմբելով բանվորության առաջավոր տարրերին:

1912 թվին անհրաժեշտ համարվեց մարքսիստական որաթերթ ունենալ և սկսվեց «Պրավդա»-ի հրատարակությունը:

Այդ օրվանից 19 տարի յն անցել, Մինչև Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը «Պրավդան» շատ խոշոր դժվարություններ է կրել, մի քանի անգամ փակվել ու հալածվել է, սակայն միշտ էլ յեղել է պրոլետարիատի տնտեսական ու անշեղ դրոշակակիրը:

«Աշխատավորների ինքնագիտակցութեան բարձրացման առաջին և գլխավոր գեկքը պիտի լինի մամուլը, վոր բաց է անում յուրաքանչյուր աշխատանքային կոմունայի տնտեսական քերությունները և այդպիսով աշխատավորների հասարակական կարծիքին և դիմում այդ խոցերը բուժելու համար»:
Լենին

ՄԱՅԻՍՅԱՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ամեն տարի մայիսի 10-ին Հայաստանի աշխատավորութեանը տոնում է մայիսյան ապստամբության տարեդարձը:

1920 թվի մայիսի 10-ին Լենինականում բալլէիկյան Բազմա-հեղափոխական կոմիտեն իր ձեռքն առավ իշխանութեանը և հայտարարեց Հայաստանը Խորհրդային: Նույն մայիսի ընթացքում դաշնակցական բռնակալութեան դեմ ապստամբեցին Ղարսը, Սարեղամիչը, Նոր-Բայազետը և Ղազարը:

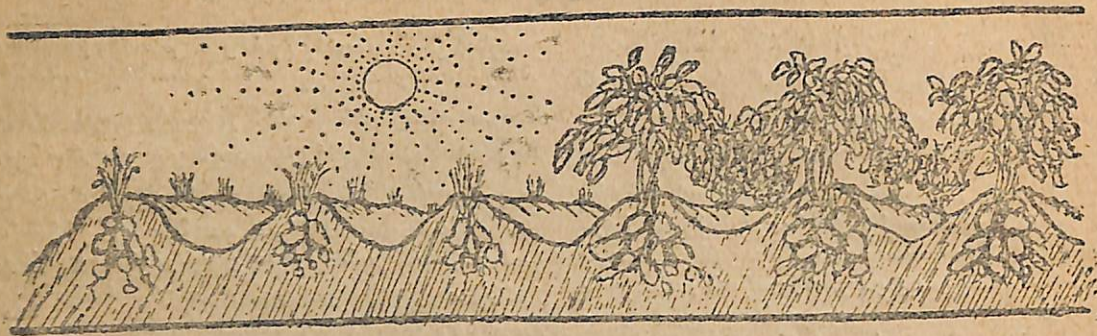
1920 թվի մայիսիական ցույցերը և սրանց հաջորդող այս ապստամբությունները պրոլետարական մասսաների հեղափոխական ընդլիզման տարեբային արտահայտություններն էյին: Սակայն դաշնակ խմբապետներին

հաջողվեց ողավել իրենց ստրատեգիական առավելություններից և առանձին-առանձին արյան հեղեղների մեջ խեղդել բալլէիկյան ապստամբությունները: Բայց դաշնակների այդ հաղթանակը ժամանակավոր էր. հեղափոխական մասսաներն ու նրանց ղեկավար կոմունիստական կուսակցութեանն ողակեցին իրենց այդ առաջին քաղաքացիական կռիւի փորձից, կազմակերպեցին իրենց յերկրորդ հարվածը և նույն թվի նոյեմբերյան հեղափոխությունով տապալեցին դաշնակ-մասդերիստական տիրապետությունը և ազատեցին Հայաստանի աշխատավորութեանը դաժնախորհրդային թշնամու լծից:

ԻՆՉ ՈԳՈՒՏ ՈՒՆԻ ՇԱՐՔԱՑԱՆԸ

1. Շարքով ցանելը տնտեսում է սերմացուն հեկտարին մինչև կես ցենտներ:
2. Շարքով ցանելով սերմերը միահավասար են ընկնում, ուրեմն՝ ծլում են հավասար:
3. Շարքացանի դեպքում պայքարը մոլախոտերի դեմ հեշտ է:
4. Շարքացան ցորեն կամ դարին միաժամանակ են հասունանում և մեքենայով հնձելը հեշտ է լինում:

Կ Ա Ր Տ Ո Ֆ Ի Լ Ը

Կարտոֆիլը պալարապտուղ է: Յեթե ճաշկերպի գլխավոր սննդամասը չափարն է, ապա կարտոֆիլին ուղան է: Կարտոֆիլի պաշարը պարունակում է 20 տոկոս և ավելի սպիտակ և 2 տոկոս միայն սպիտակուց:

Կարտոֆիլի շատ տեսակներ կան—անասունների կերի տեսակներ և ուլտ ստանալու համար հատուկ տեսակներ: Բացի այդ, կան շատ հասնող և ուշ հասնող տեսակներ:

Կարտոֆիլը կարելի է մշակել համարյա բոլոր կլիմայական պայմաններում: Պոնափոթյան տեսակներից այնքան էլ պահանջ-կոտ չեն, թեև խոնավ տարիները բերքն ավելի աստատ են լինում:

Կարտոֆիլը չուգ յեղանակին համեմատաբար լավ է դիմանում, բայց ցրտի նկատմամբ չափազանց զգայուն է, մանավանդ զարնանը, յերբ կանաչ մասը (փունջը) դեռ լավ չի զարգացել:

Հողի նկատմամբ էլ կարտոֆիլը նույնպես պահանջկոտ չէ. պահանջում է փուխը, միջին խոնավության հող: Շատ խոնավ հողերում կարտոֆիլը չի աճում: Հողը վորջան պարարտ լինի բերքն այնքան բարձր է լինում: Գլխավոր պարարտանյութը դոմաղրն է, բայց լավ կլինի աղբի վրա թե անմիջապես և, կարտոֆիլի տեղը, այլ կարտոֆիլին նաև կարտոֆիլի տեղը: Կարտոֆիլի համար խորողը բույսի տեղը: Կարտոֆիլի համար կարելի է ատամարկել հետևյալ ցանքաշրջանը—ամռան ամար՝ ապրիլի 15-ից, կարտոֆիլի և վերջին բույսը՝ զարնանյութի ցորեն կամ գարի:

Կարտոֆիլը ճակնդեղի պես այնքան խոր հերկ չի պահանջում: Այս դեպքում 7-9 սանտիմետր խորությամբ հերկելը բավական է, իսկ փուխը հողերը մինչև անգամ զբաղից էլ յերես կարելի է հերկել: Վարի խորու-

թյունն այնքան նշանակություն չունի, վորովհետև կարտոֆիլն իր աճման ընթացքում յենթարկվում է առանձին մշակության—բույսը տալուն: Հողը պետք է հերկել աշնանը, զարնանը կրկնահերկ անել, հետո փոցիսել և ապա կարտոֆիլ տնկել:

Չորային չրջանների և անջրդի հողերը լավ կլինի աշնանը խոր հերկել և զարնանը կրկնահերկ չանել, վոր հողը չչորանա, այլ միայն լավ փոցիսել ու կարտոֆիլ տնկել:

Վորպես սերմացու, ինչպես գիտենք, ծառայում է ինքը պտուղը: Թեև կարտոֆիլը հենց առաջին տարին ծաղիկ և սերմ է տալիս, բայց իսկական սերմին դիմում են, յերբ ուղում են նոր տեսակներ ստանալ:

Կարտոֆիլը նույնպես պահվում է կույտերով, բայց փորած հողում և հողով լավ ծածկած:

Գարնանը, յերբ արդեն սառնամանիքների յերկյուղ չկա, կույտը բաց են անում, պալարները քնում և ընտրում առողջները:

Սերմելու համար պետք է ընտրել միջին մեծության պալարները: Մեծ պալարները լավ է կիսել կամ մինչև անգամ յերեք-չորս մասի բաժանել, բայց մտիկ տալ վոր ամեն մի մասի վրա մի քանի աչք լինի, վորոնցից պետք է բույսը զարգանա:

Մեկ հեկտարի մեջ ցանում են մոտ 13-15 ցաններ կարտոֆիլ (ցանները 6 փութ են):

Լավ կլինի մինչև ցանելը կարտոֆիլը չորացնել: Չորացնելու համար պիտի փռել բույսերը և լավ ողորդելով յենցից չենք են տալիս:

Կարտոֆիլը նույնպես ցանում են չարքերով, վոր և հեշտացնում է մշակության հետագա աշխատանքները: Ցանելու խորու-

թյունը կախված է հողի հատկությունից: Վորջան հողը ծանր է, կալային, այնքան յերես պետք է ցանել և բույսն ավելի ուժեղ տալ, իսկ փուխը հողերում, մանավանդ չորային, պիտի ցանել ավելի խոր, իսկ բույսն ապա պիտի կատարել ավելի թույլ, վոր հողն իզուր չչորանա:

Այս դեպքում ավելի լավ է բավականապես միայն թորիսելով:

Պետք է այնքան խոր տնկել, վոր յերբ բույսերը զարգանան, հողի մակերեսը ծածկեն: Շարքերը միմյանցից կես մետր հեռավորության վրա պիտի լինեն, իսկ չարքերում՝ բույսերը միմյանցից 12-16 սանտիմետր հեռավորության վրա:

Կարտոֆիլի խնամքը փոցիսելը, թորիսելը և բույսը տալն է:

Հաճախ պահանջ է զգացվում փոցիսել մինչև ծիլերը յերեկավալ: այդպես անում են այն դեպքում, յերբ անձրևներից հողը կեղևակալում է, կամ մոլախոտեր են զարգանում: Յերբ ծիլերը յերեկավան, պիտի փոցիսել հողը փերացնելու համար: Փոցիսում են խաչած: Փոցիսի պոկած ծիլերը հողով ծածկում են:

Յերբ բույսն այնքան մեծացած է լինում, վոր փոցիսելն կարող է վնասվել (կտրվել), փոցիսելը զապարեցնում են ու թորիսում: Յերբ թորիսը հասնում է 10-12 սանտիմետր բարձրության, սկսում են բույսը տալը:

ՊԵՏՔ Ե ՑԱՆԵԼ ՃԱԿՆԴԵԼ

«ԵԿԿԵՆԴՈՐՑ» ՏԵՍԱԿԻ ՃԱԿՆԴԵԼ

Ճակնդեղով բույսից շատ անասուններին կերակրում են: Գերմանիայում, Դանիայում, Շվեյցարիայում և առհասարակ այն յերկրներում, վորտեղ գյուղատնտեսությունը զարգացած է:

Կերի համար առհեսալովը համարվում են «Մամուռ» և «Եկկենդորֆ» տեսակի ճակնդեղեր:

ԻՆՉՊԵՍ ՑԱՆԵԼ ՃԱԿՆԴԵԼ:

Ճակնդեղը պետք է ցանել ջրովի հողերի մեջ: Ավելի ոգտակար է հողն առաջուց պարարտացնել մոխրով կամ լավ փտած աղբով և վարել գութանով 3-4 վերջով խորությամբ՝ այնպես վոր հողը չուր գա: Կավ

Կարտոֆիլի բույս

հողերը պիտի 2-3 անգամ վարել, վոր լավ փխրանա:

Ցանքը պետք է անել ցրտերը վերջանալուց հետո: Ճակնդեղը պիտի ցանել ձեռքի թեթև կամ մեծ չարքացանով, այնպես վոր չարքերը մեկը մյուսից 8-9 վերջով հեռավորության վրա լինեն: Սերմը բուսնելուց հետո լավերը թորնում են, իսկ վատերը պոկում հանում են, այնպես վոր մի ճակնդեղը մյուսից 9-12 վերջով հեռավորության վրա գրավի:

Ամառվա ընթացքում ճակնդեղի արտը 2-3 անգամ քաղհանում, հողը փերացնում են և բույսը լցնում:

Ճակնդեղի արտը վորջան լավ մշակվի, բերքն այնքան ավելի կլինի: Լեկնակառնում

յեղած փորձերը ցույց են տվել, Վոր ճակնդեղի մի գեայտինը մոտ 2000 փուլթ բերք է տալիս, իսկ յեթե ավելի լավ մշակվի և պարտադրվի, ավելի բերք կտա:

ԿԵՐԻ ԳԱԶՍՐ

Ճակնդեղով կարելի չէ կերակրել ամեն տեսակ անասուն—կով, յեղ, գոմեշ, եշ, ձի, խոզ, վոչխար, այծ, բադ, սաղ, և այլն՝ սկսելով քչից և կամաց-կամաց շատացնելով:

Մեր տեղական կովին կարելի չէ տալ որակյան 20 Փունց մինչև մի փուլ ճակնդեղ: Իսպանյում շատ են կերակրում անասուններին: 40 Փունց կաթ տվող կովին տալիս են 80-100 Փունց ճակնդեղ և միայն 5 Փունց դարձան, 5 Փունց խոտ և 6 Փունց ել ալյուր ու քուսպ միասին:

Ինչպես տեսնում եք, այնտեղ կովի դվսա՝ վոր կերը ճակնդեղն է վոր անասուններն ախորժակով են ուտում: Այս բոլորը կարելի չէ ասել նաև դադարի մասին:

Բացի կերի ճակնդեղից, կա նաև շաքարի ճակնդեղ, վոր շաքար պատրաստելու համար են ցանում:

ՅԵՐԲ ՊԻՏԻ ՑԱՆԵԼ ԲԱՄԲԱԿ

Մեզ մոտ բամբակը պետք է ցնաել ապրիլի 20-ից մոշ ուշ, վորովհետև բամբակի սերմը ծխլու համար անհրաժեշտ է վորոշ տաքություն: Բամբակը ցորենից կամ դարուց դանդաղանում է նրանով, վոր ցորենի սերմերը նույնիսկ ձյունի տակ էլ են ծլում: Բամբակի ցանքը չարունակվում է մինչև մայիսի 15-ը, վորից հետո կատարված ցանքը համարվում է ուշացած: Պարարտացված մեղ սեռահողերում ուշ ցանած բամբակը ժամանակին չի բացվի և կցրտահարվի: Ավաղատ հողերում մի քիչ ուշ ցանած բամբակը բացվում է:

Յանկուց առաջ վարած կամ կրկնահերկ արած հողմասերը յերկաթե «գիգ-գադ» փոցիով, իսկ կուշա հողերն ափսեյալի փոցիով լավ փոցիում, արտի դար ու փոս տեղերը բահով հափաարեցնում են, վորից հետո հողամասը ցանելու համար արդեն պատրաստ է:

Հենց վոր բամբակի ծխլերը հողի տակից դուրս են գալիս և սկսում են բարձրանալ, այս

Կիսաշաքարային ճակնդեղ

սինքն՝ ցանելուց մոտավորապես 20-25 ուղ հետո, յերբ բամբակենին բարձրանում հասնում է մինչև 15 սանտիմետրի, այդ ժամանակ առաջին քաղհանի հետ միասին կատարվում են նաև առաջին նոսրացումը:

Նոսրացումը կատարում են, վոր բամբակի բույսերը մեկը մյուսին չխանդարեն, ավելորդ ստվեր չանեն և ընդհանրապես միահափառար պայմաններում աճեն, ույսինքն՝ քիչ թե շատ հափառար չափով՝ լույս ուղ, քը նընդանյութ, ջուր և այլն ստանան: Բամբակենին նոսրացնում են յերկու անգամ՝ քաղհանի հետ միասին:

Յերկրորդ նոսրացումից հետո չարքում մնում է այնքան բույս, վորքան պահանջվում է: Ընդհանրապես, բույսը բույսից պիտի լինի 30-40 սանտիմետր հեռավորությամբ և ամեն մի բնում յերկու բույս:

Քաղհանը բամբակենու մշակութային ամենակարելիոր և անհրաժեշտ աշխատանքներից մեկն է: Յեթե ժամանակին արտը չքաղհանվի, մոլախոտերը, վորոնք ավելի շուտ

են զարգանում քան բամբակենին, կխեղդեն վերջինին: Այս պատճառով ել անհրաժեշտ է վորչեպցնել մոլախոտերը և արտը միշտ մաքուր պահել:

Քաղհանը փխրացնում է հողի յերեսն ու կեղևը: Բամբակենու քաղհանն ու փխրացումը կատարվում են միաժամանակ՝ ձեռքի կամ ձիու կուլախի ատորով—չարքերի մեջ, իսկ բույսերի արանքներում՝ ձեռքով, հողուրադի միջոցով:

Հողուրադով աշխատելիս պիտի չատ դգուշ լինել, վոր արմատները չկարվեն:

Ինչպես վերն տավեց, առաջին քաղհանը կատարվում է առաջին նոսրացման հետ միաժամանակ՝ ցանքից մոտավորապես 20-25 ուղ հետո:

Յերկրորդ քաղհանը կատարվում է նույնպես յերկրորդ նոսրացման հետ, յերբ հողն

սկսում է ծածկվել մոլախոտերով կամ առաջին քաղհանից հետո առաջին անգամ է վորվում, չհաշված ցանքի ջուրը:

Այս կատարում են մոտավորապես հունիսի վերջերին: Յերկրորդ քաղհանը և փխրացումը կատարվում է հուլիսի 20-25-ին, իսկ յեթե չորրորդ քաղհանի կարիք է դդացվում, ապա այդ ել կատարվում է ոգոսասուի սկզբներին:

Ամեն մի բամբակացան լավ պիտի խմանա, վոր ամեն մի ջրելուց հետո հողը նորից կեղև և բռնում, ավելի չի սնդանում և մոլախոտերը նորից զարգանում են ավելի ուժեղ թափով: Այս բոլորից ազատվելու համար, ամեն անգամ ջրելուց հետո արտը պիտի քաղհանել և փխրեցնել և մոշ թե քաղհանի ու փխրեցնել և հետո միայն ջրել, ինչպես ասում են մեր դյուղացիները:

Վ Ա Ղ Ց Ե Լ Ը

1. Յելը մշակելու շնորհիվ հողի պտղաբերությունը բարձրանում է, այսինքն՝ նախկին ցանքերի (աշնան և դարնան) վերցրած անդարար նյութերի փոխարեն նորերն են կազմվում:

2. Ուշ հունիսից հետո արած ցելը չի կարող վերականգնել հողնած հողի ուշին այն պատճառով, վոր հողին չափազանց կարճ ժամանակ է մնում հանգստանալու համար: Ուշացրած ցելը լինում է վատորակ (խոշոր կոշտերով), չոր և մոլախոտերով ծածկված:

3. Աշնան ցանքից մեծ բերք ստանալու և չորություն դեմ կովելու համար, ցելը պիտի

տի անել ցորենի ցանքից անմիջապես հետո՝ մայիսի առաջին կիսից մոշ ուշ: Յելն ամեն լույց անմիջապես հետո պիտի տափանել:

4. Առանց գոմադրով պարարտացնելու, շուտ արած ցելը ցորենի նույն բերքն է տալիս, ինչ վոր հունիսի արածն ու գոմադրով պարարտացրածը:

5. Յելի խորությունը պիտի լինի 3 վերջուկ, ցելը պիտի սև պահվի, այսինքն՝ մոտ լախոտերից ազատ: Անձրենների շնորհիվ կազմված կեղևը պետք է տափանալով անմիջապես փշրվի:

6. Յելի կրկնահերկը պետք է ունենա մեկ ու կիսից—յերկու վերջուկ խորությամբ:

Ամսաթիվ	Շաբաթվա օրերը	Ո Ր Ա Գ Ի Ր
1	Յերկուշաբթի	
2	Յերեքշաբթի	
3	Զորեքշաբթի	
4	Հինգշաբթի	
5	Ուրբաթ	
6	Շաբաթ	
7	Կիրակի	
8	Յերկուշաբթի	
9	Յերեքշաբթի	
10	Զորեքշաբթի	
11	Հինգշաբթի	
12	Ուրբաթ	
13	Շաբաթ	
14	Կիրակի	
15	Յերկուշաբթի	

ԿԱՐԵՎՈՐ ԴԵՊՔԵՐ

7 ՀՈՒՆԻՍԻ 1923 թվին Լեռնային Ղարաբաղը հայտարարվում է ինքնավար շրջան:
7 ՀՈՒՆԻՍԻ 1927 թվին, Լեհաստանում սպիտակ գվարդիական Կովեռդան սպանեց ԽՍՀՄ-ի

Ամսաթիվ	Շաբաթվա օրերը	Ո Ր Ա Գ Ի Ր
16	Յերեքշաբթի	
17	Զորեքշաբթի	
18	Հինգշաբթի	
19	Ուրբաթ	
20	Շաբաթ	
21	Կիրակի	
22	Յերկուշաբթի	
23	Յերեքշաբթի	
24	Զորեքշաբթի	
25	Հինգշաբթի	
26	Ուրբաթ	
27	Շաբաթ	
28	Կիրակի	
29	Յերկուշաբթի	
30	Յերեքշաբթի	

ԿԱՐԵՎՈՐ ԴԵՊՔԵՐ

դեսպան ընկ Ո. Վոյկովին: 16 ՀՈՒՆԻՍԻ 1917 թվին բացվեց բանվորների զինվորների պատ-
գամավորների խորհուրդների առաջին համագումարը: 25 ՀՈՒՆԻՍԻ 1867 թվին լույս տեսավ
Կարլ Մարքսի «Կապիտալ»-ի I հատորը: 27 ՀՈՒՆԻՍԻ 1927 թվին «Զազես»-ի հանդիսավայր
բացումը: 28 ՀՈՒՆԻՍԻ 1929 թվին ստորագրվեց Վերսալի պայմանագիրը, վարով ամբողջ
աշխարհը բաժանվեց Անգլիայի, Ֆրանսիայի, Ամերիկայի և մյուս հաղթող պետությունների
միջև: 29 ՀՈՒՆԻՍԻ 1917 թվին Պետրոգրադում բացվեց զինվորական բալլետիկյան կազմա-
կերպությանների խորհրդակցությունը:

Պ Տ Ղ Ա Կ Ե Ր Ը

Ով այդի սենի, տեսած կլինի, վոր ա-
մառվա սկզբից այդու պտուղները՝ խնձորը,
աանձը, դամբուլը և այլն, սկսում են վորդ-
նել և կամաց-կամաց թափվել ծառերի տակ:
Մանավանդ խնձորները շատ են վորդնում,
և ապրիլի յե պատահում, վոր առողջ
չի մնում: Բերքի մեծ մասն այդ վորդից
փչանում է, և այդետեղերը պտուղներից
վորչ մի ոչուտ չեն ստանում:

Սկզբում վորդնում են հատ ու կտոր պը-
տուղներ, հետո, քանի գնում, վորդնաձը
շատանում է, կարծես վորդը հենց իրեն
պտղի միջիցն է առաջանում:

Ի՞նչ բան է:

Մի տեսակ թիթեռ է, վոր խնձորի
պտղակեր է կոչվում: Այս մի սեվ, փոքրիկ
թիթեռ է, վոր ցերեկը ծառերի մեջ է թափ
կենում, իսկ գիշերները ծառից-ծառ թռչկո-
տելով՝ պտուղների վրա ձու յն ածում: Այդ
ձվերն այնքան փոքր են, վոր դժվար է տես-
նել: Մի քանի օրից հետո ձվերից փոքրիկ
վորդ է դուրս գալիս, կրծում է խնձորի կա-
շին ու մանում է մեջը, խորանում և սկսում
կորիզներն ուտել, վորովհետև կորիզ չաա
է սիրում: Մի պտուղը փչացնելով՝ նա
դուրս է գալիս միջից, բերանից թել է
չինում ու վեր գալիս մի ուրիշի վրա, մի
ուրիշ պտղի մեջ մտնում: Գտուղը դրանից
սկսած և փտել ու թափվում է:

Կ Ա Ղ Ա Մ Բ Ի Թ Ր Թ Ո Ւ Ռ Ը

Մեր բանջարանոցներում՝ ամառն սկսվե-
լան պես, մեկ էլ տեսար վորտեղից վորտեղ
կաղամբի վրա մի տեսակ դեղին կամ կանա-
չավուն վորդեր առաջացան և սկսեցին կա-
ղամբի տերեւները կրծել:

Սկզբում, քանի նրանք մանր են, խրմ-
բով են լինում, իսկ յերբ մեծանում են,
ցրվ են դալիս:

Այդ վորդին ասում են կաղամբի թըր-
թուռ:

Կաղամբի թրթուռն առաջ է գալիս մի
ապրիլի, բավականի մեծ թիթեռից, վոր
մայիսից սկսած, թռչկոտում է մեր այգիներ-
ում ու բանջարանոցներում:

Այդ թիթեռի եզր կաղամբի տերեւի
ներքեվից 30-40 շարք դեղին փոքրիկ ձվեր
է ածում: Ձվերը մի շարքից հետո չերամի
սերմի նման սկսվում են և հետո նրանցից
գալիս են դալիս փոքրիկ վորդեր, վորոնք

Այդ թիթեռները շատ ձվեր են ածում և
իրենց դործն սկսում են հենց այն ժամանակ,
յերբ ծաղիկները թափվում և փոքրիկ պը-
տուղներ են դոյանում:

Տանձի պտուղները նրանք փչացնում են,
այն ժամանակ, յերբ տանձը բավականին մե-
ծանում—հասնելուն մոտենում է:

Այս շատ վնասակար վորդի դեմ պետք
է կռվել ծառին փարիզյան կանաչ փչելով:
Փարիզյան կանաչ պետք է փչել հունիսից
սկսած՝ յերեք շափաթը մի անգամ, վորի
համար մի դույլ (վեդրո) ջրի մեջ լցնում են
4 մսխալ փարիզյան կանաչ և մի քիչ թարմ
կիր, լավ խառնում ու վերմորելի ապարա-
տով սրսկում:

Վորդնաձ և ծառի տակ թափված պը-
տուղներն ամեն առավոտ պետք է հավաքել,
լցնել մի մեծ աման ջրի մեջ: Այսպես անե-
լով՝ վորդերը պտուղներից դուրս են գալիս
և ջրի մեջ մնում: Թափված պտուղները ծա-
ռերի տակ թողնել չի կարելի, վորովհետև
նրանց միջից վորդերը դուրս են գալիս, նո-
րից բարձրանում ծառի վրա և առողջ պը-
տուղները փչացնում: Աշունն ու դարունը
պետք է ծառերի բները կրաշաղախ քսել:
Ով այս բոլորն անի, պտուղների բերքը կա-
ղատի վտանգից:

Խմբով են մնում և սկսում են կաղամբի տե-
րեւը ներքեվի կողմից կամաց-կամաց կրծ-
նել:

Մեծանալով՝ 25-30 օրվա մեջ նրանք
հասունանում են, կծկվում, հարսնուկ են
դառնում՝ բանջարանոցի մեջ թափված չոր
տերեւների կամ չոփերի մեջ կամ ցանկա-
պտանների վրա: Այդ կոկոնից էլ մի 10 օրից
հետո դուրս է գալիս թիթեռը:

Կաղամբի թիթեռը շատ վնասակար մի-
ջատ է: Կաղամբ չկամ տեղը նրանք ապ-
րում են մի քանի վայրի բույսերի վրա,
բայց ամենից շատ սիրում են կաղամբը:

Թեթե բանջարանոցում կաղամբ քիչ կա,
նրանք դեմ կռվելը հեշտ է: Փորձված աչ-
քը, կաղամբի կողքից անցնելիս, հեշտու-
թյամբ կտեսնի նրանց ձվերը, վորոնք մա-
տով սեղմելիս իսկույն ջարդվում են: Հենց
այդպես էլ պետք է անել: 3-4 օր մի ան-

գամ կաղամբների միջից անցնելով՝ պիտի
տեսողել, ձվերը տեսնել և ջարդել: Նույն ձե-
վով կարելի յն վարվել, յեթե արդեն վորդե-
րը դուրս են յեկել:

Իսկ յեթե բանջարանոցը մեծ է և ձեռ-
քով ջարդելը դժվար է, կարելի յն կաղամբի
վրա կիր փչել, բայց լավ կլինի, վոր կիրը
հանգցրած և լավ մանրած ու փոշի չինած
լինի: Կիրը պետք է փչել առավոտները
շուտ, յերբ անրեմները դեռ թաց են:

Կարելի յն կաղամբի շարքերում քորակ
ճյուղեր փռել: Հասունացած վորդերը ճյու-
ղերի մեջ կոկոն են չինում: Հետո կարելի յն
ճյուղերը հավաքել և կոկոնները վոչնչաց-
նել:

Կաղամբի թիթեռը շատ տարածված վը-
նասատու յն է յեթե նրա դեմ չեն կռվում,
նրանք շատ են բազմանում ու մեծ վնասներ
հասցնում բանջարանոցներին:

Ներկայումս կոլխոզարժման մեջ նորը և վճռակամն այն է, վոր դյու-
ղացիները կոյունտեսությունների մեջ են մտնում վոր թե առանձին խրմ-
բերով, այլ ամբողջ դյուղերով, ռայոններով և նույնիսկ չրջաններով: Իսկ
դա նշանակում է, վոր կոլտնտեսության մեջ է մտնում և միջակը:

Փուլ յեկան աշերի այն պնդումները, թե դյուղացիները չեն մտնի
կոյունտեսությունների մեջ, թե կոլտնտեսությունների վարչապետն ու
դյուղի կապիտալիստական տարրերի դեմ տրչալի կարող է ուռանց հացի
թողնել մեր յերկիրը:

Փուլ են գալիս ու փոշիանում բոլոր յերկրների կապիտալիստների վեր-
ջին հույսերը, վորոնք յերագում եյին, թե Խորհրդային Միության մեջ
պետք է վերականգնի կապիտալիզմը: Նրանք դյուղացիներին համարում
էյին կապիտալիզմի հոգ պատրաստող մի նյութ, բայց այդ դյուղացի-
ները թողնում են մասնավոր սեփականության գովված դրոշմ և մտնում են
կոլեկտիվ կյանքի հունի մեջ:

Փուլ են գալիս կապիտալիզմը վերականգնելու վերջին հույսերը:

ՍՍԱԽ

Ամսաթիվ	Շաբաթվա օրերը	Ո Ր Ա Գ Ի Ր
1	Զորեֆշարքի	
2	Հիմզշարքի	
3	Ուրբաթ	
4	Շաբաթ	
5	Կիրակի	
6	Յերկուշարքի	
7	Յերեֆշարքի	
8	Զորեֆշարքի	
9	Հիմզշարքի	
10	Ուրբաթ	
11	Շաբաթ	
12	Կիրակի	
13	Յերկուշարքի	
14	Յերեֆշարքի	
15	Զորեֆշարքի	

ԿԱՐԵՎՈՐ ԴԵՊՔԵՐ

2 ՀՈՒԼԻՍԻ 1921 թվին Զանգեզուրը վերջնականապես մաքրվում է դաշնակցական բանակներից: 5 ՀՈՒԼԻՍԻ Կոստանթնուպոլիսի միջազգային օրը: 6 ՀՈՒԼԻՍԻ 1923 թվին հաստատվեց Թուրքիայի համար. Միության սահմանադրությունը: 10 ՀՈՒԼԻՍԻ 1929 թվին սուս սպիտակ բանդաների և չին դեմոկրատների ավազակային հարձակումը Չին-Արեվելյան յերկաթուղու վրա: 20

Ամսաթիվ	Շաբաթվա օրերը	Ո Ր Ա Գ Ի Ր
16	Հիմզշարքի	
17	Ուրբաթ	
18	Շաբաթ	
19	Կիրակի	
20	Յերկուշարքի	
21	Յերեֆշարքի	
22	Զորեֆշարքի	
23	Հիմզշարքի	
24	Ուրբաթ	
25	Շաբաթ	
26	Կիրակի	
27	Յերկուշարքի	
28	Յերեֆշարքի	
29	Զորեֆշարքի	
30	Հիմզշարքի	
31	Ուրբաթ	

ԿԱՐԵՎՈՐ ԴԵՊՔԵՐ

ՀՈՒԼԻՍԻ 1924 թվին Լենինականի մանածագործարանի շենքի հիմնադրումը: 20 ՀՈՒԼԻՍԻ 1926 թվին Ձերժինսկու մահը: 24 ՀՈՒԼԻՍԻ 1927 թվին Ձորագետի կառուցման ուշադրանքները: 28 ՀՈՒԼԻՍԻ 1914 թվին սկսվեց համաշխարհային պատերազմը:

ԲԱՄԲԱԿԻ ՍՐՍԿՈՒՄԸ

Բամբակը թունավոր զեղերով սրտկեղիս պետք է հետևել այս կանոններին:

Առաջին՝ բույսերի սրտկեղը կամ փոշոտելը կատարել հենց վոր վնասատուները յերևալացին:

Յերկրորդ՝ պետք է վերցնել այնքան թույն, քան վնասատուի վրա արագորեն ներգործի, բայց վոչ այնպես, վոր բամբակենին ալրի, վորովհետև, ավելորդ չաղ տված թույնը ցանքի վրա ալրվածքներ է առաջացնում: Դրա համար ել, սրտկեղիս կամ փո-

տերենների վրա կարող են ալրվածքներ առաջանալ:

Հիմնականում՝ բույսերը փոշոտման թույններով փոշոտելն ավելի լավ է առավոտը կանուխ սկսել, վորովհետև թույնի փոշին այդ ժամանակ ավելի հավասար է լավ է նրա տուժ բույսի վրա և փոշոտողը ավելի քիչ է վտանգվում թունավոր փոշուց:

Վեցերորդ՝ քամի կամ խոնավ յեղանակին կամ անձրևից անմիջապես հետո չպետք է վոչ սրտկել և վոչ ել փոշոտել, վորովհետև

Սրտիչ գործիք

չոտելիս, պետք է զեկավարվել ամեն մի վնասատուի համար առաջարկված զեղատոմսերով:

Յերրորդ՝ պատարաստած լուծույթները, բացառությամբ ծխախոտի երտրակտի, պետք է գործադրել նույն օրը և միայն ծայրահեղ դեպքում՝ հաջորդ օրը, վորովհետև նրանք հետո փչանում են և այլևս չեն ազդում վնասատուների վրա:

Չորրորդ՝ բույսերի սրտկումը չպետք է կատարել օրվա տաք ժամերին, այլ այդ աշխատանքները պետք է անել առավոտները՝ ցողը վեր կենալուց հետո և յերեկոները՝ ժամը 5-ից հետո, վորովհետև կեսօրին, հեղուկների արագ դորրչկացման հետևանքով

քամին հեղուկն ու փոշիանման թույնը քշում-տանում է, իսկ անձրևը լվանում է բույսերի վրայի թույնը: Անձրևից հետո, տերեններն ավելի քնքուշ են լինում, ուստի սրտկելիս կամ փոշոտելիս ավելի հեշտ է նրանց վրա ալրվածքներ առաջացնել: Յեթն անձրևից առաջ բույսը փոշոտված կամ սրտկված եր, պետք է սպասել վոր տերենները չօրանան և սրտկումը կամ փոշոտումը նորից կրկնել:

Ալրվածքները, վորոնք բամբակենու վրա առաջ են գալիս անկանոն սրտկումից կամ փոշոտումից, նկատվում են այդ աշխատանքների միայն յերկրորդ և յերրորդ օրը: Չափազանց ալրվելուց տերենը դորչ գույն է ստա-

նում ու չօրանում, իսկ թույլ ալրվելուց տերենների վրա դորչ բծեր ու տեղեր են յերևում:

Մորեխի դեմ պայքարելիս, բունավոր գրավչանյութը հացահատիկ ցանելու պես պետք է շաղ տալ և վոչ ք-ն գունդ-գունդ:

Պետք է շատ զգուշ լինել, վոր շաղ տված

թունավոր նյութերը անասուններն ու թռչունները չուտեն: Ամեն մի բամբակագործ, վոր թունավոր դրավչանյութ է պատրաստում ու արտում շաղ տալիս, պետք է մեշտ զգուշ լինի և տաս օրից շուտ չթողնի, վոր սրտկած կամ դրավչանյութ շաղ տված տերենում անասուններ արածեն:

ԻՆՉԲԱՆ ԿԵՐ ՏԱԼ ՀՎԵՐԻՆ ՅԵՎ ԻՆՉՊԵՍ

Հավերի կուտը կամ առանձին ամանների մեջ պետք է տալ, կամ շաղ տալ հատակի վրա: Բնի մեջ կուտը պետք է շաղ տալ միայն սաստիկ ցրտերի ժամանակ, յերբ հավերը փակված են բնում: Այդ ժամանակ նրանք կուտ փնտրելով՝ ջրուջ ել են անում, շարժվում և մի քիչ տաքանում են:

Հավերին կարելի յե նաև կարտոֆիլ տալ, բայց պետք է յեփել, մի քիչ ջարդել: Կարտոֆիլը շատ անողորմար չի, սպիտակուց քիչ ունի: Դրա համար ել կարտոֆիլով կերակրելիս պետք է մի քիչ թեփ, ալյուր կամ ջուտպ խառնել:

Յեթն մեղեն եք տալիս, դարձյալ պետք է յեփել, մանր կտտորել, հետո տալ: Մասնավոր ել կարելի յե տալ, միայն թե կարտոֆիլ, կամ մի քիչ թեփ պիտի խառնել, վոր փթրուկանա, հետո տալ: Մասնավոր կարելի յե ջրի տեղ ել տալ:

Տեղական հավ և ափաղաղ

րն կամ դդում տալ: Կանաչ կերը՝ բաղուկը, կաղամբի տերեղ, դդումը պետք է կախել հավերնի պատից՝ հատակից կես արշին

Տեղական հավ և ափաղաղ

Այս բոլոր փափուկ կերերն ամանի մեջ պիտի տալ, թե չե՝ կերի մեծ մասը վոտքի տակ կփչանա:

Բարձր, վոր հավը վիզը յերկարացնելով հասնի: Կարելի յե պատին ցցեր խփել և կանաչ կերը վրան պնդացնել: Հավերնի հա-

վերը ամբողջ սրը պատկից կախած դրումն ու բազուկը կկտրահարեն ու կտաքանան:

Յեթե հավը քեֆ չունի, առնարժ է, առնորժակը փակվում է և քիչ է ուտում, լղաւում է: Դե լղար հավի ոգուան ի՞նչ պիտի լինի: Բացի այդ, լղար հավերը ձանձրանալուց սկսում են մեկ մեկու փետուր պոկել, ախճան, մինչև վոր շատերը տկորանում են, կամ ձվերն են խմում ու ձու դողանալ սովորում:

Գարուն թե ձմեռ՝ հավերը սիրում են

Տորեն 12 մսխալ

Կորեկ 12 »

Դարի 4 »

Սխեռ 5 »

Գուսպ 2 »

Ընդամենը 35 մսխալ

Իհարկէ՝ ամառը, յերբ հավերը լուսաւացից մինչև իրիկուն գարսն են լինում, պետք է ավելի քիչ կեր տալ: Վերը բերած ցուցակից ամառը կարելի չէ հանել միտը, ընտպը, սխեռը և նույնիսկ կարտաֆիլը:

Ինչ կեր տալ հավին

աղբի մեջ քջուջ անել: Ձիու աղբի մեջ դաւաւ չմարսած հատիկներ են լինում, իսկ ամառ ժամանակ՝ վորդեր: Ձիու աղբի մեջ կա և կիսամարս խոտ ու դարման, իսկ հավերը շատ են սիրում այդպիսի խոտ ու դարմանը: Ձմեռը թարմ և տաք աղբի մեջ քջուջ անելով՝ հավերն իրենց վրտները տաքացնում են:

Հավերին պիտի հետեյալ կարգով կերակրել. առավոտյան՝ քաղցած փորին պիտի կակուղ կեր կարտաֆիլ, կիսալիւթ թեւ տալ: Կակուղ կերի հետ տալիս են և միս, բուսպ, աղած վրտիոր և այլն: Կեսօրին և յերեկոյան պետք է կուտ տալ:

Յեթե հավերն ամբողջ սրը փակված են բնում, ամեն մի հավին որական մոտավորապես պիտի տալ

Կենսապահ կեր

Տորեն . . . 15 մսխալ

Կարտաֆիլ 15 մս.

Գուսպ 2 մս.

Բազուկ 2 մս.

Ընդամենը 34 մսխալ

Ձու անելու և չաղացնելու համար

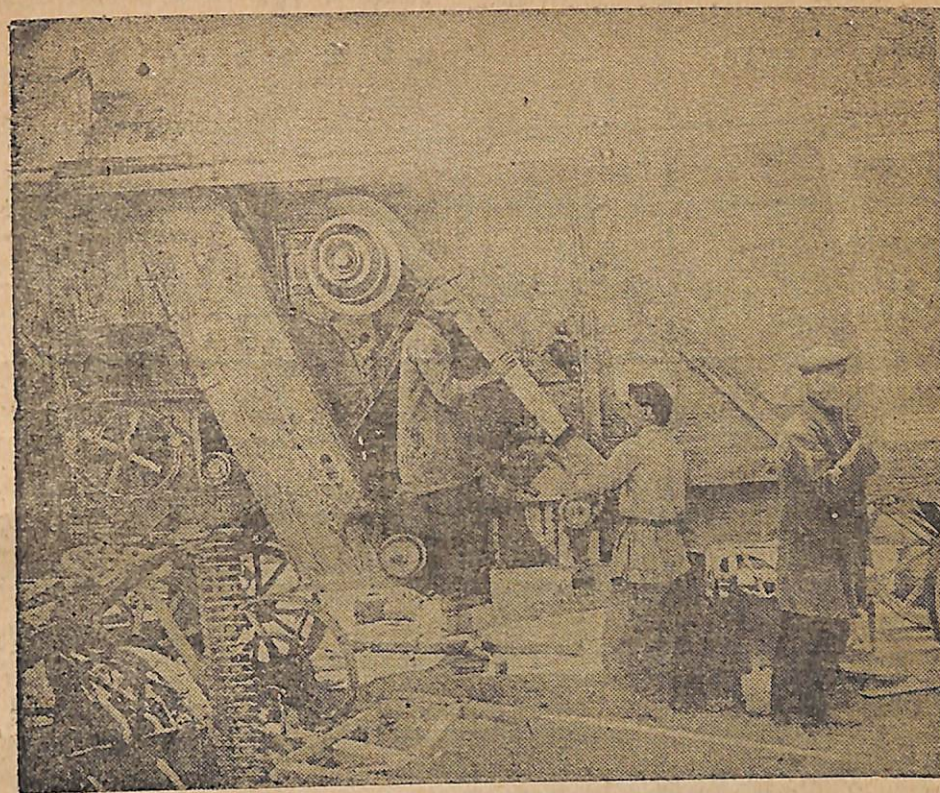
Այս բոլորը հավերն իրենք են ճարում կամ նրանց փոխարեն ուրիշ կեր գտնում:

Մնում է միայն՝ ցորենը, կորեկը, դարին, վորոնց չափն ել կարելի չէ պակասեցնել, մա՛նավանդ հնձելու և կալսելու ժամանակ, յերբ հավերն իրենք կճարեն: Բայց միշտ ել պետք է ախճան կեր տալ, վոր տանց մնացորդի ուտեն:

Կերի ամաններ պետք է ունենալ հարկավոր չափով, վոր հավերը միաժամանակ կուտ ուտեն: Յեթե ամանները քիչ են, ամենից շուտ վրա յեն թափվում ուժեղ և առողջ հավերը և թույլերի բաժինը խլում, ախինջ հենց թույլերին պետք է շատ կեր տալ:

Հավերին միշտ որովա նույն ժամին պետք է կերակրել: Հավերը վարժվում են և հենց վոր կերի ժամանակը մոտենում է հավաքվում են մի տեղ ու տված կերը հավատարմաւորում:

Փորձված մարդը հավին նայելով, կարող է ասել՝ սոված է, թե վաչ: Յեւ հավի աղահուլթամբ և հարձակվում կերի վրա, կամ անհամբեր սպասում է, ուրեմն՝ սոված է: Իսկ յեթե կեր ավողին չի նայում, ուրեմն կուշտ է, պետք է քիչ կերակրել:

Կամբայն

Մեզանից ամեն մեկը յերբեք չպետք է մոռանա, վոր խորհարդարի յերկիրը և կապիտալիստական աշխարհը յերկար ժամանակ կողմ-կողմի խաղաղ մնալ չեն կարող, վորպես յերկու դասակարգային բշմամի սխանհեր: «ՈՎ ՈՒՄ» հարցը պետք է լուծվի վերջիվերջո:

Այսպես է պատմության դատավճիար:

Ամսաթիվ	Շաբաթվա օրերը	Ո Ր Ա Գ Ի Ր
1	Շաբաթ	
2	Կիրակի	
3	Յերկուշաբթի	
4	Յերեքշաբթի	
5	Չորեքշաբթի	
6	Հինգշաբթի	
7	Ուրբաթ	
8	Շաբաթ	
9	Կիրակի	
10	Յերկուշաբթի	
11	Յերեքշաբթի	
12	Չորեքշաբթի	
13	Հինգշաբթի	
14	Ուրբաթ	
15	Շաբաթ	
16	Կիրակի	

ԿԱՐԵՎՈՐ ԴԵՊՔԵՐ

1 ՈԳՈՍՏՈՍ Միջազգային ուրբ: 2 ՈԳՈՍՏՈՍԻ 1914 թվին Գերմանիան պատերազմ հայ-
տարարեց Ռուսաստանին: 5 ՈԳՈՍՏՈՍԻ 1895 թվին Ֆրեդերիկ Ենգելսի մահը: 6 ՈԳՈՍՏՈՍԻ
1906 թվին Մոսկվայում սկսվեց ընդհանուր զործադուլ: 23 ՈԳՈՍՏՈՍԻ 1927 թվին Ամերի-

Ամսաթիվ	Շաբաթվա օրերը	Ո Ր Ա Գ Ի Ր
17	Յերկուշաբթի	
18	Յերեքշաբթի	
19	Չորեքշաբթի	
20	Հինգշաբթի	
21	Ուրբաթ	
22	Շաբաթ	
23	Կիրակի	
24	Յերկուշաբթի	
25	Յերեքշաբթի	
26	Չորեքշաբթի	
27	Հինգշաբթի	
28	Ուրբաթ	
29	Շաբաթ	
30	Կիրակի	
31	Յերկուշաբթի	

ԿԱՐԵՎՈՐ ԴԵՊՔԵՐ

Կայումս հիշարական աթոռի վրա ողանեցին ամերիկական հեղափոխականներ Մակհոյին &
Վանցետտուն: 30 ՈԳՈՍՏՈՍԻ 1918 թվին Էսեր Կապլանը մահափորձ կատարեց Վ. Ի. Լենինի
վրա:

Ո Գ Ո Ս Տ Ո Ս Ի 1-Ը

Կամուխատական ինտերնացիոնալը ողոր-
տաթի 1-ը հայտարարել է միջազգային կար-
միր ուր:

Ողորտաթի 1-ին բոլոր յերկրները պրոլե-
տարները Կամինտերնի դրոշի տակ փողոց են
դուրս գալիս և ցույց են կազմակերպում իմ-
պերիալիտական բուրժուազիայի դեմ, վոր
նորանոր պատերազմներ և պատրաստում
զաղուլթները բաժանելու և խորհրդային իշ-
խանությունը տապալելու նպատակով:

Ողորտաթի 1-ին—միջազգային Կարմիր ո-
րը Ս. Ս. Հ. Մ. բանվորական ու աշխատա-
վորական մասսաներն են կազմակերպված
չարքերով փողոց են դուրս գալիս և ցուցա-
հանելով մեր նվաճումները՝ նոր ուժ ու յե-
ռանդ են տալիս արտասահմանյան պրոլե-
տարիատին՝ համաշխարհային կապիտալիզմի
դեմ վճռական պայքարի նախապատրաստ-
ման համար:

Ծ Խ Ա Խ Ո Տ Ի Ք Ա Ղ Ը

Ծխախոտի քաղի կամ հավաքելու առ-
թածված յեղանակն այն է, վոր նայած տե-
րեկների հատուկության, ներքեվից սկսած
դեպի վեր աստիճանաբար կտրում, բաժա-
նում են թփերից:

Տերեկաքաղն սկսում են վաղ առավոտից
մինչև վերին, բացի այն ժամերից, յերբ
տերեկները ցողից դեռ թաց են, կամ սառ-
տիկ տաքից թառամել ու կախ են ընկել:

Ծխախոտը չպիտի քաղել նաև յերկարա-
տեվ և ուժեղ տնձրեկներից անմիջապես հե-
տո, վորովհետև ուժեղ անձրեկից տերեկ-
ները նախ՝ շատ խոնավություն են ծծում,
հյութալի գառնում ու կտրատվում և յերկ-
րորդ՝ տերեկներից լվացվում ու տաքվում է
նրանց ծածկող յուղային մածուցիկ հյութը:
Դրա համար եղ անձրեկից հետո մի քանի ուր
քաղը պիտի հետաձգել, վոր արեվի տաքու-
թյունից և աղի շարժումից տերեկներից ա-
վելորդ խոնավությունը քաշվի և նրանց
առանձին բուրմունք տվող յուղային մա-
ծուցիկ չերաբ կրկին կազմվի:

Բաղն սկսում են թփի ներքեվի տերեկ-
ներից: Դադողն աջ ու ձախ ձեռքերի յերկու
մատներով բռնում է տերեկների կոթից և
բուք մատը վերեկից դեպի ներքեվ սեղմե-
լով՝ կտրում, բաժանում է տերեկը թը-
փից:

Ամենացած տերեկները—յետնաթերը
(տանկերեն՝ դիրաբ) միանգամից են քա-
ղում՝ 2-5 հատը միասին:

Յետնաթերից հետո քաղում են նրանից
անմիջապես վեր գտնվող հասած տերեկ-
ները, վոր միջնատակ (կաշլամա) և կոշ-
վում: Ամեն մի թփից պոկում են 4-6 հատ
տերեկ, յեթե արդեն հասած են: Այն թը-
փերը, վորոնց վրա հասած տերեկներ չկան,
պիտի թողնել ու անցնել: Այս բանին պիտի
հատուկ ուշադրություն դարձնել: Շատ ան-
գամ քաղում են չհասած տերեկները և խառ-
նում հասածներին, մի հանգամանք, վոր
տաղում է չոր տերեկների գույնի միատեսա-
կության վրա: Չպետք է քաղը շուտ վեց-
ջացնելու նպատակով 4-6-ից ավելի տերեկ
քաղել:

Միջնատակից հետո քաղում են միջնա-
թերը (բերը), հետո գլխատակը (գորուգա-
լթին) և վերջը՝ գլխաթերը (որուգը):

Թփերից քաղած տերեկները մեկը մյու-
սի վրա կարգին դարսելով՝ շարքաբար դե-
նում են թփերի հովը, վոր արեկից չառաք-
նան:

Գաղի ժամանակ պիտի հետեվել, վոր
թփերի վրա հասած տերեկներ չմնան:

Շարքերից հանած տերեկները մինչև
սուն փոխադրելը պիտի չորով կամ խոտով
ծածկել, վոր արեվից չխանձվեն և հետո
մուգ-կանաչ գույնով բժեր չդոյանան վրա-
ները: Տեղափոխության ժամանակ պիտի հե-
տեվել, վոր ծխախոտի կոթերը դեպի դուրս
լինեն, վորպեսզի տերեկները չփռվեց և
փխտվեն:

ՄԵՆԿ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՁԵՆԲ ՈՒԶՈՒՄ

ԲԱՅՑ ՅԵՎ ՁԵՆԲ ԹՈՒՅԼ ՏԱ, ՎՈՐ ԻՄՊԵՐԻԱԼԻՍՏՆԵՐԸ ՎՆԱ-

ՍԱՐԱՐՆԵՐԻ ՀԵՏ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆԵՆ

ԲՈՒՐԺՈՒԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՐԳԸ

ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՐԳԸ

ՊԱՇՏՊԱՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԲԱՆՎՈՐ ԴԱՍԱԿԱՐԳԵ ՈՒ ԳՅՈՒՂԱՑԻՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՆ ՆՈՐԻՑ

ՁԵՆԲԻ ԴԻՄԵԼՈՒ

Ամսաթիվ	Շաբաթվա օրերը	Ո Ր Ա Գ Ի Ր
1	Յերեքշաբթի	
2	Զորեքշաբթի	
3	Հինգշաբթի	
4	Ուրբաթ	
5	Շաբաթ	
6	Կիրակի	
7	Յերկուշաբթի	
8	Յերեքշաբթի	
9	Զորեքշաբթի	
10	Հինգշաբթի	
11	Ուրբաթ	
12	Շաբաթ	
13	Կիրակի	
14	Յերկուշաբթի	
15	Յերեքշաբթի	

ԿԱՐԵՎՈՐ ԴԵՊՔԵՐ

3 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 1886 թվին ժննվում բացվեց I Ինտերնացիոնալի առաջին համադրումա-
թը: 5 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 1915 թվին Շվեյցարիայի Յիմմերվալդ քաղաքում բացվեց երկրորդ համա-
կուսակցությունների ներկայացուցիչների կոնֆերենցիան, վերջինս գուրս յեկավ իմպերի-
ալիստական պատերազմին: 7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ Միջազգային յերիտառարդական տոնը: 20 ՍԵՊ-

Ամսաթիվ	Շաբաթվա օրերը	Ո Ր Ա Գ Ի Ր
16	Զորեքշաբթի	
17	Հինգշաբթի	
18	Ուրբաթ	
19	Շաբաթ	
20	Կիրակի	
21	Յերկուշաբթի	
22	Յերեքշաբթի	
23	Զորեքշաբթի	
24	Հինգշաբթի	
25	Ուրբաթ	
26	Շաբաթ	
27	Կիրակի	
28	Յերկուշաբթի	
29	Յերեքշաբթի	
30	Զորեքշաբթի	

ԿԱՐԵՎՈՐ ԴԵՊՔԵՐ

ՏԵՄԲԵՐԻ 1918 թվին 26 կոմիտաների ղեղավարությունը, վեր աեղի առնցալ Ազգ-
կապյան յերկրում, Ախշա-կույմայում: Գնդակահարվեցին Շահումյանը, Ջափարիձեհ, Ազիզ-
բեկովը, Ֆիալետովը և այլք: 20 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 1929 թվին Յերևանում բացվեց ընկ. Ազիզ-
բեկովի արձանը: 28 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 1864 թվին Լոնդոնում կայացած միջազգային միախնդում
հիմնվեց I Ինտերնացիոնալը:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՅԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹՅԱՆ ՈՐԸ

Յերիտասարդության միջազգային ուրբ վարչակց առնել 1915 թ. Յերիտասարդական ինտերնացիոնալի Բեռլինի կոնգրեսում:

Այդ մամուլակ նոր եր սկսվել համաշխարհային պատերազմը: Բոլոր յերկրներում յերիտասարդությունը ընկում եր պատերազմի դաշտ: Մացիալիստական յերիտասարդական մի ջանի կազմակերպություններ հետեվելով սոցիալ զեմոկրատական կուսակցություններին՝ կալանաւորեն անցան պատերազմի կողմը: Միայն Գերմանական, Շվեյցարական և մի ջանի այլ յերիտկազմակերպություններ, և այն ել նրանց մի մասը, հավաքվելով Շվեյցարիայում՝ վորոշեցին շարունակել հակամիլիտարիստական աշխատանքը:

26 ԿՈՄՈՒՆԱՐՆԵՐԻ ԳՆԴԱԿԱՅԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Բազմի պրոլետարիատը յեղել և և և Մնգրկոմիտեի պրոլետարիատի առաջավոր մարտիկը:

Յարակալ իշխանության տապալումից հետո Բազմի պրոլետարիատը պայքար և մղում իշխանությունն իր ձեռքն առնելու համար: Ստեղծվում և Բազմի խորհուրդը, վոր 18 թվին պրավալով իշխանությունը՝ կազմակերպում և Բազմի կոմունան: Կոմունան ճնշելով մուսաֆաթիստների ազատամբությունը՝ խլում և բուրժուազայից նավթարդյունաբերությունը, նավատորմն ու յերկաթուղին:

Միջազգային յերիտուրը տոնվեց հենց 15 թվին, սակայն միայն մի ջանի յերկրներում՝ Շվեյցարիայում, Գերմանիայում և այլն: 1916 թվին նույնպես տոնը չատ անշուք անցավ: Սակայն 17 թվին միջյերիտ ուրբ մի շարք յերկրներում մեծ ցույցեր յեղան, շնորհիվ փետրվարյան հեղափոխության և ոլաւերազմի հետեվանքով ալեկի խորացող հեղափոխական շարժման: Հաջորդ 18-19 թվերին Հոկտեմբերյան հեղափոխությանից հետո, միջյերիտ ուրբ վերածվեց համաշխարհային հսկա ցույցերի, մայիս մեկին հավատար: Այնուհետեվ ամեն տարի սեպտեմբերի տոնաջին կիրակի ուրբ պարբերաբար տոնվում և միջյերիտ ուրբ:

Սակայն, բուրժուական և մանր բուրժուական կուսակցությունները, դաշնակները, մուսաֆաթականներն ու մենչեվիկները իրար հետ միացած, տաճիկների ու անգլիական զինված ոգնությանը զիմելով, քզուրվելով այն հանգամանքից, վոր Բազմն կբարձրված և խորհրդային Ռուսաստանից և պարենային դժվարությունների մեջ և զըտնվում, 1918 թվին տապալում են Բազմի Կոմունան և ձերբակալում զեկալաւորներին: Շուտով հակահեղափոխական կուսակցություններից կազմված կառավարությունը նկատում և, վոր բանվորական մասսաների

մեջ աճում և դժգոհությունը և վերահաս հեցափոխությունը խեղդելու նպատակով անգլիական զենեքաւորների կարգադրությամբ կառավարությունը Բազմի կոմունայի զեկալաւորներին տանում և Մնդրկասայան յերկրը և ճանապարհին սեպտեմբերի 20-ին Սխչա-Կուլմա կայարանի մէջ զնդակահարում 26 կոմունարներին — Ս. Շահամյանին, Ալ. Ջափարիճեյին, Աբդուրահմանին, Ֆիալետովին, Կորգանովին և օրիջներին:

ԱՌԱՋԻՆ ԻՆՏԵՐՆԱՅԻՈՆԱԼԸ

Առաջին ինտերնացիոնալը հիմնվեց 1864 թվին սեպտեմբերի 28-ին, Լոնդոնում զուամարված մի բաղմամադ միտինգում, վորտեղ վորոշվեց կազմակերպել Միջազգային Բանվորական Միություն: Այստեղ ընտրվեց մի կոմիտե, վորի մեջ հրավիրվեց նաեկար Մարքսը:

Առաջին ինտերնացիոնալի նպատակն եր՝ լայն պրոպագանդ մղել հեղափոխական սոցիալիզմի դադափաւորները տարածելու համար և զեկալաւորել զանազան յերկրների բանվոր դասակարգի պայքարը:

Առաջին ինտերնացիոնալը 3 տարի շարունակ զեկալաւորում եր վաշ միայն Յեկոնալայի, այլև մասամբ Ամերիկայի սոցիալիստական շրժումը: Սակայն նրա մեջ պատակտում առաջ յեկավ Բակունինը և Գրոպեին զեկալաւորությամբ և չնայած ինտերնացիոնալը Մարքսի գլխավորությամբ հաղթանակ տարավ Բակունիստների և Գրոպեիստների վրա, բայց չկարողացաւ շարունակել իր գոյությունը:

Առաջին ինտերնացիոնալի վերջին համագումարը հրավիրվեց 1873 թվին, Ճնեվում, իսկ 1876 թվին ցրվեցին նաեկրա տներին կյան սեկցիաներն ու գլխավոր խորհուրդը:

Միայն խորհրդային յերկրի բանվորա-գյուղացիական մասսաների բնդեաւոր ջանքերով, կարմիր բանակի հետ միտսին, լեւինյան կոմիտե կառուցիտական կուսակցության զեկալաւորությամբ մենք կարող ենք արժամի հակահարված տալ մեր դասակարգային թշնամիներին, վորոնք այնքան մեծ ախորժակներով ու հույսերով պատրաստվում են մեր դեմ հարձակվելու:

ԱՐՄԱՏԱՊՈՒՂՆԵՐԻ ՅԵՎ ԿԱՐՏՈՖԵԼԻ ՀԱՎԱՔԵԼԸ

Բավական չե արմատապտուղ ու կարտոֆել ցանել, պիտի խմանալ և նրա քանդակում ու ձմեռը լավ պահպանելու յեղանակները, հակառակ դեպքում ոգուտը կքանա: Կարտոֆելը և արմատապտուղը հավաքելու համար հարկավոր է ընտրել արև ու պայծառ օր: Արևի սրվա հավաքած արմատապտուղը ձմեռը լավ կդիմանա, քան թե ամպ և մանավանդ անձրևի օրը հավաքածը:

Զգուշությամբ քանդել կարտոֆելի և արմատապտուղների թփերը: Յեթե բերքը հավաքելու ժամանակ ջարդես կամ պտուղները վիրավորես, կսկսեն հոտել ու փչանալ և մյուս առողջներին ել հոտելու պատճառ դառնալ:

Զգուշությամբ թափ տուր կարտոֆելի և արմատապտուղների վրայի հողը: Արմատապտուղներն իրար չի կարելի խփել,

Բուկը լցրած և առանց լցնելու

Մի՛ շտապիր, մի՛ հավաքիր այն կարտոֆելն ու արմատապտուղը, վորոնց թփերը դեռ կանաչ են: Կանաչ թուփ ունեցող կարտոֆելը չարուհակում և աճել և հասած և լինում այն ժամանակ, յերբ թուփը դեղնում և սկսում է չորանալ:

Մի՛ շտապիր, բայց ծուլություն ել մի՛ արա: Առաջին յեղիամից (դրավից) հետո ճակնդեղը կարելի չե հավաքել, վորովհետև յեղիամից հետո ել չի աճում: Իսկ կարտոֆելը կարելի չե ուշացնել մինչև անգամ յեթե թուփը ցուրտը տարած լինի: Մնացած արմատապտուղները մինչև ցրտերն սկսելը պիտի հավաքել:

Հակառակ դեպքում՝ անդիմացկուն կդառնան. չի կարելի անշնորհ կերպով լցնել սայլի մեջ ու սայլից թափել դետինը:

Արմատապտուղներն ու կարտոֆելը հորելուց առաջ դափր: Ամենից լավ է հենց դաշտում դափել, վոր աշխատանքը յերկու չլինի: Խոշորները ջուկ, միջակները՝ ջուկ, վնասվածները՝ ջուկ և մանրը՝ ջուկ հավաքել: Սերմացուն տեղն ու տեղը պետք է ջուկել և առանձին հորել:

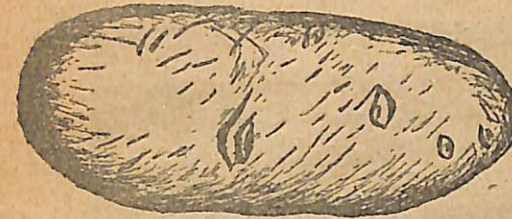
Առաջին հերթին հարկավոր է վնասվածները բանեցնել:

Յերկրորդ հերթին պետք է բանեցնել մանրները: Մանր կարտոֆելն ու արմատա-

պտուղները լավ հասած չլինելու պատճառով չեն կարողանում յերկար դիմանալ:

Յերրորդ հերթին բանեցրու ամենախոշորները: Առհասարակ մեծ կարտոֆելի ու արմատապտուղների մեջ շատ ջուր է լինում, վորի համար ել դիմցկուն չեն լինում: Հենց դրանից է, վոր շատ անգամ այդ խոշոր արմատապտուղները միջից են հոտում:

Ամենալավ է դիմացկունը միջակ կարտոֆելն ու արմատապտուղներն են, վորոնք

Կարտոֆել, վորի վրա յերեմում են աչքեր

ձմեռը լավ են դիմանում և ամենալավ սերմացուն են: Ահա թե ինչու՞ կարելի չե ներանց մինչև փարուն պահել:

Պարզ սրվա հավաքած կարտոֆելն ու արմատապտուղը, յեթե չոր աչուն է, կարելի չե տանել տուն ու հորել: Դուրսը շատ չըպահել, վորովհետև կարող են ելի խոնավանալ:

Խոնավ սրվա հավաքած կարտոֆելն ու արմատապտուղը պետք է չորացնել դալանների տակ, կամ մարաղներում:

Յերբ կարտոֆելն ու արմատապտուղը չորանա, հարկավոր է անմիջապես հավաքել. շատ չորացնելը վնաս է:

Հավաքելուց հետո արմատապտուղի թփերը (տերեվները) պետք է կտրել, հետո

հորել, թե չե՝ տերեվներն ու կանաչ մասերը հորի մեջ կարող են նեխել:

Թփերը հիանալի կեր են անասուններին համար: Թփերը կտրելիս չհողոտել, վոր անասուններն ուտեն:

Միայն ճակնդեղի թփով կոփելին կերակրելիս դուրս լինել, վոր փորհարինք չստանան: Պիտի սկսել քչից և կամաց-կամաց ավելացնել:

ԱՇՆԱՆ ՎԱՐԻ ՈԳՈՒՏԸ

Մեր դյուղացիները բերքը հնձելուց հետո, արտը թողնում դնում են տուն, կարծես թե այդ արտում ել մի որ դործ չպիտի անեն:

Իսկ ի՞նչ պիտի անել: Արտը հնձելուց հետո հարկավոր է վարել դարձանացանի համար:

Փորձի համար յերկու միշտ նույնպիսի հողամասեր են վերցրել՝ մեկն աշնանն են վարել, իսկ մյուսը թողել դարձանն են վարել: Յերկու հողամասերն ել չեն պարտադրել:

Բերքի ժամանակ՝ աշնան վարած արտը 18 փութ ցորեն և 28 փութ դարման ավելի չե ուժի:

Հողագործը լավ պիտի խմանա, վոր հնձից հետո արտը վորքան չուտ վարի, մյուս հնձին այնքան շատ բերք կստանա:

Ինչո՞ւ չե աշնան վարած արտը շատ բերք տալիս:

1. Աշնան վարած հողի մեջ շատ խոնավություն է հավաքվում:

Հողը փուխը է լինում, աշնան յեկամ անձրևները վրայով չեն հոսում դնում, այլ հողի մեջն են ծծվում: Իսկ խոնավությունն ամենից կարելի է, վորովհետև մեր յերկրի շատ տեղերում արտերը ջրելու համար ջուր չկա:

2. Աշնան վարած արտի խոցանը լավ է փտում և բույսերի համար անդադար նյութեր է հավաքվում հողի մեջ:

3. Աշնան վարած հողն ազատվում է մոլախոտերից ու զանազան վնասատու միջատներից, վորոնք հողի վերի շերտում են ձմեռում:

Աշնան վարած արտի մոլախոտերի արմատները դուրս են մնում, ցրտից մրտում վնասվում, վորից նրանց թիվը պակսում է:

Հողի վերին շերտում ու հին բույսերի

վրա ձմեռող վնասատու միջատների վոր-
դերը հողի տակն են ընկնում, հնարավոր-
ություն չեն ունենում դուրս գալու և
սպանում են:

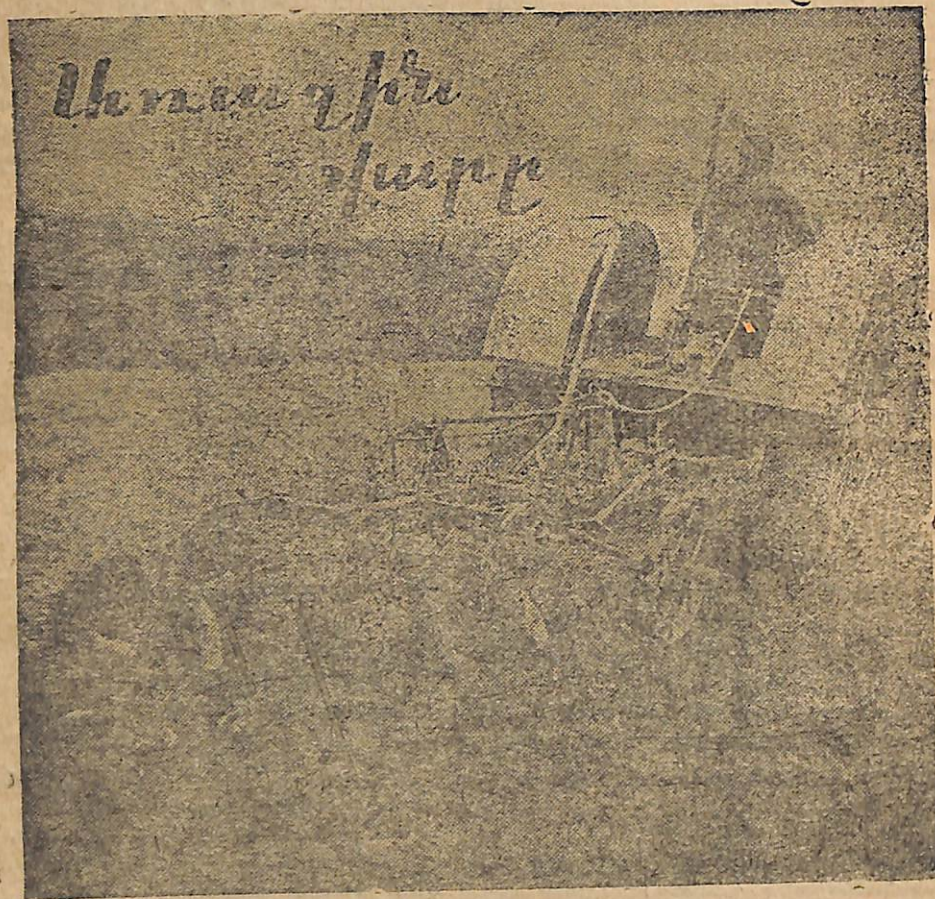
Բացի այդ, հողը չուս տալիս դուրս
են ընկնում հողի տակ ձու ածող վնասա-
տուների ձվերը, որինակ՝ մորեխներինը:

Դուրս ընկած ձվերը ծտերն են ու-
տում կամ ցրախից փչանում են ու ախպի-
սով փչանում, վերջանում են:

Բայր հողերը մի խորությամբ չափով
վարել:

Ցուրտ ու խոնավ ուղ ունեցող տեղե-
րում հողը պիտի չորացնել, վարել համար
հարկավոր ե խորը վարել:

Իսկ չոր ուղ ունեցող տեղերում, ընդհա-
կառակը, խոր վարելը կարող ե հողի բեր-
րության վրա վատ ազդել: Առհասարակ
ամենից լավ ե վարել 3-4 վերջով խորու-
թյամբ:

4. Աշնան վարած արտն արդեն պատ-
րաստ ե լինում դարձանը ցանելու համար:
դրանից ել գյուղացին դարձան աշխատան-
քից բավական թեթեւանում ե:

ՎԱՐԻ ԽՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

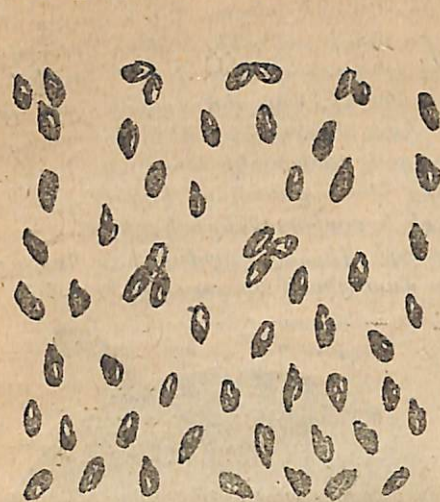
Հողի բերրության համար հարկավոր
ե բավականին ուղ և խոնավություն: Յե-
թե այդ յերկուսը կա, ուրեմն հողի մեջ
բույսի մնացորդները չուտ են փառում և
բույսի համար սննդարար նյութեր դառ-
նում:

Մեղանում կան դյուղացիներ, վորոնք մի
բանի տարի արտը չեն վարում և հետո մեկից
մինչև 6 վերջով խորությամբ են վարում:

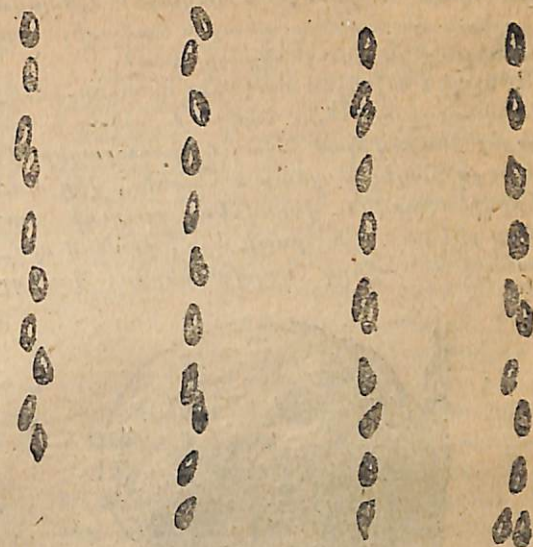
Ճիշտ ե՝ հողեր կան, վորոնք նոր վա-
րելուց քիչ ավելի բերք կտան, բայց այդ
այնքան քիչ ե, վոր չարժի դրա համար
2-3 լուծ յեղ ավելի լծել, այլ պետք ե
ամեն տարի արտը դուրսանով 3-4 վերջով
խորությամբ վարել և վոչ թե 5 տարի չը-
թով, նոր մի անգամ մեկից 6 վերջով խո-
րությամբ:

Յեթե աշունը հնարավոր չի լինում հո-
ղը 3-5 վերջով խորությամբ վարել, «Յե-

հողն աշունն ու ձմեռը սննդարար նյութեր
ու խոնավություն հաժաքի: Այսպես վարած

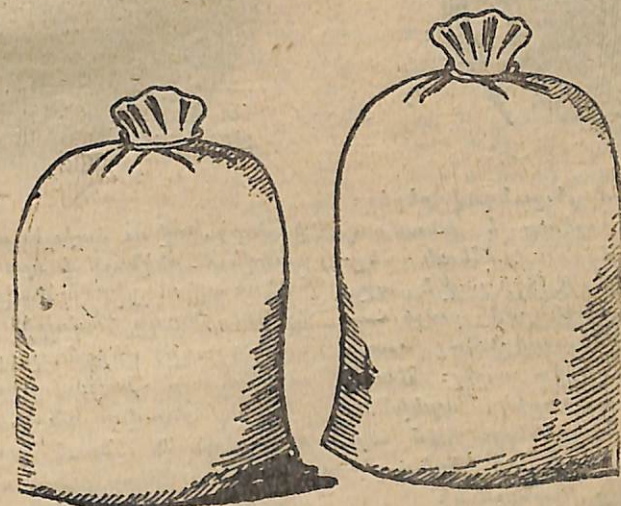
Շաղացան

Շարժացան

կերտ» սխառմի 4 խոփանի դուրսն կա,
այդ դուրսանով յերեսանց վարում են, վոր

հողը դարձանը նորից դուրսանով խոր վա-
րում են ու հետո ցանում:

Գարնանը վարած արտը տվել ե 47 փութ, իսկ աշնանը՝ 62 փութ

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

ՊՏՈՒՂՆԵՐԻ ՀԱՎԱՔՈՒՄԸ

Այն այդեաները, վորոնք մտադիր են
բերքը պահել կամ ծախել, պետք ե խմանան,
վոր բերքը կանոնավոր հաժաքերը մեծ նշա-
նակություն ունի: Անխնամ կերպով հաժա-

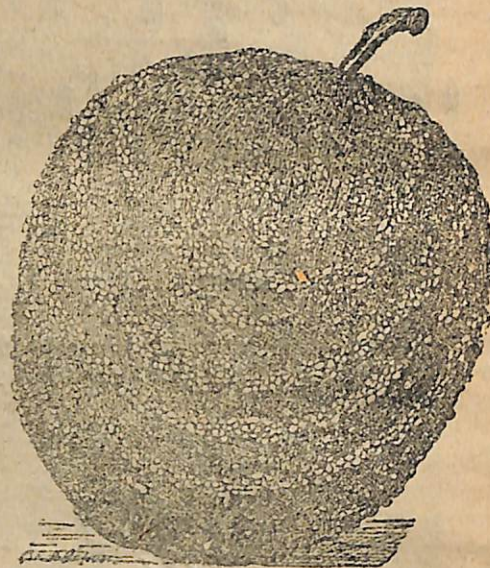
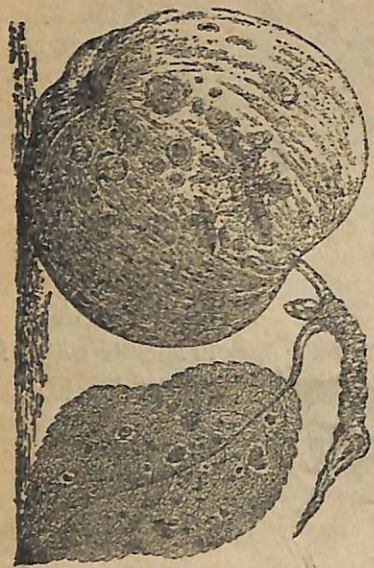
քելիս, բերքը կարելի չե փչացնել և վերջը
կես գնով ծախել:

ԲԵՐԲԸ ՀԱՎԱՔԵԼՈՒ ԺԱՄԱՆԱԿԸ—Պատ-
յը պետք ե հաժաքել այն ժամանակ, յերբ

չատ հասած չի: Յեթե պտուղը ճյուղից հեշտութեամբ և պոկիւմով ու պոչը չի կտրուում, նշանակում է՝ կարելի չէ հավաքել: Ամառվա և աշնան պտուղները պետք է հավաքել լավ հասնելուց յետո՝ յետքեր որ առաջ:

Ի՞նչպէս և ի՞նչով հավաքել պտուղը.— Յեթե պտուղը պահելու համար է, պետք է հավաքել ձեռքով կամ հատուկ պողպատեղբուրով: Պտուղը քաղելիս պետք է հետեւել, վոր պոչերը չկտրուվեն, վորովհետեւ պտուղի արժեքը բնկում է և, բացի այդ, դրանով պահասում է հաջորդ տարվա բերքը: Պտուղը

չկա պողպատեղ ձեռք բերել, կարելի չէ տանք պտարատել: Դրա համար պետք է վերցնել յետքեր ու հարկ փայտե ձող և ծայրը ճեղքել ու չորս մասի բաժանել: Հետո ճեղքվածքի տակից պետք է պարանով կամ մաշիթուրով ամուր կապել, վոր ճեղքվածքը չափելանա: Այնուհետեւ ճեղքվածքի մեջ, խաչածեւ, յետքերով քարակ տախտակի կտոր են դնում: Այդ բոլորից հետո դանակով կոկում են ճեղքվածքի և տախտակների կողերը, վոր պտուղը չբերվի, չվերափորվի: Պողպատեղ ծայրը մոտեցնում են պոչին (տանձ կամ

չի կարելի սեղմել կամ յեղունգով քերել: Հավաքած պտուղները պետք է խնամքով դարսել և վոչ թե թափել, վորովհետեւ հեշտութեամբ քարոյվում են: Ավելի լավ է, պտուղը հավաքել սանդուխքներով, բայց հաճախ ել կարել է լինում քարձրանալ ծառի դաղաթը և վերել ճյուղերից քաղել: Ծառի վրա պետք է քարձրանալ բոբիկ, արեխնեւում, կամ չուստով: Կոչիկները կամ այլ կրկնափոր փոսանմանները ծառի կեղեր քերում են և դրանից ծառը փշանում է:

Պաղպաղեք (պտուղ քաղելու համար դանաղան դորձիքներ կան: Յեթե հնարավորութիւն

լինձոր), աջ ու ձախ ծոռում են, և պտուղը պոկիւմով—ընկնում և պողպատեղ մեջ:

Յերբ պիտի բերքը հավաքել.— Ամենից լավ կլինի պտուղը հավաքել վաղ առափոտյան, ցողը (չաղը) վերանալուց հետո: Բայց մեծ աղիկներում հնարավոր չի լինում ամբողջ բերքը առափոտյան հավաքել, ուստի և ստիպւած են լինում հավաքել նաեւ ցերեկը, յետո պտուղները խիստ տաքացած են լինում արեւից: Նման դեպքերում պետք է հավաքած պտուղները հով տեղ դարսել, վոր հովանան և հետո միայն տեղափոխել մառան: Այլապէս՝ տաքացած պտուղները կարող են փտել:

Կ Ո Ր Ն Գ Ա Ն Ը

Չնայած կորնգանն ել առվույտի և յերեքնուկի դասին և պտուկանում, բայց տեսքով առվույտի և յերեքնուկի նման չի: Կորնգանի տեքններն առվույտի և յերեքնուկի տեքնների պէս յերեք թերթանի չեն, այլ փետուրի ձև ունեն:

Կորնգանի արմատներն առվույտի և յերեքնուկի արմատներից յերկար են, ուժեղ և յերաշարն շատ ալիլի դիմացկուն, այս պատճառով ել կորնգանը շատ ձեռնատու բույս է՝ մեր չոր և անջուր շրջանների համար: Կորնգանը կրային հողեր և սիրում, բայց ուրիշ հողերում ել է լավ աճում: Սոր քնացող արմատների շնորհիվ, կորնգանը կարողանում է աճել նույնիսկ ամենաաղքատ հողերում: Այս հանգամանքը հնարավորութիւն է տալիս կորնգանը ցանել այնպիսի տեղերում, վորտեղ ուրիշ բույսեր լավ չեն աճում: Այդպիսի տեղերում կորնգանի լավ աճելու պատճառներից մեկն ել պիտի համարել այն, վոր ուրիշ բույսեր չեն աճում և չեն խանգարում: Մոլախոտերից կորնգանն ալիլի յե վախենում, քան առվույտը:

Կորնգանի սերմերն ել լոբու նման են, բայց ծածկված են դժվար բաժանելի մաշկով (վառով), այս պատճառով ել մաշկով են ցանում: Մի հեկտարին դնում է 1½-2 ցենտներ սերմ: Այնտեղ, ուր կարող են մոլախոտեր լինել, սերմը խիտ պետք է ցանել: Հողը խոր պետք է հերկել, վորովհետեւ հերկը վորքան խոր լինի, կորնգանի արմատներն այնքան ալիլի լավ կդարգանան:

Ինչպէս սաացինք, կորնգանը չոր հողեր և սիրում և բոլորովին անհաջող է աճում ցուրտ և խոնավ հողերում: Գարնանը ցանելու համար հողն աշնանը պետք է հերկել, իսկ աշնանը ցանելու համար՝ ամռան սկզբին,

Ասացինք, վոր կորնգանի սերմը մաշկով են ցանում, բայց վորովհետեւ սերմը շատ թեթեւ է, մի որ դնում են ջուրը, վոր ծանրանա. թրջված, ծանրացած սերմերը լավ են ցանվում և, բացի այդ, հեշտ են ծլում:

Ավելի լավ է կորնգանն աշնանը ցանել, բայց սեպտեմբերի առաջին կիսից վոչ ուշ:

Աշնան ցանքը շուտ պիտի անել, վոր մինչև ցրտերն սկսվելը կորնգանի արմատները կարողանան լավ ամրանալ: Աշնան ցանքը կատարվում է առանց պաշտպանող բույսի: Այս լավ է նաեւ այն պատճառով, վոր կորնգանն առհասարակ չի սիրում ուրիշ բույսի հարեվանութիւնը:

Բայց չնայած այս հանգամանքին, յեթե ցանքը վարնանն և արվում (վոր վորքան կարելի չէ, վաղ պետք է կատարել), կորնգանը պետք է ցանել վորեւէ հացահատիկի հետ վորովհետեւ առանց պաշտպանող բույսի, արեւի ճառագայթներից շատ կտուժի:

Յեթե կորնգանը ցանվում է դարնանը՝ դարու հետ, այն դեպքում առաջ դարին են ցանում, հետո՝ անմիջապէս կորնգանն ու հողը լավ փոցիւում, վոր սերմերը ծածկվեն:

Շատ քիչ է պատահում, վոր առաջին տարին կորնգանը յերկու քաղ տա, բայց յերկրորդ տարին ապիս է նաեւ յերեք քաղ: Պիտի ասել, վոր կորնգանը վորքան քիչ է քաղվում, այնքան յերկար ժամանակ է բերք տալիս: Յեթե կորնգանը մեկ անգամ է քաղվում, այն ժամանակ պետք է քաղել լրիվ ծաղկման շրջանում, իսկ յեթե ուղում են յերկու անգամ և նույնիսկ ալիլի քաղել, պետք է քաղել ծաղիկների փողկույզները յերեվալուն պէս: Մեկ հեկտարից՝ կորնգանի բերքը հասնում է 40-50 ցենտների:

Թե կանաչ կորնգանը անասուններին չի վնասում, բայց լավ կլինի կորնգանի տեղերում անասուններ չարածացնել, վորովհետեւ կորնգանը պինդ հողերում չի դիմանում, իսկ արմատավորիլը, վորի վրա դանկում են նոր ցողուններ տվող պտուկները, հողից բարձր է, և անասունները կարող են կրծել այն:

Տարեկան մեկ անգամ քաղելու դեպքում, կորնգանը միևնույն տեղում կարող է դիմանալ մինչև 15 տարի. շնորհիվ այս հատկութեան, կորնգանը ցանում են ուրիշ բույսերի համար անպետք ծանաչված հողերում: Կորնգանից հետո այդ հողերը կարող են հացաբույսերի և կտափատի լավ բերք տալ:

Ամսաթիվ	Շաբաթվա օրերը	Ո Ր Ա Գ Ի Ր
1	Հինգշաբթի	
2	Ուրբաթ	
3	Շաբաթ	
4	Կիրակի	
5	Յերկուշաբթի	
6	Յերեքշաբթի	
7	Չորեքշաբթի	
8	Հինգշաբթի	
9	Ուրբաթ	
10	Շաբաթ	
11	Կիրակի	
12	Յերկուշաբթի	
13	Յերեքշաբթի	
14	Չորեքշաբթի	
15	Հինգշաբթի	
16	Ուրբաթ	

ԿԱՐԵՎՈՐ ԴԵՊՐԵՐ

10 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 1923 թվին Մոսկվայում բացվեց Ղյուզաճիական միջնակարգի I կոնֆերանսը, վեր հիմնեց Գյուլիստանը: 26 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 1926 թվին Լենինականի մեծ յերկրաշարժը: 28 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 1918 թվին Յերիտասարդական միությունների համաժողովում:

Ամսաթիվ	Շաբաթվա օրերը	Ո Ր Ա Գ Ի Ր
17	Շաբաթ	
18	Կիրակի	
19	Յերկուշաբթի	
20	Յերեքշաբթի	
21	Չորեքշաբթի	
22	Հինգշաբթի	
23	Ուրբաթ	
24	Շաբաթ	
25	Կիրակի	
26	Յերկուշաբթի	
27	Յերեքշաբթի	
28	Չորեքշաբթի	
29	Հինգշաբթի	
30	Ուրբաթ	
31	Շաբաթ	

ԿԱՐԵՎՈՐ ԴԵՊՐԵՐ

ապրիլի համադրամբում հիմնվեց Կոմունիստական յերիտասարդական միություն: 30 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 1920 թվին Կարմիր բանակը վերցրեց վրանդեյի վերջին հենարան Գերեկոյը: 31 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 1923 թվին Յերուզաղեյի մահը:

ԳՅՈՒՂԱՑԻԱԿԱՆ ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼ

1923 թվի հոկտեմբերի 10-ին Մոսկվայում հրավիրվեց բոլոր յերկրների հեղափոխական գյուղացիական կազմակերպությունների համագումարը, վարտեղ կոմկուսի նախաձեռնությամբ հիմնվեց գյուղացիական ինտերնացիոնալը (գյուղինտերն)։

Գյուղացիական ինտերնացիոնալի նպատակն է՝ միացնել բոլոր յերկրների ճնշված

գյուղացիությունը, պայքարելու հողի, ազատության և կորհրդային Իշխանության համար։

Գյուղինտերնը և 21 թվին կազմակերպված Պրոֆինտերնը ձգտում են բոլոր յերկրների և ժողովուրդների բանվորների ու գյուղացիների միջև ստրատիգիկ հեղափոխական դաշինքը։

ԻՆՉՊԵՍ ԱՆԵԼ, ՎՈՐ ԿԱՐՏՈՓԻԼԸ ԶՅՈՏԻ

Եստ անգամ ամառը կարտոֆելի արտում հիմնականում և յերևում, և կարտոֆելը սկսում է հոտել։ Առաջ կարտոֆելի տերևներն են սկսում հիվանդանալ, հետո ել՝ հողի մեջ պալարները (կարտոֆելը)։ Հիվանդությունն ավելի հաճախ անձրևային ամառն է լինում։

Յեթե ուզում ենք, վոր մեր կարտոֆելը լավ պահենք, պետք է մեծ ուշադրություն դարձնենք ձմեռվա պահելու տեղի վրա։

Պահելու տեղը չոր պետք է լինի, չափ տաք և չափ ցուրտ չլինի, այսինքն՝ տաքությունը պետք է լինի 2-4 աստիճան։

Պահելու կարտոֆելը պետք է լավ ջրկել, ջարդվածներն ու մի քիչ հոտածները միջին հասնել, փորովհետև, յեթե պահեստում մի

հատ կիսահոտած կամ ջարդված կարտոֆել լինի, մնացածն էլ կիչացնի։

Յեթե արտում կարտոֆելի տերևներն սկսեցին սևանալ, բերքը համաքելուց մի քիչ կու շարաթ առաջ պետք է թփերը (ճյուղերը) կտրել և այրել։

Կարտոֆելը լավ ջրկելուց հետո, ձմեռվա պահելու նկուղը լավ պետք է մաքրել, դռներն ու պատուհանները մի քանի օր ու դիչեր բաց թողնել, վոր լավ չորանա, հետո կարտոֆելը լցնել այնտեղ։

Լցնելուց առաջ պաղվալի մեջ մի կափե ամառով ծծումբի (քուրուրթ) ծուխ պիտի դնել։ Հետո լավ կլինի հատակին կեր շաղ տալ։

Զմեռը ժամանակ առ ժամանակ պետք է նայել և փչացածները ջրկել։

ԻՆՉՊԵՍ ԶՈՐԱՆԵԼ ՊՏՈՒՂՆԵՐԸ

Ամեն մի անգամ՝ առողջ, պիտանի պտուղներից դատ լինում են նաև վորդանա, ջարդված և նեխած պտուղներ։ Այդ անպետք պտուղները վոր կարելի չե պահել և վոր էլ ձեռնառու գնով ծախել։ Վորպեսզի դրանցից ոգուտ դուրս գա, ամենալավն այն է, վոր դրանք չորացվեն։ Գյուղացիները մերզ չորացնելու սովորություն ունեն, բայց նրանք այդ այնքան անխիստ ձեմով են անում, վոր վերջը չափ կեղտոտում ու փոշոտում են։ Այդպիսի մթերքների համար գնորդ գտնելը բաժական դժվար է։ Միեզբեռ կարելի չե այդ պտուղները լավ ոգտագործել, ինամքով չորացնել ու լավ, մաքուր մթերք ստանալ։ Ամենալավն արեվի տակ չորացնելու միջոցն է։ Դեղձը,

տանձն ու խնձորը չորացնելու համար պետք է նախապես պտուղը մաքրել և կտրել-կտոր անել։ Ծիրանը չեն մաքրում, այլ միայն յերկու կտոր են անում և կորելը հանում։ Բալը, կեռասը և սալորը չորացնելիս կորեղահան են անում, բայց սկզբում 2-3 րոպե պահում են յնուսցրած ջրի մեջ, և հետո յեն չորացնում։

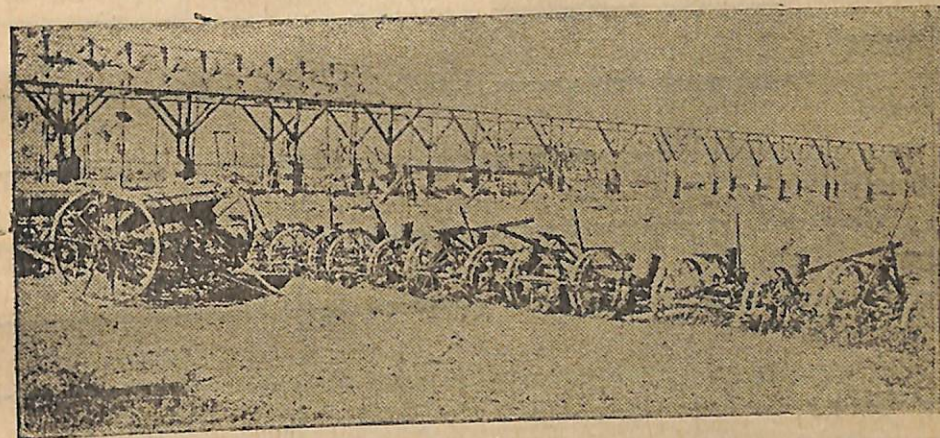
Չորացնելու համար գործ են անում փայտե տեփուրներ՝ մեկ մետր յերկարություն և կես մետր յալությունով։ Կարելի չե գործածել նաև շվերից գործած սալաներ։ Պետք է միջոց դարսել մի շարք միայն։ Վորպեսզի մրգի գույնը բաց լինի՝ չորացնելիս ծծմբի ծուխ են տալիս։ Ծուխ տալու համար, մրգով տեփուրները դնում

են իրար վրա, վրան մի փայտե արկղ կործում, վոր վոր մի ձեղքվածք չպիտի ունենա, հետո մի կրեճի (կոտորած կափե ամանի տակ) կամ թիթեղի կտորի մեջը ծծումբ են լցնում, վառում և ելի գնում նույն արկղի տակը։ Այսպիսով արկղի մեջ ծծմբի դաղ և գոյանում։ Մրգով տեփուրները 30-60 րոպե պահում են այդ արկղի տակը (մեջը) և հետո դնում արեվի տակ, բայց այնպիսի տեղ, վորտեղ փոշի չկա։

Պտուղներին կարելի չե ծուխ տալ նաև փոքրիկ սենյակում, բայց այս դեպքում

պետք է աշխատել, վոր սենյակը վոր մի տեղից անցք չունենա։

Վատ արեվի տակ միջոցը չորանում և 5-6 օրում։ Չորացնելու ժամանակ դիչերը տեփուրները պետք է հավաքել և գնել փակ տեղ։ Տեփուրները պետք է հավաքել նաև քամու ժամանակ, վոր միջոցը չփոշոտի։ Չորացրած միջոցն ավելի լավ է լցնել տապալները և քաջ տալ մեխից։ Այսպիսով, յեթե այգեատերը փոքրիկ ուշադրություն դարձրել է փերաբերվի գործին, չափ լավ չոր միջոց կարող է ստանալ։

կուլակներն ամենից պաղանարար, կուպիտ ու վալրենի ձեմով շահագործողներն են։ Ուրիշ յերկրների պատմություն մեջ բիշ չի պատահել, վոր նրանք վերականգնել են կարվածատերերի, թաղափորների, տերաերների ու կապիտալիստների իշխանությունը։

Անխնա պայքար կուլակների դեմ։ Մա՛հ նրանց։ Ատելու թյուն ու արհամարանք նրանց պաշտպանող կուտակցություններին։

ԼՆՆԻՆ

Ամսաթիվ	Շաբաթվա օրերը	Ո Ր Ա Պ Ի Ր
1	Կիրակի	
2	Յերկուշաբթի	
3	Յերեքշաբթի	
4	Չորեքշաբթի	
5	Հինգշաբթի	
6	Ուրբաթ	
7	Շաբաթ	
8	Կիրակի	
9	Յերկուշաբթի	
10	Յերեքշաբթի	
11	Չորեքշաբթի	
12	Հինգշաբթի	
13	Ուրբաթ	
14	Շաբաթ	
15	Կիրակի	

ԿԱՐԵՎՈՐ ԴԵՊՐԵՆՐ

7. ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 1917 թվին բռնկվեց Հոկտեմբերյան Հեղափոխությունը: 9 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 1918 թվին Գերմանիայում տնկվեց հեղափոխություն և Վիլհելմ II-ը հրաժարվեց ղազից: 21 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 1919 թվին Յերթառասարգական միջադեպին համապատասխան հիմնադրվեց

Ամսաթիվ	Շաբաթվա օրերը	Ո Ր Ա Պ Ի Ր
16	Յերկուշաբթի	
17	Յերեքշաբթի	
18	Չորեքշաբթի	
19	Հինգշաբթի	
20	Ուրբաթ	
21	Շաբաթ	
22	Կիրակի	
23	Յերկուշաբթի	
24	Յերեքշաբթի	
25	Չորեքշաբթի	
26	Հինգշաբթի	
27	Ուրբաթ	
28	Շաբաթ	
29	Կիրակի	
30	Յերկուշաբթի	

ԿԱՐԵՎՈՐ ԴԵՊՐԵՆՐ

Յերթառասարգական Կոմունիստական Ինտերնացիոնալը—ԿԻՄ: 29 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 1920 թվին Հայաստանի Խորհրդայնացումը: 20 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 1927 թվին Այդ Էմի Ջրհան կայանի հանդիմանը: 29 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 1930 թվին Փոքր Պարզաբարձի ջրանցիի բացումը:

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐՅԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ

Փետրվարյան հեղափոխությունից բան-
վորներն ու գյուղացիները վաղին չստացան:
Իմպերիալիստական պատերազմը դեռ չարու-
նակվում էր և առաջիկա տես նվերում, հյու-

ԸՆԿ. ՍՍԱԼԻՆ

ծում յերկիրը, միլիոնավոր մարդկային դո-
հեր տանում: Կարվածատերերի հողերը խե-
լու և գյուղացիներին բաժանելու մասին
խոսք էլ չկար:

Բայց լեռնային կուսակցության համար մի-
անգամայն պարզ էր, փոր պետք և տեղի ու-
նենա սոցիալիստական հեղափոխություն,

վորով պրոլետարիատն իր ձեռքը պիտի առ-
նի իշխանությունը:

1917 թվի աշնանն արդեն գյուղացիական
մասսաները բացարձակ կռիվ էլին միտմ հա-
տիալիստական հողերը գրավելու համար:
Բանվորությունը դուրս եր յեկել սոցիալ-
դեմոկրատիական կուսակցության ղեկավար-
ությանը և Լենինգրադի ու Մոսկվայի խոր-
հուրդների քննություններին իր ձայնը առ-
վեց բայց չէին յերկիր: Բանակն էլ, փոր կազմ-
ված էր գյուղացիական մասսաներից, ամ-
բողջապես գյուղի հեղափոխական տրոսկալ-
ությունն էր արտահայտում:

Կերենակու կառավարությունը զգում էր
մոտալուտ վտանգը և ամեն միջոց գործ էր
դնում բնում խեղդելու հեղափոխական յե-
ռվանները: Նա կարգադրեց փակել բայց չէին
յան թերթերը և ձերբակալել Խաղճահեղա-
փոխական կոմիտեն, փոր չէր յենթարկվում
ժամանակավոր կառավարությանը: Կերենա-
կու այս հրամանը կարծես ապոտամբություն
աղգանշան դարձավ: Այդ նույն օրը-նայնա-
րեքի Ծ-ին-յերեկոյան կարմիր դպրոցի
զբաղմունքը՝ հեռախոսի, հեռագրի կայանները,
փոստը, կայարաններն ու պետական բանկը:
Այս բոլորը կառավարեց սոցիալիստական ու
կազմակերպված ձեռք, փոր ժամ. կառու-
վարությունն իր գլուխը կորցրեց:

Նոյեմբերի 7-ի յերեկոյան գրավվեց ձմե-
ռային պալատը, փորտեղ դռնիցում էր ժա-
մանակավոր կառավարությունը:

Լույս նոյեմբերի 8-ի յերեկոյան բացվեց
Խորհուրդների յերկրորդ համագումարը, փո-
րի կազմի մեծամասնությունը բայց չէին
էլին: Համագումարը փորտեղ իշխանու-
թյունն առնել իր ձեռքը: Նույն օրն քեդու-
մեցին հաշտություն կնքելու և կարվածատե-
րական հողերն առանց հատուցման գյուղա-
ցիներին հանձնելու դեկրետները: Այս կազ-
մակերպվեցին կառավարական կենտրոնա-
կան օրգանները:

Լենինգրադում և Մոսկվայում իշխանու-
թյունը խորհուրդների ձեռքն անցնելը վճռա-
կան նշանակություն ունեցավ ամբողջ Ռուս-
տաստանի համար: Շուտով բոլոր արդյունա-
բերական կենտրոններում տեղի ունեցան
նույն հեղաշրջումները:

Ճիշտ է, հակահեղափոխական ուժերը

համախմբվեցին և այս ու այն դե-
ներալի ղեկավարությամբ յերկար տարի-
ներ կռվում էին խորհրդային իշխանու-
թյունը տապալելու համար, սակայն պրո-
լետարիատն ու գյուղացիությունը դաշնակ-
ցած՝ կոմկուսակցության ղեկավարու-
թյամբ ջանքախիչ հարվածներ տվին
բոլոր ֆրոնտներում և ամբողջությամբ պրո-
լետարիատի ղեկատուության-աշխարհիս ա-
ռաջին սոցիալիստական պետությունը:

Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը հաղ-
թանակեց, վորովհետև նրա զուգն կահված
էր պրոլետարիատը՝ կոմկուսակցության ղե-
կավարությամբ, նրա հանձարեղ առաջնորդ
Լենինի ղեկավարությամբ: հեղափոխու-
թյունը հաղթանակեց, վորովհետև կարողա-
ցավ գյուղացիությունը դուրս բերել բուր-
ժուազիայի աղբյուրությունից և իր կողմը
գրավել:

Կ Ի Մ

Համաշխարհային պատերազմի հետ II
ինտերնացիոնալի նման կազմալուծվեց և
Ֆերիտատարական I ինտերնացիոնալը:
Միայն հեղափոխական յերիտասարդու-
թյան մի փոքր կազմակերպություն՝ Կ.
Լիբեյնիստի, Մյունխենյան և մյուսների
ղեկավարությամբ շարունակեց հակամի-
լիտարիստական պայքարը: Հոկտեմբերյան
հեղափոխությունից հետո կոմինտերնի
կազմակերպելու հետ 1919 թ. Բեռլինում
հիմք դրվեց կոմունիստական յերիտասար-
հակոն ինտերնացիոնալին, փոր միացնում էր

14 յերկրների կոմունիստական յերիտասար-
դական կազմակերպություններ: ԿԻՄ-ի
յերկրորդ կոնգրեսը տեղի ունեցավ Մոսկվա-
յում 1921 թվին: Հետագայում կոմ յերիտա-
տերնը իր շուրջը համախմբեց թե կապիտա-
լիստական և թե դադություն յերկրների յե-
րիտասարդական բոլոր հեղափոխական կազ-
մակերպությունները: ԿԻՄ-ի ամենամեծ
տեղեկան ՀամԼԿՏՄ-ն է: ԿԻՄ-ն այժմ բնո-
ղրկում է 2 միլիոնից ավելի անդամ: ԿԻՄ-ն
ունեցել է 5 կոնգրես:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱՅՆԱՑՈՒՄԸ

Դաշնակցության տիրապետության ժամա-
նակ Հայաստանը սրի ու հրի յերկիր էր դար-
ձել: Անընդհատ պատերազմներն ավերել էլին
յերկրի առանց այնի աղաքտիկ տնտեսությու-
նը և ամեն տեղ սովն ու համաճարակ հիվան-
դություններն էլին տիրում:

Հայ բուրժուազիայի հալաաարիմ կուսակ-
ցությունը դաշնակցությունը Հայաստանի
բանվորության ու աշխատավոր գյուղացիու-
թյան արյան գետի ուղում էր Հայաստանը մի
համեղ պատու դարձնել միջադպրին ու տե-
ղական բուրժուազիայի համար և մյուս կող-
մից՝ մի հենարան դարձնել խորհրդային իշ-
խանության դեմ կռվելու համար:

Ստեղծված դժոխային պայմաններում
հյուժվող, քայքայվող աշխատավորական
մասսաներն իրենց ազատություն միակ յերկր
զաան ապստամբության մեջ: Յեվ 1920 թվի
նոյեմբերի 29-ին Հայաստանի բանվորու-
թյունն ու աշխատավոր գյուղացիությունը
կոմկուսակցության ղեկավարությամբ ու
Ռուսաստանի հաղթական պրոլետարիատի ա-

ղակցությամբ ապստամբության գրու բար-
ձրացրեց և Հայաստանը հայտարարեց խոր-
հուրդային հանրապետություն:

Այնուհետև խորհրդային Հայաստանը ըս-
կանց կնքեց իր քաղաքական, տնտեսական
ու կուլտուրական կյանքն ու վերելքը կա-
տարյալ խաղաղ պայմաններում և հաբեման
ժողովուրդների լիակատար համերաշխու-
թյամբ ու յեղբայրական աջակցությամբ:
Խորհրդային իշխանությունը փոշ միայն չը-
տեսնված չափերի և հասցրել Հայաստանի
արդյունաբերությունը, այլ և ջանքախիչ
հակահեղափոխական կուլակային բոլոր փո-
տնդությունները սոցիալիստական՝ վերա-
կառուցման և յենթարկում մեր գյուղատըն-
տեսությունը:

Որեցոր ուժող նորանոր գործարանները,
հիդրոէլեկտրակայանները, ջրանցքները, խորհրդա-
յին ու կալեկալի տնտեսությունները մեր
յրկիրը ամենում են դեպի սոցիալիզմի լիա-
կատար հաղթանակը:

ԾՆԵԼԻՍ ԻՆՉՊԵՍ ՈԳՆԵԼ ԽՈԶԻՆ

Սուրճի ծնելու ժամանակը մոտենալիս ա-
վելի լավ է նրան ջրիկով մշտնադիտել և ստան-
ձին տեղ ուղղել:

Լավ էլ լինի մի անկյուն տախտակով կտրել
և առաջ դարձնել լցնել: Սուրճին պետք է ա-
ռանձին թուղեն մի քանի գոծիկների կաթից
կտրել:

ԻՆՉՊԵՍ ՎԱՐՎԵԼ ՆՈՐ ԾՆՎԱԾ ԳՈՃԻՆԵՐԻ ԶԵՏ

Գոծիկները մեկ-մեկ են ծնվում, հենց վոր
ստալիկը դուրս է գալիս՝ անմիջապես պետք
է բռնել, փափուկ չորով չորացնել, պարզ
վորից 3-4 մատ (մատ մի վերջով) յերկա-
րով լցնել մի քանի կտրել (վոր չորսկի ու արյու-
նահոսություն չառաջանա) և տանել մի տաք

տեղ կամ մի չիֆոցի, արկղի մեջ, վորտեղ ա-
ռաջուց փափուկ խոտ պետք է լցնել: Նույնը
պիտի անել յերկրորդ, յերրորդ գոծիկների
նկատմամբ և այլն: Պետք է հսկել, վոր ծն-
վի խոց: Գոծիկները չուտի:

Ընկերը ուտող խոցը կարող է ձագերին
ել ուտել:

ԻՆՉ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ ԵՆ ՊԵՏՔ ՎՈՐ ՄԵՂՎԻ ԸՆՏԱՆԻՔԸ ՎԱՆՈՆԱՎՈՐ ՑԵՎ ԱՐԱԳ ԶԱՐԳԱՆԱ

Վարդիկայի մայրենի կարողանալ լի-
վին հաստատել իր դործը, այսինքն՝ շատ
ձու ածի, անհրաժեշտ են մի շարք պայման-
ներ՝ տաք բուն, առատ պաշար և հարկա-
վոր թվով աշխատող մեղուներ:

Ճանաչել թե այս պայմաններից ամեն
մեկին թե՛ նշանակություն ունի մեղվի ըն-
տանի մեջ դարձնելու գործում:

Ցեղի փեթակում մեներ անհրաժեշտ

Սուրճի (մերունի) կաթն ամենից շատ մի-
ջին պտուկներում է լինում: Ծնված գոծի-
կների մեջ լինում են թուլեր և ավելի ատոլ
ներ: Առողջներն ուժեղ լինելով՝ միշտ միջին
պտուկներն են ծծում, իսկ թուլերը սոված
են մնում: Հենց առաջին որից պետք է աշ-
խատել գոծիկներին այնպես ծծեցնել, վոր
թուլերը միջին պտուկները ծծեն, թե չէ՝
կարող են հիվանդանալ և սառնել: Այսպես
մի 3-4 որ չարանակելուց հետո, գոծիկները
կարելի չէ բոլորովին հանձնել մաքր: Շատ
կարևոր է, վոր նոր ծնված գոծիկները մայրը
ստոլջ լինի և բավականաչափ ել կաթ տա:

Սուրճի ծնելուց հետո, միջին 2-3 որ ջրի
մեծ կտրիք է դրվում: Ղրա համար ել նրա
մոտ միշտ ամանով մաքուր ջուր պետք է
պահել: Ծնած խոցին լավ պիտի կերակրել,
վոր գոծիկները բավականաչափ կաթ ուտ-
նան:

ԳՈՃԻՆԵՐԸ ՔԱՆԻ՞ ՈՐ ՊԻՏԻ ՍՈՐԸ ԾԾԵՆ

Գոծիկները մոր կաթը պիտի ծծեն ամենա-
պակասը 5-6 շաբաթ: Այդ հասակին հա-
նելուց հետո, գոծիկներին կտրելի չէ կերակ-
րել նաև դուրս ալյուրի լավով, իսկ մի 2
ամսից հետո բոլորովին կտրել մոր կաթից:

Գոծիկներին արոտ տանելը շատ կարևոր է:
Արածելու համար նրանց ավելի ոգտակար է
յերեքնակով, կորնգանով և տալյուտով ա-
ռատ տեղերը: Բայց գյուղացիները գան-
դատվում են, վոր խողը դնելով փորում է ա-
րտատեղերը: Դրա դեմն տանելու համար
ել հեշտ միջոց կա: Սուրճի ղնչին յերկաթի
ոլակ են անցկացնում, վոր թույլ չի տալիս
հողը փորվելու:

սաքուլյուն չպահպանենք, մայր մեղուն
կակի շատ քիչ ձու ածել և նույնիսկ կա-
րող է բոլորովին դադարել ածելուց: Հե-
տեվանքը կլինի այն, վոր բնականից պար-
զացումը կանգ կառնի և տերը սովոյ մի ո-
արդյունք չի ստանալ:

Վորդի դարձացման համար յերկրորդ,
խոչոր պայմանը կերի պաշարն է: Տարվա բո-
լոր յեղանակներին մեղվի բնականից պետք

և սպառված լինի կերի պաշարով: Նայած
թե մայրը վորքան առատ կերակուր է
ստանում մեղուններից, ըստ այնմ ել ա-
վելի կամ պակաս թվով ձու չէ ածում:
Առատ կերակրելու դեպքում մայրն ավելի
շատ ձու չէ ածում, և ընդհանրապես:
Մեղուններն այս խնդրում հարմարվում են
փեթակում յեղած մեղրի պաշարին՝ շա-
տից շատ են տալիս մորը, քչից՝ քչի:

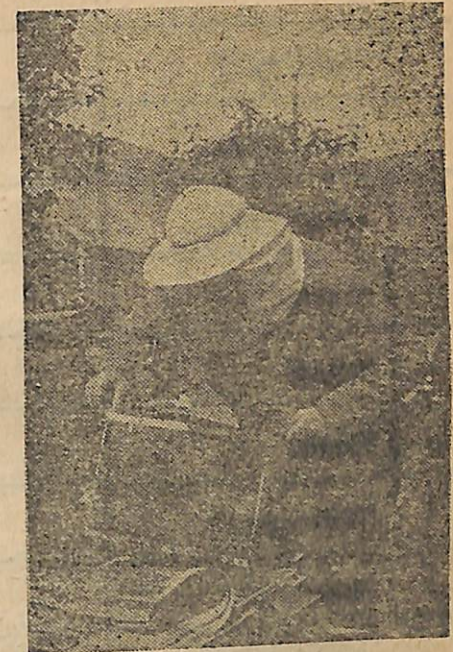
Յերբարդ կարելի է պայմանն այն է,
վոր փեթակը բավարար թվով մեղուններ պի-
տի ունենա, վոր վորդի վրա ել թախտ
նստեն ել նրան տաք պահեն, կերակրեն և
առհասարակ խնամեն: Մայրն իր ածած ձր-
վերի թվը հարմարեցնում է մեղունների
թվին: Յեթե փեթակում մի բուն մեղու
կա, մայրն այնքան ձու կածի, վորքան այդ
մի բուն մեղուն կարող է խնամել:

Ահա յերեք հիմնական պայման, վորոնց
միացումից է կախված փեթակի զարեղա-
ցումը: Այս պայմաններից մեկն ու մեկը չը-
լինելու դեպքում բնականից դարձացումը
շատ կգնաղաղի:

Չարբորդ անհրաժեշտ պայմանը մոր
ջահկությունն է:

Փեթակները պահեցե՛ք տաք, մանավանդ
դարձան ամիսներին, կաշտ մեղրով առատ
ու ջահել մորով, և ձեր յեկամուտն աղա-
հովված է:

Գարնանը բունը փորձողներ տիպարով
և թուղեք այնքան չբռնե՛ք, վորքան կարող
են ծածկել մեղունները:

Երջանակները վերելից պետք է ձած-
կել կուպիտ քաթանով և վրայից դնել քեշա,
բրդե կամ դարձանի բարձ:

Ամսաթիվ	Շաբաթվա օրերը	Ո Ր Ա Գ Ի Ր
1	Յերեքշաբթի	
2	Զորեքշաբթի	
3	Հինգշաբթի	
4	Ուրբաթ	
5	Շաբաթ	
6	Կիրակի	
7	Յերկուշաբթի	
8	Յերեքշաբթի	
9	Զորեքշաբթի	
0	Հինգշաբթի	
11	Ուրբաթ	
12	Շաբաթ	
13	Կիրակի	
14	Յերկուշաբթի	
15	Յերեքշաբթի	

ԿԱՐԵՎՈՐ ԴԵՊՏԵՐ

15 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ Կարմիր ժիլնիայի օրը: 20 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 1917 թվին Համաժողովի նախն Արտակարգ Հանձնաժողովի (Զեկա), այժմյան Պետրոպոլիսյան հիմնադրամը: 20 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 1905 թվին Մոսկվայում սկսվեց քաղաքական գործադուլ: Վորը չու-
տով գործով զինված ապստամբություն: 26 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 1825 թվին Դեկաբրիստները Պե-
տերբուրգում փորձեցին զինվորներին փոքրի կանգնեցնել ժողովրդային գեմ: Նիկոլայ I

Ամսաթիվ	Շաբաթվա օրերը	Ո Ր Ա Գ Ի Ր
16	Զորեքշաբթի	
17	Հինգշաբթի	
18	Ուրբաթ	
19	Շաբաթ	
20	Կիրակի	
21	Յերկուշաբթի	
22	Յերեքշաբթի	
23	Զորեքշաբթի	
24	Հինգշաբթի	
25	Ուրբաթ	
26	Շաբաթ	
27	Կիրակի	
28	Յերկուշաբթի	
29	Յերեքշաբթի	
30	Զորեքշաբթի	
31	Հինգշաբթի	

ԿԱՐԵՎՈՐ ԴԵՊՏԵՐ

կայսրը հրամայեց թողնել թաղի կրակ բռնող բուռնարարների դեմ և նրանց խեղդել նե-
ղատում: 27 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 1919 թվին ապստամբ զինվորները ձերբակալեցին ծովային հա-
շակին: 30 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 1922 թվին գումարվեց Ուրհ: Սոց. Հանր. Միության խորհուրդ-
ները առաջին Համադուժարը: 15 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ Կարմիր ժիլնիայի օրը: 20 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ
1917 թվին Համաժողովին նախն Արտակարգ Հանձնաժողովի (Զեկա), այժմյան Պետրոպոլիս-
յան թաղային առաջին Համադուժարը:

ՄԵԳՈՒՆԵՐԻ ՀԻՎԱՆԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ՏՈՊՐԱԿԱՎՈՐԴ

Տոպրակավորը վաղ մի կապ չունի փառախոսի հետ: Տոպրակավորը մերթ ընդ մերթ, վերջ ժամանակ, յերեւում է մեզ վանդանքում, ապա անհետանում: Նա փրտախոսի նման կործանիչ հատկություն չունի:

Տոպրակավորին արտաքին տեսքով յերբեմն նմանում է փառախոսին: Այդ հիվանդությունը բնական վորդը յերբեք չի ձգվում թելի նման, ինչպես փակ վորդի փառախոսը: Այնպես արագ կերպով չի դարձնում, ինչպես փակ վորդի փառախոսը: Հիվանդ վորդերն սկսում են գեղնել, ապա դառնալ դարձնապոյն, իսկ յերբեմն ել՝ մոխրադույն: Հիվանդությունը տարածվում է թե բաց և թե կնքված վորդի վրա: Հիվանդ վորդը պտու-

ՎՈՐԴԵՐԻ ՍԱՏԱԿԵԼԸ

Վորդերի սատակելը կարող է տեղի ունենալ՝ 1. մրսելուց, 2. քաղցից կամ կերակրից և 3. արատավոր մորից ու բոռածու մեղուներից:

Վորդը կարող է մրսել վաղ դարձանք: Սատակածներին կարելի չէ նկատել վորդով չըջանալիները ներքին մասերում, կամ փեթակի կողքերի չըջանալիներում: Յերբ դարձանք տաք յեղանակներին հանկարծ հաշտվում են ցրտեր, մեղուները (մանավանդ ցրտից վառ պաշտպանված փեթակներում) խիստ ժողովելով՝ կծիկ են կազմում, իսկ փեթակի պատերին մոտ դանկված վորդերը մնում են ստանց տաքանալու, վերջինները մրսելով՝ կոտորվում են:

Վորդը կարող է մրսել և վոչնչանալ նաև՝ դաշտ գնացող մեղուների պակասության, մեղվանոցը մի ալ մոտ տեղ տեղափոխելուց, սխալ կերպով արհեստական ձող կազմելուց: Այս դեպքում դաշտ դնացող մեղուները վերադառնում են իրենց հին տեղը, իսկ փեթակում մնացած ջահել մեղուներն իրենց ջրության պատճառով չեն կարողանում տաքացնել բոլոր վորդերին ու նրանց մի մասը ցրտից ստոչելով՝ սատակում է և հետագայում փոռում: Ներքուստ և արտաքուստ դրանք նման չեն լինում փառախոսին և փարակիչ չեն: Փառախոսով հիվանդ

կամ ե լինում բլիբլի յերկարությամբ, մեղքը դարձած դեպի ներքին պատը: Դրանք արտաքինով ավելի քիչ են փոխվում, քան փառախոսով հիվանդ վորդերը: Տոպրակավորը հիվանդությունը բնական վորդերի մոչկը չի պատվում, մնում է նույնությամբ, ուստի և հեշտ է լինում վորդը լուցիլով ամբողջությամբ դուրս հանել բլիբլից, վորի համար ել ալդ հիվանդությունը կոչվում է տոպրակավոր: Այդ ջնտանիքները, վորոնք ուժեղ կերպով են բլիբլիցում ուղի հիվանդությամբ (վոր պատահում է հաղվադյուտ դեպքերում), պետք է բժշկել ինչպես փառախոս հիվանդությամբ բռնվածները: Ընդհանրապես այդ մեծ վրտաներ չի պատճառում:

ՎՈՐԴԵՐԻ ՍԱՏԱԿԵԼԸ

Վորդերը ցրված են լինում ստաղջ վորդերի մեջ, իսկ ցրտից սատակածներն տեղեկատու մեկը մյուսին կցված են լինում: Նրանք յերկնադույն կամ կապույտ են, վորոնք նույնպես տարբերվում են փառախոսով հիվանդ վորդերից:

Վորդերը սատակում են նաև քաղցից, վոր հետեվանք է խնամքի պակասության, ինչպես և փչացած ծաղկափուշով կերակրելուց: Վերջին հանգամանքը տեղի չէ ունենում այն ժամանակ, յերբ մեղուները դեռ չեն կարողանում դրսում թարմ ծաղիկներ գտնել կամ վառ յեղանակների չնորհիվ դրսի ծաղկափուշուց սղտվելու հնարավորությունից զրկված են: Սակայն նման յերկվոյթը վերանում է, յերբ յերեկվան է դալիս ծաղկափուշի, կամ յեղանակները նպաստավոր են դառնում:

Սատակում է նաև արատավոր մոր ու բոռածու մեղուների արտադրած սերունդը:

Այս հիվանդությունը շատ նման է մերիկական փառախոսին, սակայն տարբերվում է վերջինից նրանով, վոր սրա նեխվող վորդի գանգվածը թելի նման չի ձգվում: Հիվանդությունն անցնում է այն ժամանակ յերբ մորը փոխում են կամ բոռածու մեղվի ընտանիքն ուղղում են:

ՓՈՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

Փորլուծությունը վարակիչ չէ: Այն ընդհանրապես ստացանում է ձմեռվա վերջերին, յերբ մեղուների աղիքներում մեծ քանակությամբ կերակրի մնացորդներ են կուտակվում: Նրանք իրենց կղկղանքը չկարողանալով պահել և միևյանին ժամանակ հրաբուխություն չունենալով դուրս թռչելու և մարրելու, փեթակի ներսն են կեղտոտում:

Փորլուծությունն ստաղ և դալիս փտակերից, ցրտից, անհանդատությունից, ծաղկալուց և խոնավությունից:

Փարավից փորլուծությունն ստանում են այն ուժեղ ընտանիքները, վորոնք ձմեռում են չոր և տաք ձմեռանոցներում, իսկ բներ լինում են նույնպես տաք կամ նեղ: Թույլ ընտանիքները, վորոնց բուն ալկի բնագրծակ է լինում, քան թույլ և տալիս իրենց ույթը, սակայն դանկում են խոնավ չնքում, նրանց ընի մեղրը թթվում է, վորից և ստանում են փորլուծություն: Մեղվապահը ի-

մանալով փորլուծությունն առաջացնող պատճառները՝ նախորդ պետք է կանխի այն:

Փորլուծությունը բժշկելի չէ:

Հիվանդ ընտանիքի փեթակի արկանոցը փակում և տաք յեղանակին դուրս են դրնում, հետո արկանոցը բացում են, տանիքն ու բարձր վերցնում: Արեգակը բուն տաքացնելուց հետո, մեղուները դուրս են թռչում մաքրվելու: Մեղվապահը բներ քննում է և պատճառները պարզելուց հետո վերացնում է այն ու չըջանալիների վրա դրնում Ծոյցի բլիթներ կամ թրջած չաքալի կոտրներ: Մեղուները հավաքվելուց հետո փեթակը դնում են իր տեղը:

Տաք յեղանակ չլինելու դեպքում, հիվանդ ընտանիքի հետ նույն գործողությունը կարելի չէ կատարել տաք սենյակում, ուր պատահանները չորով ծածկում են, պատահաններից մեկի տարակու վրա իր չափով մի ցանցավոր չըջանակ են դնում և մեղուները վրան հավաքվելուց հետո, թափ են տալիս փեթակի մեջ:

ՓԵԹԱԿԻ ԱՆՏԱԿԱՆԵԼԸ

Հիվանդ ընտանիքի փեթակը պետք է մաքրել, վոր վարակը չտարածվի:

Նախ՝ փեթակը մաքրում են մամից և ակնամամից, ապա ներսի պատերին նավթ են քսում և հատակին հարդ, կամ չուտ փող վորելով նյութ դնում ու փառում:

Յեթե մաքրելու փեթակները չառ են, կարելի չէ մի քանիսը իրար վրա դնել և վարվել նույն ձևով:

Պետք է վառել այնքան, վոր պատերը բաց դարձնապոյն ստանան: Նույն ձևով պետք է խոնձել փեթակի տանիքը և հատապատերին նավթ քսել:

Կը: Իսկ ինչ վերաբերում է չըջանալիների ակտահանության, միայն ծաղրահեղ դեպքում կարելի չէ կրակով խոնձել, կամ մոտ կեռ ժամ ջուրը յնի տալ: Բայց յեղանակ չըջանալիները կարող են ծովել, ուստի ավելի լավ է ալրել և փոխարենը նորը դնել:

Կարելի չէ փեթակը ակտահանել նաև չհեմելու լամպով, վորի բոցն ուժեղ լինելով՝ ակտահանումն արագ է կատարվում, այս դեպքում կարիք չի լինում փեթակի պատերին նավթ քսել:

ՎՈՇԽԱՐՆԵՐԻ ԽՆԱՄԲԸ

Վոշխարների ձմրան խնամքը հետևյալն է: Այնպիսի և նրանց կանոնավոր և ժամանակին վերակրել ու շրկել, փարախի ոչ ոք մաքուր պահել, ամեն որ դրոսանքի դուրս բերել, յիւրեացող պարադիաների և միջանների դեմ կռվել, պահելների մասին հող տանել, հին ցամաքը հավաքել և փոխարենը թաղմը փռել, դանադան վնասվածքներից և հիվանդություններից պաշտպանել և բժշկել:

Կեղտոտ պահելուց վոշխարները, վրա առաջ են դալիս և վոշխարներ, վոշխար խնամ հանդատացնում և հյուսում են նրանց: Վոշխարների վրա կամ փարախում նման պարագիծներ յերևալիս, բոլոր մուրներն ու կեղտամանները կարրույան թթվաւոր Յ տակո-

տանի լուծույթով կամ ծխախոտի թուփ լուծույթով խնամքով պետք է արտահան խոշ վոշխարներին նույն այդ լուծույթ լողացնել:

Փարախի պատերն անհրաժեշտ է ժամակատ ժամանակ սպիտակեցնել կրի թուփ լուծույթով, վոր միջատները, բոսի և պարադիաները վոշխարն: Ընդհանրապես դանդերին և հատկապես վոշխարներին պետք է պաշտպանել ուժեղ չոգից, ցրանից, քամիներից և բքից: Նրանց պետք է հատկապես չոր, տաք, լուսավոր ու միջանցուկ բանին լից ապաստ չենքեր:

Վոշխարի հիվանդությունները կամ խոտվելի հեշտ է, քան բժշկելը:

ԼԵՆԻՆԸ ՅԵՎ ԳՅՈՒՂԱՑԻՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ընկ. Լենինն իր ամբողջ կյանքը նվիրել էր մի նպատակի—վոշխարներ ստրկությունն իր բոլոր ձեռքերով: Լենինն ամենաշնորհ պաշտպանն էր այն ամենի, ինչ վոր կարող էր ոգնել վոշխարներու անհավասարությունն ու շահագործումը: Իսկ այն ամենը, ինչ վոր անհավասարություն, ստրկություն էր առաջացնում, Լենինը նրա ամենավտանգելի հակառակորդն էր:

«Կորչի ստրկությունը» — այս էր Լենինի նշանաբանը: Յեւ նրա դիտավոր հապանիչն այն էր, վոր իր հետեւից հակադասական ուժեր էր տանում, վորոնց կռվի յեր դուրս բերում ստրկության դեմ:

Այդպիսի մի ուժ էլ գյուղացիությունն է Լենինն առաջինն էր, վոր ցույց տվեց, ինչպիսի հակադասական նշանակություն ունեւ բանվորների և աշխատավոր գյուղացիների միացումը՝ շահագործողների դեմ մղվող կռվում:

Լենինը վոշխարն ցույց տվեց այդ, աշխատանքով ապացուցեց, վոր բանվորների և գյուղացիների գողումը միմիայն կոմունիստական կուսակցության ղեկավարութեամբ հնարավորություն կուս ջախջախել իրեն թշնամիներին:

ԼԵՆԻՆԸ ԻՆԴՈՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ՄԱՍԻՆ

«Ներքին թշնամու հիմքը կազմում է մանր արդյունաբերությունը, անջատ-անջատ արտադրությունները»:

Այդ թշնամուն վոշխարներու համար մի միջոց կա, այն է՝ յերկրի տնտեսությունը, այդ թվում նաև հողագործությունը, փախադրել ժամանակակից խոշոր արտադրության նոր բաղադր վրա, իսկ այդ բաղա-

դրությունները: Կոմունիզմը խորհրդային իշխանությունն է, այլուս յերկր յերկրորդիկացիան»:

Մոցիայից չի կարելի կատուցել ուրիշ կերպ, քան խոշոր արդյունաբերության միջոցով... այս պետք է հապանել, միշտ պետք է գիտենալը:

ԲԱՃԱՆՈՐԴԱԳՐԱԿԵՑԵՐ:

ԸՆԹԵՐՑԵՐ

ՄԱՍԻՆԱԿԵՑԵՐ

ՄԱՃԿԱԼ

ԳՅՈՒՂԱՑԻՈՒԹՅՈՒՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԿ

ՄԱԿ ԹԵՐԲԻՆ

14245